

Glasilno Mestne občine Ljubljana, letnik XV, številka 5, avgust 2010, ISSN 1318-797X

Ljubljana

2,4
Ljubljana je
dobila vrhunski
nogometni
stadion

5
Sprejet je
Občinski
prostorski načrt
Mestne občine
Ljubljana

SPREJETEMU PROSTORSKEMU NAČRTU LJUBLJANE NA POT

Spoštovane Ljubljančanke, spoštovani Ljubljančani!

Novi Prostorski načrt Mestne občine Ljubljana je rezultat znanja, izkušenj in triinpolletnega dela več kot 200 strokovnjakov prostorskih ved ter sodelovanja z vsemi vami, ki ste se s številnimi pobudami in vprašanji aktivno vključili v nastanek najpomembnejšega dokumenta za dolgoročni razvoj Ljubljane.

Zato se pred začetkom zbiranja podpisov za izvedbo referenduma, katerega očiten namen je zaustaviti prihodnji razvoj mesta, obračam na vas,
da odgovorno zavrnete to pobudo in ne prispevate svojega podpisa.

Ne dovolimo, da se razvoj slovenske prestolnice zaustavi v razvojnem zamahu, ki Ljubljano vidno preobraža v moderno evropsko metropolo.

Naj nas povezuje najlepše mesto na svetu!

Vaš Zoran Jankovič
župan

SVETOVNA
PRESTOLNICA
KNJIGE
WORLD
BOOK
CAPITAL
LJUBLJANA 2010

ODPRT JE CENTER STOŽICE

Center Stožice, ki se razprostira na 180.000 m² površine in bo imel po izgradnji trgovskega centra z 80.000 m² prodajnimi površinami prihodnje leto tudi 3800 parkirnih mest (v lasti Mestne občine Ljubljana je 1280 parkiršč po sistemu P+R), je odprla vrata obeh vrhunskih športnih objektov – večnamenske dvorane in stadiona – 10. avgusta. Tega dne je Ministrstvo za okolje in prostor RS zasebnemu partnerju v projektu (GREP, d.o.o.) za dobo devetih mesecev izdalo Odločbo o poskusnem obratovanju prve etape Športnega centra Stožice. Pri objektih za množično uporabo je izdaja odločbe o poskusnem obratovanju običajna praksa, ker je potrebno v tem času izvesti prve meritve hrupa in elektromagnetnega sevanja.

Otvoritveno prijateljsko tekmo v dvorani Centra Stožice sta na ta težko pričakovani dan odigrali košarkarski reprezentanci Slovenije in Španije, otvoritveno tekmo nogometnega stadiona pa v sredo, 11. avgusta 2010, nogometni reprezentanci Slovenije in Avstralije. Obe tekmi sta bili do zadnjega kotička polni navdušenih gledalcev, navijačev in najuglednejših javnih osebnosti.

S tem se je začelo novo obdobje v zgodovini slovenskega in ljubljanskega športa, ki tako med strokovnjaki kot ljubitelji žanje soglasno navdušenje nad vrhunskima novima pridobitvama športne infrastrukture, ki se jima bosta prihodnje leto pridružila še novi trgovski center z unikatno ponudbo in velike parkovne površine z zunanjima igriščema za košarko in odbojko ter rolkarski park.

Stadion, ki obsega 25.000 m² površine in sprejme 16.100 obiskovalcev, bosta uporabljala Nogometni klub Olimpija in slovenska nogometna reprezentanca, dvorano, zgrajeno na površini 14.000 m² in s kapaciteto 12.400 sedežev, pa košarkarji Uniona Olimpije, odbojkarji ACH Volleya, rokometnašice Krime in reprezentance nekaterih drugih športnih panog. Oba objekta z medijskim središčem za 300 novinarjev sta tudi odlični prizorišči za velike spektakelske in kulturne prireditve, ki jih bo Ljubljana gostila že v najbližji prihodnosti.

Začetek sanacije opuščene gramoznice : 16. junij 2008

Čas intenzivne gradnje stadiona, večnamenske dvorane in nove štajerske vpadnice – Titove ceste:
17. april 2009 - 10. avgust 2010

Projektant stadiona in večnamenske dvorane s pripadajočo infrastrukturo: Sadar Vuga Arhitekti

Projektant cestne in druge infrastrukture: LUZ

Pogodbena vrednost naložbe stadiona z večnamensko dvorano:
97,2 milijona evrov z DDV.

Ljubljana

Center Stožice	2
Maca Jogan: Sporočilo spomenika, ki presega čas in prostor	3
Peter Vilfan: Otvoritev Centra Stožice	4
Sprejet Občinski prostorski načrt MOL	5
Emi Vega: Kvaliteta in cena novih stanovanj	8
Milček Komelj, Darja Lesjak, Srečko Trunkelj, Matjaž Krainer: Kobetov in Brdarjev Mesarski most	12
Ana Nuša Kerševan, Dragica Čadež, dr. Vida Deželak Barič, Spomenik ženskemu pogumu	16
Španski borci, novo mestno kulturno središče	19
Center urbane kulture Kino Šiška po enem letu	20
Trubarjeva hiša literature, Pionirski dom, Kinodvor, Potujoča knjižnica in Knjigarna Konzorcij v svetovni prestolnici knjige	21
200 let Botaničnega vrta Ljubljana	25
Ljubljana – pametno mesto	27
Evropski teden mobilnosti	28
Zadrževalni bazeni kanalizacijskega sistema	30
Nagrajena fotografija Marka Paramentića	31
Jesenska ponudba in prireditve ljubljanskega podežolja	32
Dogajanje in športna ponudba v četrtih skupnostih	34
Svetovno prvenstvo v kajak kanu slalomu in druge športne prireditve	40
Nova celostna grafična podoba ljubljanskega športa	43
Razpis mestnih štipendij	44
Okoljske meritve	47
Razpis za 15. Ljubljanski maraton	48

Fotografije na naslovnici:

Zgoraj: Otvoritvena prirediteljska nogometna tekma Slovenija - Avstralija na stadionu v Centru Stožice, foto: Miha Fras

Fotografije na strani 2:

Večnamenska dvorana in stadion Stožice z notranjimi prostori obeh objektov, foto: Miha Fras

Avtorica nepodpisanih besedil je odgovorna urednica Nada Šumi.

Sporočilo spomenika, ki presega čas in prostor

Če bi znameniti ljubljanski župan Ivan Hribar oživel in se s sprehajalno palico ter slamnikom v avgustovskem popoldnevu podal v srce Ljubljane, ga med hojo po udobno na novo tlakovanih poteh v starem mestnem jedru ne bi motili hupajoči avtomobili in umirjeno bi se ustavil zdaj tu zdaj tam, si ogledal vabljivo izložbo, potem pa se odpravil na sprehod po prenovljenem obrežju Ljubljanice. Tu bi kmalu z veseljem odkril, da je nekaj novih mostov in da je vse zelo živahno, da je povsod veliko ljudi, domačih in tujih. Ko bi prečil Mesarski most, bi se mu verjetno prikradla melodija »Sur le pont d'Avignon ...« in že bi začel ubesedovati priložnostno pesem v slovenščini za nove potrebe meščanov.

Ob znakih utrujenosti bi sedel na kakšno od številnih novih klopic, se predal opazovanju mimoidočih, popil po izbiri kakšno pijačo, odobravajoče pomahal sedanjemu nasledniku v tem mestu in se napotil po svoji raziskovalni poti naprej. Ko bi prišel v bližino Tržnice, bi tam v enem kotu uzrl tri ženske postave, nov spomenik, ki ni ravno preveč viden in tudi ne previsok. »Pa ne, da so postavili spomenik branjevkam! Sicer so bile branjevke izredno pomembne za preživetje meščanov že od nekdaj, ampak, da bi jim postavljali spomenike, to pa ni ravno običajno,« bi pomoderoval in stopil bliže, da bi odkril, kaj pravzaprav predstavlja ta spomenik.

Ob občudovanju privlačne mojstrovine bi spoznal, da je to spomenik pogumnim ženskam, ki so se množično upirale okupatorski fašistični strahovladi v času druge svetovne vojne. Iskrice radosti bi prešinila njegovo srce in navdušeno bi odobruval to dejanje: »To je pa nekaj drugega, to je pa nekaj več kot le branjevstvo. In to v času, ko je vsa Evropa ječala pod fašističnim in nacističnim škornjem. Takšna dejanja pa so vredna, da jih s spomeniki pričrvtimo na vidno obzorje zgodovinske krajine. Naj te tri predstavnice množice pogumnih in upornih žensk govorijo zdaj in v prihodnje, da so takšna pokončna dejanja gradniki v temeljih, na katerih stoji sodobna slovenska družba.«

In ko bi župan Hribar krenil naprej po svoji raziskovalni poti, bi si rekel »Oh, ko bi bil še enkrat župan, zdaj, ko je moja Ljubljana prestolnica države!« Pa bi se najbrž hitro pomiril, ko bi videl, kako si sedanji župan srčno prizadeva, da bi plemenita dejanja, ki so omogočila preživetje ne le mesta, temveč celotnega naroda, našla svoje spoštljivo mesto v nepremakljivem zgodovinskem spominu.

In kaj lahko porečem kot sprehajalka po srcu Ljubljane, ko gledam spomenik v sodobnih duhovnih »vremenskih« razmerah. Predosamosvojitvene napovedi, kako se bodo »vremena zjasnila«, se niso prepričljivo izpolnile, oblaki spravljuvega dežja se pogosto spreminjajo v oblake z zrni toče, ki jih prepuščajo tudi mreže, ki naj bi preprečevale njihove razdiralne učinke. Morda pa bi bilo potrebno nekoliko pregledati mreže, ali so tako redke, da v imenu spoštovanja različnosti dopuščajo, da se poskuša tajiti konkretne okoliščine, vzroke in povzročitelje, ki so sprožili ženske množične demonstracije z zahtevami za osvoboditev zaprtih mož, bratov, očetov. Za sporočilo spomenika, ki presega čas in prostor, je pomemben odgovor na vprašanje, zakaj je do upornih delovanj ženske prišlo in za kakšne cilje so se borile.

Če bi se tedaj upoštevalo »spoštovanje različnosti«, kot je v sodobnosti obrambno geslo za umik s (so)povzročiteljskega položaja, potem ne bi smelo biti požganih domov in streljanja talcev, ne bi bila Ljubljana veliko taborišče, ne bi mogla delovati MVAC, ne bi bilo več deset tisoč jetnikov v koncentracijskih taboriščih, in tudi ne bi bilo potrebnih demonstracij žensk. Pogumne ženske, ki niso pristajale na takšno različnost, so se z mnogimi demonstracijami borile za večjo pravičnost, zato so tudi 21. junija 1943 iskale pomoči pri vseh, ki so bili za uresničevanje načela pravičnosti odgovorni in so to načelo javno tudi nenehno poudarjali.

Spomenik v spomin pogumnim ženskam Ljubljane zato s svojim »presežnim« sporočilom nagovarja posameznike in skupnost k prizadevanjem za miroljubno prihodnost Slovenije znotraj Evropske unije. Prizadevanje za svobodo, mir in za spoštovanje dostojanstva slehernega človeškega bitja in nacionalne skupnosti namreč je bilo in bo vedno in v vseh okoliščinah teptanja človekovih pravic častno dejanje.

Ker sem premišljevanje začela z domačo zgodovinsko osebnostjo, naj končam z domnevo o svetovno znani ženski. Če bi bilo v Amsterdamu v času druge svetovne vojne toliko pogumnih žensk, kot jih je bilo v Ljubljani (in sploh v OF), potem bi Ana Frank morebiti preživela to vojno.

Zasluzna prof. dr. Maca Jogan

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj:
župan Zoran Jankovič.
Uredniški odbor: Mitja
Meršol (predsednik),
Vesna Kos - Bleiweis, dr.
Jožef Kunič, Eva Strmljan
Kreslin, Marija Šterbenc.
Odgovorna urednica
in lektorica: Nada Šumi,
kontakt: 041/737 863,
glasilo.ljubljana@ljubljana.
si. Avtorica logotipa:
Petra Černe Oven,
Studio ID, Oblikovalska
zasnova: Miljenko Licul.
Naslov uredništva:
Glasilo Ljubljana,
Dalmatinova 1, Ljubljana.
Tisk: Set d.o.o., Grafična
priprava: Lupa design.
Naklada: 118.000 izvodov.
Natisnjeno na okolju
prijaznem papirju. Glasilo
brezplačno prejme vsako
gospodinjstvo v Mestni
občini Ljubljana.

Stožiška lepotica in stožiški lepoteč na zemljevidu vrhunske športne infrastrukture

Peter Vilfan

V torek, 10., in sredo, 11. avgusta, se je v Ljubljani in Sloveniji zgodilo tisto, na kar smo čakali skoraj 50 let in za kar smo mislili, da je praktično neuresničljivo, neizvedljivo in bo vedno ostalo samo želja oz. sanje peščice najbolj optimističnih športnih navdušencev. Sam sem bil vedno med tistimi, ki so verjeli, da je nemogoče mogoče! Da napovedi in obljube župana Zorana Jankovića niso samo prazne besede in predvolilne puhlice, da veliki projekti niso monopol samo tako imenovanih velikih in da smo tudi v Sloveniji oz. zdaj že nekaj desetletij moji Ljubljani sposobni njihove uresničitve.

Težko je na papir zgrniti vse tiste občutke, ki so me obhajali, ko sem se najprej v torek odpravil na stožiško lepoto in nato še v sredo na stožiškega lepota, kot ju je posrečeno poimenoval župan. Navdušenje, veselje, neizmerno zadovoljstvo, nestrpnost pričakovanje, celo strah (bo vse v redu?) so bili občutki, ki so se iz minute v minuto menjavali in se kot mehur razblinili, ko sem pred dvorano zagledal množico navdušenih Ljubljančank in Ljubljančanov. Ko sem končno vstopil v to (tudi zame) najlepšo dvorano v Evropi, sem se naježil ob pogledu na več kot 12.000 gledalcev, ki so si brez izjeme navdušeno, mnogi šokirano, vznemirjeno in z nejevero v očeh ogledovali tisto, kar je bila še pred nekaj leti čista utopija.

Tako v dvorani kot naslednji dan na stadionu so znani in neznani svoje navdušenje kazali na sto različnih načinov, kljub temu pa so mi tri slike najbolj ostale v spominu. Slika ena: znani igralški par Branko Djurić in Tanja Ribič sta ob prihodu na tribuno nove dvorane samo nemo stala in opazovala dogajanje okoli sebe, dokler nista družno ugotovila: »Ne moreva verjeti, da stojiva v taki dvorani in da se to dogaja v Sloveniji!« Slika dve: pred nogometno tekmo na novem stadionu sem stal z Jožetom Jagodnikom, nekdanjim košarkarjem, novinarjem in televizijskim voditeljem, poslancem, predsednikom nogometnega kluba Maribor v času, ko je ta igral v evropski ligi prvakov. Njegove besede: »Jaz danes nisem prišel v Ljubljano, ampak v Evropo!« Slika tri: obe otvoritvi sta bili uspešno

Foto: Miha Frastt

Nezpozabni zgodovinski 10. avgust 2010, ko je prijateljska košarkarska tekma med reprezentancama Slovenije in Španije odprla vrata Centra Stožice z vrhunsko večnamensko dvorano in popolnoma prevzela športne navdušence, strokovnjake in navijače.

opravljeni in v petek sem se odpravil v svojo staro bazo, savno v Tivoliju. In kot vedno srečal legendarnega fizioterapevta Uniona Olimpije, slovenske košarkarske in nogometne reprezentance in številnih drugih vrhunskih slovenskih športnikov - Toneta Šercerja - Dasota. Bil je v nešteti dvoranah in stadionih po svetu, toda po obisku Stožic mi je preprosto rekel: »Peter, povej županu, da sem se počutil kot, bi bil v nebesih!«

To pa seveda še ni vse, saj bo celoten kompleks svojo dokončno obliko in vsebino dobil šele čez kakšno leto, ko bodo zaključena vsa preostala dela, ki zajemajo zunanjo ureditev, ureditev parkirišč in izgradnjo trgovskega centra. Predvsem zunanja ureditev bo tista, ki bo uporabnikom še kako všeč, saj bo namenjena rekreaciji, razvedrilu in zabavi, torej vsem in ne samo ljubiteljem vrhunskega športa ali drugih prireditev, ki jih bo v centru Stožice prav tako veliko.

Slovenski šport je s Stožicami končno in dokončno dobil tisto, kar mu je vse od osamosvojitve (pa tudi prej) manjkalo. Objekta, ki zadovoljujeta vse evropske in svetovne standarde, kjer bodo športniki in športnice imeli maksimalne pogoje za treninge in tekme, različne športne organizacije in klubi pa možnost kandidiranja tudi za velika mednarodna tekmovanja ali posamezne dogodke. Ob tem pa upam, da bo njuno odprtje dalo nov zagon tudi ljubljanskemu vrhunskemu športu in spodbudilo vse tiste, ki pri tem lahko pomagajo!

Projekt Stožice pa je tudi veliko zmagoslavje ljubljanskega župana Zorana Jankovića, brez katerega dvorane in stadiona, vsaj v taki obliki, še dolgo ne bi bilo! Veliko je stavil na ta projekt, bil je prvi, ki je jasno in glasno povedal in napovedal, da bo Ljubljana in z njo Slovenija v času njegovega mandata dobila mesto tudi na zemljevidu vrhunske športne infrastrukture. Z osebnim angažiranjem, nadziranjem, vztrajnostjo, energijo in nenehnim iskanjem rešitev v situacijah, ko bi večina že zdavnaj odnehala, je omogočal nadaljevanje in obenem preprečeval zaustavitev projekta, ki bo še najbolj zaznamoval njegov prvi županski mandat. Zaradi njegove izjemne javne in medijske izpostavljenosti so in bodo ostali v senci mnogi drugi, za Ljubljano in njene prebivalce prav tako pomembni in veliki projekti, ki jih je skupaj s svojimi sodelavci začel in v večini zaključil v teh skoraj štirih letih. Za mnoge od njih prav tako mnogi niso ali niso hoteli verjeti, da jih je mogoče izpeljati.

Pred štirimi leti, ko sem se pridružil listi Zorana Jankovića sta me vodila dva razloga. Prvi je bil najino več kot tridesetletno poznanstvo in vedenje, da je Zoran Janković človek, ki drži svojo besedo, ki obljubljeni izpolni in ki ga nobena ovira ne ustavi. Drugi je bila njegova napoved izgradnje športne dvorane in nogometnega stadiona! Oboje je izpolnil in zame je in bo najboljši ljubljanski župan vseh časov!

Sprejet je ključni dokument sedanjega mandata

Občinski prostorski načrt MOL za trajnostni razvoj Ljubljane

Foto: Alenka Rebec

Nova ureditev nabrežja na Bregu je močno spremenila način doživljanja in utrip najožjega središča in Ljubljani vtisnila pečat prelepe intimne evropske metropole.

Mestne svetnice in svetniki so je na seji mestnega sveta 5. julija 2010 sprejeli Občinski prostorski načrt Mestne občine Ljubljana. Sprejem tega dokumenta, ki bo usmerjal dolgoročni razvoj Ljubljane v prostoru do leta 2027, so načrtovalci označili za »civilizacijski dogodek« in »velik dan za Ljubljano«. Več kot dvesto strokovnjakov različnih prostorskih ved je v njem »prisluhnilo različnim pobudam in izkazanim razvojnim potrebam Ljubljane«, je bilo povedano na predstavitvi. Z načrtovanjem več razvojnih površin, kot je trenutno potrebnih, naj bi novi prostorski načrt vplival na sprostitev trga zemljišč, kar naj bi posredno vplivalo na cene nepremičnin. Prav znižanje cen nepremičnin pa je eden od ciljev novega prostorskega načrta, je ob predstavitvi na mestnem svetu poudaril operativni vodja projekta Tomaž Souvan. Namesto sto tridesetih prostorsko ureditvenih aktov iz raznih časovnih obdobij in različnih pristopov novi Občinski prostorski načrt v enem dokumentu enotno obravnava ves teritorij občine. V novem načrtu je bolj kot kdaj koli upoštevano načelo trajnostnega razvoja. Vanj je vtkana tudi zahteva po trajnem spremljanju okoljskih kazalcev, še posebej v pogledu prometne politike. Opredeljene so površine za parke, gozdove s posebnim namenom, javno zelenje. Prvič je opredeljeno tudi celotno omrežje kolesarskih poti, obvodni svet, območja za vrtičke; zanj je predvidenih 22 lokacij na 46 hektarih zemljišč. Poseben uspeh sodelavca Oddelka za urejanje prostora je tudi začetek priprave državnega prostorskega načrta za območje železniškega vozlišča Ljubljana, pri katerem sodeluje Mestna občina Ljubljana kot enakopravna partnerica.

Pri pripravi usklajenega predloga prostorskega akta je uprava proučila tudi pripombe občanov, ki so jih podali med drugo javno razgrnitvijo dopolnjenih osnutkov OPN od 15. decembra 2009 do 15. januarja 2010. Stališča do podanih pripomb so razporejena po četrtih skupnostih MOL, v ločenem dokumentu pa so odgovori na splošne pripombe dosegljivi na spletni strani MOL. Vpogled v stališča do pripomb je zagotovljen tudi na sedežih četrtih skupnosti v času uradnih ur, vpogled v celotno gradivo Občinskega prostorskega načrta MOL pa na Oddelku za urejanje prostora Mestne občine Ljubljana, Poljanska cesta 28, prav tako v času uradnih ur. Objava Občinskega prostorskega načrta MOL v Uradnem listu RS je zadržana zaradi prejetega Predloga za razpis referendumu in Pobude volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumu na sprejeti strateški in izvedbeni del Občinskega prostorskega načrta, kar v ničemer ne zmanjšuje pomena opravljenega triinpolletnega dela.

Na tiskovni konferenci 6. julija, kjer sta novi Občinski prostorski načrt predstavila podžupan prof. Janez Koželj in načelnik Oddelka za urejanje prostora mag. Miran Gajšek, je župan Zoran Janković poudaril, da gre za »ključni dokument tega mandata« in da je »plan je nastal na osnovi stroke in za ljudi«.

Vzorčni prostorski načrt za celotno Slovenijo

Podžupan prof. Koželj je na predstavitvi poudaril, da bo imel načrt vrsto blagodejnih učinkov na razvoj mesta. »Občinski prostorski načrt je prvi celovit in dolgoročni urbanistični načrt po letu 1986, ko je bil sprejet dokument Ljubljana 2000. To je prvi prostorski načrt Ljubljane, ki opredeljuje prvine glavnega mesta samostojne države in članice EU. Hkrati je to prvi prostorski načrt Ljubljane v sistemu tržnega gospodarstva in v pogojih parlamentarne demokracije. To je tudi prvi prostorski načrt nastajajočega regionalnega mesta, največjega mesta v državi, male metropole, hkrati pa prvi prostorski načrt v smeri trajnostnega razvoja in blaženja podnebnih sprememb. Glede na status glavnega mesta in kompleksnost problemov, s katerimi se sooča, naj bi bil Občinski prostorski načrt MOL preizkus in vzorčni primer prostorskih aktov za vso državo.«

Konec julija in začetek avgusta sta tradicionalno višek poletnega mrtvila v mestih, ko večina prebivalcev pobegne nekam na morje. A kdor je Ljubljano letos zapustil v začetku julija in se bo vrnil enkrat te dni, bo prišel v močno spremenjeno mesto. Nova dvorana in stadion v Stožicah sta premaknila epicenter masovnega športnega dogajanja iz Spodnje Šiške na drug konec mesta, Mesarski most in nove ureditve ob Ljubljani pod Bregom pa so močno spremenili način doživljanja in delovanja najožjega središča. Ne glede na to, kako kdo ocenjuje posamezne objekte in ureditve, je treba ugotoviti, da se kaj takega v mestu ne zgodi prav pogosto, in verjetno bo šele časovna distanca kakšnega leta ali več omogočila dojeti, kako se je mesto in življenje v njem s tem spremenilo. Tako lahko že malo bolje ocenimo, kaj je za Šiško pomenilo lansko odprtje Kina Šiška, kaj za Staro Ljubljano zaprtje za motorni promet pred skoraj tremi leti in kaj lanska sprememba prometnih režimov v več predelih mesta. Spremembe za vsakdanje življenje prebivalcev so v vseh primerih res velike. Šiškarji večinoma zelo hvaležno sprejemajo novo pridobitev, saj so ob vrsti koncertnih dogodkov dobili prijeten prostor srečevanja v svojem lokalnem okolju, ki mu manjka le še bolj privlačen javni prostor pred njim. Preureditev Stare Ljubljane je navdušenje požela zlasti med vsemi zunanji uporabniki tega dela Ljubljane, ki jih nikakor ni malo, nekoliko manj pa med samimi prebivalci. Precej slabše pa so sprejete lanske prometne ureditve na Prulah, na Kodeljevem ali za Bežigradom. Če malo posplošimo, bi lahko postavili tezo, da so tudi s časovne distance bolje ocenjeni projekti in ureditve, ki jih je javnost še pred izvedbo bolje poznala. Nasprotno s tem so ureditve, o katerih ni bilo nikakršne javne diskusije, med njimi so vse spremembe prometnih režimov, težje sprejemljive. Preveritev te teze bi morda lahko bila različna ocena javnosti na eni strani Mesarskega mostu, ki je bil izbran na javnem natečaju, ter na drugi strani ureditev nabrežja Ljubljane pod Bregom, ki nas je mnoge močno presenetila. Bomo videli.

(Uvodnik 10. številke spletnega Novičnika Mreže za prostor IpoP)

Prehod iz sistema javne v sistem prevladujoče zasebne lastnine nepremičnin pomeni prehod iz normativnega v dogovorno urbanistično načrtovanje

»Sodobni urbanizem ne vlada prostoru tako, da se postavlja nad ljudi, ampak se skuša zblizati z njihovimi interesi, z njihovimi predstavami in pričakovanji, jim slediti, jih usklajevati in jih usmerjati.« je kot pre malo razumljeno dejstvo pojasnil prof. Koželj. »Hkrati pomeni prehod iz pasivnega dovoljevanja, na katerem je temeljil nekdanji urbanizem, v dejavno usmerjanje in povezovanje pobud. Prav pobude so motor in generator novega prostorskega načrta. Pri tem so se načrtovalci soočili s temeljnimi vprašanji, kako ponovno vzpostaviti več javne kontrole nad samodejnimi procesi delovanja trga oziroma kako aktivirati razpoložljive planske instrumente, medtem ko drugih, kot so zemljiški, finančni, davčni in tržni instrumenti, še nimamo vzpostavljenih. Drugo takšno vprašanje je bilo, kako znotraj togo postavljenih zakonskih okvirov oblikovati plan, ki bo dovolj prožen in prilagodljiv, da bo lahko usmerjal in povezoval razvojne projekte ter

Sprejet je ključni dokument

Občinski prostorski načrt MOL za trajnostni

Foto: Dunja Wedam

24. avgusta je župan Zoran Jankovič skupaj z donatorjem Jožetom Anderličem odprl Žitni most avtorja prof. Borisa Podrečce, brv čez Ljubljanico v podaljšku Ušnjarske in Gestrinove ulice, in gasilsko črpališče z vstopno-izstopnim mestom pri Rdeči hiši arhitekta Brede Bizjak. Brv je dolga 36 metrov in široka 3,8 metra. Ima razširjeno pohodno razgledno površino s klopmi v širini 5,3 metra. Most nosi ime po Žitnem trgu, kakor so sedanji Ambrožev trg poimenovali ob koncu 19. stoletja.

res številne pobude v smeri dolgoročnega razvoja mesta in regije. Načrtovalci so se ves čas trudili, da pripravijo bolj odziven dokument na dinamiko sprememb s tem, da so poskušali kombinirati regulacijski urbanizem, ki pogojuje in usklajuje zasebne pobude v skladu s splošno postavljenimi cilji, in operativni urbanizem, v okviru katerega javni sektor, kot je Mestna občina Ljubljana, spodbuja in dejavno usmerja spremembe v prostoru v skladu s postavljenimi cilji.«

Plan uresničuje vizijo, ki jo v prostor prevaja parcelno natančno

»Gre za izredno zahteven proces, kako neke abstraktne vrednostne postavke, napisane in dogovorjene, prenesti na centimeter natančno,« pojasnjuje prof. Koželj. »Projekt je zahteven tudi postopkovno, kajti gre za prvi resni preizkus zakonskih in podzakonskih določil, za obvladovanje zapletenega procesa odločanja in pridobivanja najrazličnejših soglasij od različnih prostorskih oziroma okoljskih sektorjev. Novi prostorski načrt je pravzaprav sinteza vsega tistega, kar vemo o sodobnem urbanizmu, in kar lahko znotraj zakonskih okvirov izpopolnimo vsaj metodološko. Pomislimo samo na zajemanje in obdelavo podatkov, ki so ključno izhodišče vsakega plana, védenje, kaj je se v prostoru realno dogaja in kaj se lahko v njem realno zgodi. Prav tako smo morali v pravilnik odloka zbrati seznam pravil, pogojev in meril za umeščanje in gradnjo, opredeliti faktorje in kategorije, povzeti definicije, na novo opredeliti stavbne tipe, skratka, postaviti urbanistična pravila za splošno uporabo, ki naj ustrežajo velikosti in naravi Ljubljane na eni in viziji njenega razvoja na drugi strani. V načrtovalskem procesu smo morali spodbujati, povezovati in usklajevati pobude in jih tudi zavračati. Šlo je torej za uveljavljanje strateških usmeritev, ki izhajajo iz ugotovljenih problemov in opredeljenih ciljev razvoja tega mesta: Načrtovanje je vsekakor povezano z uveljavljanjem vrednot, četudi izhajajo iz razreševanja realnih problemov v smeri spreminjanja razvojnih težav. Zato je načrtovanje tudi politično delovanje, vendar strokovno, in ne ideološko. Projekt je bil tudi komunikacijsko zahteven, saj se srečuje z nizko ravnijo urbane kulture pri nas, ki ozke zasebne interese pogosto artikulara za javne, za soočanje z različnimi javnostmi, ki ne znajo poslušati stališč, ki se ne zanjo dogovarjati, ampak do konca vztrajajo na začetnih izhodiščih.«

Zgoščanje mesta navznoter in zaustavljanje izseljevanja na primestno podeželje

»Strateški del OPN temelji na pomembni odločitvi, da gradimo mesto navznoter, da omejujemo njegovo širjenje proti robovom, da razvijamo mesto na prenovi in na zgoščevanju. Ob tem se mi zdi pomembno poudariti, ker se o tem premalo govori, da je Ljubljana še vedno 'shrinking city', mesto, ki se krči. Četudi smo v zadnjih letih zavrla izseljevanje iz mesta, se prebivalci Ljubljane še vedno radi izseljujejo v sosednje občine in na podeželje, od koder se vsak dan vozijo v mesto v službo, kar povzroča okoljsko in prometno krizo ter druge težave pri funkcioniranju mesta, recimo pri vrtcih. Na drugi strani se je treba zavedati, da ima Ljubljana še vedno znaten potencial nezazidanih, opuščenih ali slabo izkoriščenih stavbnih zemljišč, bodisi v t. i. degradiranih urbanih območjih bodisi v degradiranih naravnih območjih. OPN jasno kaže, da želimo gradnjo odločno preusmerjati v ta območja in vsaj zaustaviti izseljevanje, pri čemer bi povrnili prebivalce mestu in ponudili mesto novim prebivalcem. V ta namen smo ponudili nove razvoje površine za več različnih tipov stanovanj in nove poslovne proizvodne cone.«

»Ljubljana na primer nujno potrebuje nove proizvodne površine v sodobnih, poslovno tehnoloških conah, ki jih bilo že v dopoljenem osnutku OPN manj, kot jih je bilo v predvidenih v veljavnem prostorskem načrtu Ljubljana 2000. Predlagane nove proizvodne cone, nove cestne povezave, nove ureditve vpadnic, nove komunalne ureditve so naleteli na radikalen odpor civilnih iniciativ in četrtnih skupnosti, kar daje vtis, kot da bi se moralo mesto odpovedati praktično vsemu, kar potrebuje za svoj razvoj in preobrazbo.«

Odgovori na kritike Občinskega prostorskega načrta

»Občinski prostorski načrt, ki je bil dvakrat predstavljen javnosti, je doživel vrsto kritik. Prva in najpomembnejša je ta, da **je premalo usmerjevalen**, da je preveč odziven, preveč servilen, preveč liberalen, preveč popustljiv in uslužen do lastnikov zemljišč, do nepremičninskih in gradbenih podjetnikov, da je, skratka, premalo normativen, premalo doktrinaren, ko zagovarja bolj ohlapen, t. i. dogovorni urbanizem. V odgovor na to sem že večkrat poudaril, da namreč sodoben plan, če ga primerjamo z drugimi, vsaj v Evropi, ne zgolj določa, ampak predvsem omogoča razvoj, za katerega postavljajo pogoje. Potemtakem se plan ne odloča na idealih, na utopičnih predstavah, ampak na zbliževanju nasprotij in usklajevanju konkretnih interesov v prostoru. Kritiki ves čas ponavljajo, da **plan služi ozkim interesom kapitala**. Žal se nočejo sprijazniti z dejstvom, da je planiranje v tržnem gospodarstvu in ob pogojih – to trdim iz lastnih izkušenj – pri nas preveč zaščitene zasebne lastnine, bistveno drugačno od družbenega planiranja prav v tem, da temelji na usmerjanju naložbenih pobud, usklajevanju in dogovarjanju med javnim in zasebnim, občin in posamičnim. Do tega ključnega premika pogleda še ni prišlo. Zanimivo je, da najhujši kritiki, politiki, urbanisti, arhitekti, kot tudi nekdanji minister še vedno stavijo na doktrinarni urbanizem, na dogmatsko paradigmo, četudi jo je že zdavnaj povozil čas, ki je po moje najpomembnejša kategorija planiranja.

Naslednja kritika je, da plan zagotavlja velike zasluške vplivnim lastnikom zemljišč.

Na to preprosto odgovarjam, da poteka razporejanje namenske rabe po splošnih merilih zmogljivosti in primernosti prostora za posamezne rabe ob pogojih skladnosti rab, in to ob zagotovljenem javnem vpogledu v zemljiško knjigo. Določanje rabe je zahtevno opravilo stroke, ki ima svoja načela, svoje metode in svoje tehnike. Ime lastnika zemljišča ali nepremičninske agencije torej ne igra pri tem nobene vloge.

Naslednja kritika je, da **je plan koruptiven**. Potemtakem so vsi plani v Sloveniji koruptivni. Pritiskov na spremembo namembnosti iz kmetijskih v stavbna zemljišča ne uravnava plan, ampak bi jih moral, tako kot v vseh državah OECD-ja, uravnati davke na spremembo namembnosti oz. davke na planski dobiček. To so fiskalni instrumenti, ki uravnavaajo rabo zemljišč in njeno spreminjanje, ni pa to mogoče pripisati funkciji plana.

Najbolj znana floskula kritikov je, da **plan namenja mestne zelene kline pozidavi**. Primerjava OPN s planom Ljubljana 2000 nasprotno temu kaže, da tudi novi plan ohranja kline in zelene preduhe skoraj v isti meri kot tisti iz leta 1986. Naslednja je kritika, da **plan ni realen, ko predvideva glede na demografske projekcije preveč površin za gradnjo stanovanj in premalo za druge rabe**.

Kolikor mi je znano, načrtuje večina mest večjo zalogo stavbnih zemljišč, kot jo izkazujejo dejanske potrebe, če drugega ne, že zaradi prej omenjene možnosti vplivanja na trg z nepremičninami. Žal zazidljivosti načrtovanih stavbnih zemljišč ni bilo mogoče terminirati glede na načrte komunalnega opremljanja. Prav tako je bila večina izkazanih pobud lastnikov zemljišč za gradnjo stanovanj na eni strani, na drugi pa ni bilo mogoče uporabiti učinkovitih planskih instrumentov za usmerjanje v druge rabe. Tu velja povedati, da ne vidim pravega smisla v določanju obvezne rabe po prosti presoji načrtovalcev, če za to ni niti izkazanih pobud lastnikov zemljišč niti ni na voljo drugih instrumentov za pogojevanje obvezne rabe. Vsi poznamo zapletene postopke, ko je bilo treba v zadnjih desetletjih pravzaprav za vsak podrobni prostorski akt najprej sprejeti spremembo dolgoročnega plana. Temu smo se izognili tako, da smo, kjer je bilo to mogoče, predvideli določen tip mešane rabe in smo t. i. izključno rabo načrtovali le na zemljiščih v javni lasti, drugod pa smo se držali metode kombinacije rab, ki npr. pušča odprta razmerja med stanovanj in drugimi, kompatibilnimi rabami. Koncept mešane rabe se vedno bolj uveljavlja vsepovsod po svetu, saj omogoča, da so planska določila bolj prožna in s tem bolj življenjska, plan pa vseeno opravlja določeno usmerjevalno funkcijo.

S kritiko, da **plan ni vzdržen**, se prav tako ne morem strinjati, saj sledi OPN strategiji razpršene koncentracije. Ta temelji na zgoščevanju in reaktiviranju že urbaniziranih 'brown field' območij ob linijah javnega prevoza. Največji razvojni kompleksi stavbnih zemljišč, kamor vselujemo nove funkcije, so tisti ob vpadnicah, iz katerih se je izselila propadla industrija.

Kritiki sijo tudi, da **plan ne štiti kmetijskih zemljišč**. Opozoril bi na neskladje med dvema sektorjema oz. neskladju med Zakonom o prostorskem načrtovanju

sedanjega mandata

razvoj Ljubljane

Foto: Dunja Wedam

Zavod Turizem Ljubljana je v sodelovanju z Društvom ljubiteljev vrtnic Slovenije poskrbel za prenovljeno ureditev rožnega vrta v Tivoliju s 160 novimi vrtnicami, tudi vrtnico Prešeren žlahtnitelja akademika prof. dr. Matjaža Kmecla. Postavljenih je tudi 12 ležalnikov po zamisli Ivane Antolovič.

in Zakonom o kmetijskih zemljiščih. Po prvem je dovoljeno, da lokalne skupnosti spreminjajo namembnost kmetijskih zemljišč za potrebe zaokroževanja in širitve naselij, po drugem o tem odloča Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, in to po lastnih merilih. Tu bi rad opozoril, da si urbanisti že dvajset let prizadevamo za to, da bi imel Zakon o prostorskem načrtovanju status krovnega zakona. To pomeni, da bi se morali v procesu načrtovanja naselij in razporejanja rab v prostoru vsi pristojni sektorji med seboj usklajevati, ne pa, da imata okoljski in kmetijski sektor pri tem ključno besedo. Dejansko ta dva sektorja odločata tako, da morajo občinski sveti njihove brezprizivne odločitve sprejeti, zato prihaja ves čas do nasprotovanj in dramatičnih zapletov.

Navajam stališče dr. Ivana Marušiča, cenjenega profesorja krajskega planiranja, ki pravi takole: 'Varstvo kmetijskih zemljišč je naloga celovitega prostorskega načrtovanja in o tem ne bi smeli odločati posamezni sektorji. Problem je, da lahko sektorji za orodje uporabljajo samo prepoved poseganja po vrednotah, ki jih varujejo, prepoved pa ne spremeni razvojnih potreb in uveljavljenih ali zelenih potreb razvoja v prostoru.'

Kritiki pravijo tudi, da **plan ni v skladu s pričakovanji mnogih pobudnikov**. Moj odgovor je, da vse planske odločitve niso v pristojnosti občine. Smernice in mnenja t. i. nosilcev urejanja prostora države iz pristojnih ministrstev so izključna, so arbitrarna in jih morajo občine obvezno upoštevati ter brez zadržkov sprejeti.◀

Še odgovor na namigovanja o špekulacijah, klientelizmu, okoriščanju in korupciji, povezanih z določanjem rabe zemljišč, še posebej tistih, ki spreminjajo kmetijska in stavbna zemljišča

»Priprava prostorskih načrtov ni proces političnega mešetarjenja in kupčevanja z zemljišči, kot se to zlonamerno prikazuje javnosti, ampak je zahtevna strokovna dejavnost, ki operira s številnimi fizičnimi, gospodarskimi, socialnimi, okoljskimi in pravnimi dejavniki. Urbanistično načrtovanje uporablja metode in ima izdelane tehnike za določanje, razporejanje in povezovanje rabe zemljišč po namelih oz. dejavnostih na njih. Temelji na iskanju dinamičnega kompromisa med različnimi namerami in cilji lastnikov zemljišč oz. pobudnikov spremembe rabe, ne glede na to, ali so iz zasebnega ali javnega sektorja. Ob tem je treba povedati, da noben sistem rabe zemljišč ni povsem uspešen v zagotavljanju meril pravičnosti, enakopravnosti, učinkovitosti in varstva. Najbolj zmotan in zahteven je sistem odločanja in presojanja o možnih rabah zemljišč. Pri tem je potrebno upoštevati, in to po različnih kombinacijah primernosti, različne dejavnike, kot so vrsta, oblika, intenzivnost rabe, njihova skladnost in povezljivost s sosednjimi rabami, vrsta lastništva, namere lastnikov, razvojne težnje, pogoji trga, struktura in zasnova rabe, urbanistična in krajska zasnova, kulturno, socialno in naravno okolje z različnimi stopnjami sprejemljivosti možnih odločitev. Za vsako rabo oz. za vsako dejavnost velja namreč optimalna kombinacija primernosti naravnih in ustvarjenih danosti ter drugih pogojev, in to slej ko prej v kontekstu ciljev, ki smo si jih vnaprej zastavili, in usmeritev, ki imajo vrednostno konotacijo. Ključni del tega procesa je predpisovanje pogojev za nadzor rabe zemljišč, ki temelji na oceni razumne rabe in možne sinergije z drugimi rabami, na preveritvi učinkov nove rabe na naravno okolje in podnebje varovane naravne krajine naselbinske dediščine.

Foto: Alenka Rebec

V vseh časih dneva obljudeno nabrežje Brega z lesenimi klopci v objemu drevesnih krošenj, s prosojno ograjo in pogledom na Ljubljanico postaja nova mestna promenada, prostor srečevanja in skrito zavetje za počitek, branje in kontemplacijo obenem.

Naj bo prostorski načrt še tako vzdržen ali omejevalen, v vsakem primeru pomeni priložnost, ki spodbudi lastnike in investitorje k spremembam in intenziviranju rabe zemljišč. To je funkcija plana. Za uravnotežanje pritiskov na spremembo namembnosti so torej potrebni zakonski instrumenti, kompenzacija donosa gradnje na posebno ugodnih lokacijah, obdavčenje planskega dobička, davek na spremembo namembnosti v stavbno zemljišče in davek na izjemni donos na posebno donosnih lokacijah. Upam, da bo preizkus nove prostorske zakonodaje pri pripravi Občinskega prostorskega načrta MOL končno spodbudil pristojna ministrstva, da začnejo resno obravnavati pobude za izboljšave zakonov in podzakonskih aktov, ki smo jih predlagali iz stvarnih izkušenj in z namenom, da preprečimo prepoznane anomalije, kakršne nepreizkušena in nepopolna zakonodaja povzroča in se jo po krivici pripisuje urbanistom.◀

Nova urbanost Ljubljane

»Občinski prostorski načrt Mestne občine Ljubljana nedvomno prinaša novo kvaliteto, presežno vrednost, v bistvu vzpostavlja višjo raven urbanosti v Ljubljani,« je na javni predstavitvi poudaril načelnik Oddelka za urejanje prostora mag. Miran Gajšek. »Kar je naredila skupina interdisciplinarnih strokovnjakov v teh štirih letih, izhaja iz celovite predstave o tem, kakšna je in kakšna naj bo Ljubljana, kar se logično povsem ne sklada s tem, kakršna je lahko predstava posameznega prebivalca iz Šentvida, Sostrega, Šiške ali Centra ... Zato se dogaja katarza, kakršno povzroči vsaka velika stvar, vsak velik premik. Zato ni čudno, da je plan spodbudil proces urbofobije, strahu pred novimi prebivalci. Vendar mesta propadajo ali pa se širijo. Zato je prav, da se Ljubljana ne razrašča v regionalno mesto tako, da se širijo njena obrobna naselja. Pri izdelavi plana si nismo ničesar izmišljali, izhajali smo iz genoma mesta, iz dednega zapisa vseh zgodovinskih dob Ljubljane od koliščarjev naprej, rimskega mesta, srednjega veka in tako naprej. Ta zapis mesta je zdaj sproščen in preveden v planske kategorije. Novi plan naj pomeni konec razvojnega krča, v katerem se je znašlo mesto brez celovite vizije in brez jasno prikazane predstave o njeni prihodnosti po postopku, kot je predpisan z novim zakonom, in s strokovnim znanjem, ki smo ga lahko zbrali. Bistvo nove plana je, da usmerja razvoj mesta navznoter, saj je osnova ekonomske geografije v tem, da mesto obstaja zato, da se zmanjšajo transportni stroški ljudi, dobrin in idej. Bolj ko je mesto zgoščeno, cenejše je.«

V novem prostorskem načrtu so predvidene spremembe na 889 hektarih površin

»Če primerjamo prejšnji plan in zdaj sprejetega, je zdaj za centralne dejavnosti spremenjenih 43 hektarov, za industrijo 58 (za več se ni bilo mogoče zgoditi s pristojnimi ministrstvi, čeprav je Ljubljana gospodarski center), za promet je namenjenih 278 hektarov (kot je nujno, da mesto funkcionira), za stanovanjske površine je namenjenih 200 hektarov, 157 hektarov za zelene površine, za druga območja (energetsko infrastrukturo, turizem, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, vojsko ipd.) 152 hektarov, kar skupaj znaša 889 hektarov. Na ta način in v takšnem obsegu razvojnih površin so bili usklajeni in uravnoteženi različni interesi v prostoru.◀

Kvaliteta in cena novih stanovanj ter Pogovor z arhitektom Dušanom Kajzerjem

Emi Vega

Fotografije: Emi Vega

Lavrica, Naselje ob potoku: Naselje ob nizki gostoti nudi bivanje v zelenem mestnem zaledju. Sestoji iz štirinajstih manjših stanovanjskih blokov, ki v zračnem vzorcu izoblikujejo glavnilino, ter iz dveh nizov vrstnih hiš z garažami in prostornimi atriji, ki sososko zamejijo proti severu. Vrstnih hiš je 22, v blokih pa je 289 izjemno funkcionalno zasnovanih stanovanj. Naselje z urabanistično zasnovano, z arhitekturo in z zunanjimi ureditvami že v krajinski sliki izraža odličnost. Poleg oblikovanih zelenic med bloki in nad podzemno garažo ter poleg dveh otroških igrišč je v robnih zelenicah še obilo vsebinsko umerjene parkovne opreme. Ob potoku je visoka živica ohranjena, ob zahodnem robu parkirišče za obiskovalce senči dreved, sprehajalna in tekaška pot pa zaokroži celoto. Avtorja projekta sta Dušan Kajzer in Ricardo Tomšič.

Ob pregledu stanovanjskih novogradenj na terenu je bila izbira strokovnjaka, ki naj razloži vse in še več o njihovi kvaliteti čisto lahka. Če že ne podpisano, pa prepoznaven, arhitekt Dušan Kajzer po mestu širi vse več dobrega in lepega. Kar najprej fascinira, so domišljene strukture. Vsaka zase se na svoj način prilagodi lokaciji, nato grajenemu tkivu, ki lokacijo obdaja ... Nato se se še nadgradi v funkcionalno učinkovite zasnove. Po videzu zgradbe večinoma povezujejo intenzivne zemeljske – ali mediteranske barve, ob tem pa še estetska izoblikovanost fasad. Dodobra seznanjen z vsem, kar se dogaja pri nas, pa tudi po svetu, je odličen sogovornik. Odgovarjal je na vprašanja o kvaliteti gradenj samih, pa tudi o kvaliteti oblikovanja prostorov mesta. In potem je še nazorno orisal strukturo cene kvadratnega metra, ki sama po sebi pokaže, zakaj cene stanovanj ne bodo nižje in še nižje. Ali pač; a v ta namen moramo spremeniti marsikaj v zvezi s politikami do prostora.

V okviru normativno opredeljenih standardov je kvaliteta naših stanovanj vsaj primerljiva z evropsko, če že ne višja

Naši področni predpisi postavljajo visoke zahteve, ko gre za zvočno in toplotno izolacijo zgradb. Še višje veljajo za zagotavljanje protipotresne varnosti. V Ljubljani smo glede tega lahko mirni; sicer v Evropi ni tako. V smislu požarne varnosti smo vrhunski, tu in tam nelogični in marsikatera racionalna rešitev s tem odpade. Izjemno precizirane so tudi zahteve za osvetlitev prostorov in za osončenje. Pri slednjem pogosto trčimo na resne težave. Gosto poseljenega mesta in vrtnega mesta namreč ni mogoče obravnavati enako. Zahteve je res treba pretehtati in zmanjšati. Normativne zahteve za kvaliteto gradenj postavlja država in treba jih je upoštevati. So predmet preverjanja.

Gradbeni materiali, instalacije in stavbno pohištvo so najmanj na evropski ravni

Gradbeni materiali so kvalitetni, pogosto nad evropskim standardom. Ljudi pri večstanovanjski gradnji moti predvsem beton. Dojemajo ga kot Faradejevo kletko, v kateri telefoni ne delajo. Ampak beton je naravni material. Nepogrešljiv je pri zagotavljanju protipotresne varnosti. Ob tem je visoko zvočno izolativen. Zagotavlja racionalizacijo gradnje v razmerju med bruto in neto površinami. Opečni zidovi več kot treh nadstropij ne prenesejo. Potrebnihi je toliko betonskih konstrukcij, da je opeka le še polnilo. V skladu s predpisi pri nas vgrajujemo tudi

visoko izolativna okna. Vhodna vrata so večinoma protivlomna. Tlaki so plavajoči. V zvezi z okni bi rad pripomnil, kako žal mi je, ker se pri nas zaradi dobre zvočne in toplotne zaščite pa tudi nižje cene vgrajuje le še plastika. Ljudje imajo na račun vzdrževanja lesenih oken vse več predsodkov. Les sčasoma res ni več tak kot nov, plastika pa je ves čas grda.

Kvaliteta gradenj pri nas utegne zašepati pri zaključnih gradbenih delih

Zlasti problematične so hidroizolacije ravnih streh, ki se s sodobno arhitekturo vračajo. Seveda ne gre za problem sam po sebi. Celo v zahtevnejših podnebnih pasovih – na Finskem, Švedskem in v Kanadi – izvedbo ravnih streh obvladajo stoodstotno. Težava pri nas je v tem, da proizvajalcev, ki ponujajo natančno določene strukture slojev, ne smemo niti navesti niti izbrati. Sloje lahko določimo le opisno. Če nadzor nad izvedbami ni natančen in če se pri materialih varčuje, se utegnejo pozneje pojaviti težave.

Stanovanja javnega stanovanjskega sklada so visoko kvalitetna, če ne celo boljša

Poleg splošno veljavnih ima Sklad namreč še lastne standarde. Ti so precej visoki. Pomisleki glede slabših izvedb pa so povezani z rak rano javnega naročanja: izvajalce je treba izbrati na razpisih in pri nas imajo prednost najnižje ponudbe. Že vnaprej je mogoče sklepati, da bodo ponudniki komajda pokrili investicijo in bodo zato skušali prihraniti pri

vgrajenih materialih ter izdelkih. S tem bo kvaliteta nižja. V tujini je znana praksa, ko se avtomatično izloči najnižjo in najvišjo ponudbo. Izbor tako poteka med primerljivimi izvajalci. Pri komercialni gradnji je kvaliteta povezana z zaslužkom. Nekatera podjetja z različnimi oblikami nadstandardov zasledujejo uspeh na tržišču. Druga prodirajo z nižjimi cenami, pri čemer se dobiček ustvarja ob prihrankih na račun kvalitete.

O upravičenosti pritožb, ki sledijo nakupu stanovanja, je težko soditi

Srečujemo se s posamezniki, ki si stanovanje pred nakupom ogledajo z gradbenimi izvedenci in odvetniki. Gradbeništvo ni industrijski izdelek, zato se vedno kaj najde; kakšna letvica, neravna stena. Na račun napak tovrstni kupci znižujejo ceno. Večinoma gre za denar; ne za odpravljanje napak. Resnejša težava je pojav plesni čez nekaj let. Razlog je v celotnem stavbnem plašču, ki zaradi seštevka zahtev po toplotni izolativnosti tako tesni, da naravnega pretoka zraka ni več. Stanovanja je treba pravilno zračiti. Sicer pa je, sistemsko gledano, zoper plesni in podobno, ena sama rešitev. To je namensko prezračevanje, ki je možno s posebnimi ventili. Sami smo v Kondominiju Belleville (nekdanje Slovenijavino) prvič uspeli v investicijo vključiti avtonomni nemški sistem, ki zajema zrak prek fasade in ni viden. Izvedba za nekaj sto evrov podraži stanovanje. Nekaj stotakov ne bi smelo biti ovira za sistemsko premoščanje te težave, in to pri vseh novogradnjah. Sistemski ukrepi so vedno racionalnejši od individualnih poskusov reševanja.

njihova estetska podoba v prostoru

Vodmat, Bohoričeva: Nekje na meji med bolnišničnimi zgradbami in strejšimi stanovanjskimi bloki Vodmata se nova karejsko zasnovana zgradba zapre vase. Vhod je čez notranje dvorišče, v katero se tudi obračajo atriji stanovanj in lože. V dveh nadstropjih nad pritličjem ter v terasni etaži te v podkvo zasnovane zgradbe s priložno lamelo na zahodni strani je 64 stanovanj. Parkirne površine so v kletni etaži. V križišču Bohoričeve in Šketove, ki ga zgradba trdno definira, je tudi ohranjeno staro drevo. Dodano bivalno kvaliteto pa predstavlja zelena cezura na severni strani oziroma večja zelenica. Domišljeno stavbo sta projektirala arhitekta Dušan Kajzer in Ricardo Tomšič, zgradilo pa jo je podjetje Imos.

Predvsem to velja za sistemsko ogrevanje in vse aktualnejše hlajenje. Klimatske naprave, ki se množično pojavljajo na fasadah, so predvsem značilnost tretjega sveta. A med okna ali v ložo nameščena klima ni dobra rešitev. Naprava poleg hrupa in kapljanja tudi segreva. Menim, da je centralizirano ogrevanje, ki vključuje hlajenje, najracionalnejši sistem. Voda v istem sistemu greje in hladi. Primanjkljaj v kvaliteti iz tega naslova gre na račun slovenske posebnosti; lastniki stanovanj so prej kot sistemom naklonjeni zasebnemu nadzorovanju tako ogrevanja kot hlajenja.

Pod črto

Na gradbišču soseske Atrium smo o zadevah kvalitete povprašali Radivoja Pantića, vodjo skladišča materialov in po potrebi čuvaja gradbišča ob nedeljah. Takole pravi: »Stari inženirji in stari mojstri – Gradisov zaščitni znak. Medtem ko zunaj življenja ljudi čas vodi v vse bolj čudne smeri, je pri nas na prvem mestu dobro delo. In visoka kvaliteta vseh izvedb.« Pokaže, kako preizkušajo vzdržljivost steklenih nadstreškov nad atriji. Z zgornje etaže vržejo na stekla granitno kocko. Če kaj počni, tisto zamenjajo. Pokaže rdeče oznake na steklih oken in vrat. To so napake in stekla bodo zamenjali. S ponosom razkaže pocinkane ograje. Vse so izdelane po detajlnih načrtih. Pove tudi, da bo znotraj soseske še vse zeleno. In dodaja: »Že trideset let sem tu zaposlen. Ponosen sem, ker delam v tem podjetju.«

Ob škatlah, ki se na fasadah množijo in kvarijo podobo stanovanjske stavbe, so fasade same v težavah že v osnovi

Ko govorimo o pomanjkljivosti pri kvaliteti naših stanovanjskih gradenj, je treba omeniti fasade. Tudi kvaliteta tega vidnega dela stavb ljudi manj zanima; niso je pripravljene plačati. Posledično je fasada zaradi predpisov le še pobarvana izolacija. Umetne barve je treba določiti iz neke nemogoče palete. Na tovrstnih zelo nekvalitetnih fasadah se kmalu naselijo mikroorganizmi. Žal je vse, kar je trajnejšega in bolj estetskega – to so fasadne obloge, mnogo dražje in še dražje ob zahtevani debelini izolacij. Sam v resnici ne vidim rešitve, ko gre za racionalno gradnjo. Naklonjen sem fasadni opeki, ki je cenovno še sprejemljiva. A seštevek fasadnih slojev poleg zračnega sloja in zidu v debelino nanese toliko, da razmerje med bruto in neto površinami ne vzdrži kalkulacij. Racionalnejša je keramika, ki se lepi na izolacijo. Le lepila so zelo draga. Vendarle: kvadratni meter keramične fasade je mogoče izvesti za 85 evrov. Pobarvana stane 40 evrov. Cenovno je dostopnejša še lesena fasada, a tu se zatakne pri protipožarnih predpisih. V Avstriji, na Finskem in drugod tovrstnih težav nimajo. Ob učinkovitih zaščitnih premazih les ni problematičen. Nevaren je stiropor spodaj. V resnici so glede požarne varnosti najbolj problematična plastična okna. Vse druge sodobne fasadne obloge – razne tehnološko izdelane plošče iz lesnih ali cementnih mas so mnogo dražje. Če so kvalitetne in obstojne, jih izpodbija 150 evrov za kvadratni meter ni. Visoko kvalitetne

plošče iz aluminijeve pločevine so cenovno še manj dostopne. Ostane še lepljen kamen. Cena za kvadratni meter se giblje okrog 120 evrov. A kar stane več kot barva, je v predračunu težko obdržati. In medtem ko se vsa Holandija razkazuje v fasadni opeki, ostaja kvaliteta fasad – tisto, s čimer se stavba v prostoru pokaže, boleča rana arhitektov pri nas. Najcenejša je pač pobarvana fasada. Že sicer občutljivo na padavinske vode, jo bo ob nedoslednih izvedbah fasadnih zaključkov pač treba prebarvati vsakih toliko let.

Četudi nevidna med hišami in vzdolž ulic, je prostorska in gradbena zakonodaja tista, ki določa izid stvari ... Plečnik bi ob zakonodajni rigidnosti, kakršna je danes, v Ljubljani ne zgradil ničesar

Z namenom, da bi varovala, se je naša regulativa postopoma razrasla do prenasičenosti. Rezultat pa je slab. O tem se vsi strinjamo. Tako stroka kot kritična javnost. Tudi ljudje so z visoko restriktivno zakonodajo nezadovoljni. Njen najbolj kritični člen: ob ogromni količini soglasij, ki jih je treba zbrati, ob vseh kontrolah in preverbah, ko preveč časa steče v izgubo, umanjka ključna preverba – preverba arhitekture v njeni estetski vrednosti, preverba uspešnosti vključevanja načrtovanega v okolje. Naša normativna regulativa tovrstnih varoval nima. Zato pa ob preštevilnih omejitvah zavira, kar bi utegnilo postati arhitekturno presežno. Plečnik bi ob zakonodajni rigidnosti, karšna je danes, v Ljubljani ne zgradil ničesar.

Ljubljana ima ta hip srečo: podžupana prof. Janeza Koželja

Prej volonter kot zakonsko izrecno pooblaščen, bdi nad natečaji in zaključenimi kompleksi novogradenj, pa tudi nad večjimi posegi in ureditvami. Zato je videti, da mesto dograjujemo dobro. Tudi v mestnem jedru zaradi strogih varovalnih določil ne prihaja do motenj. Pri posamičnih plombah, na kakršne je zakonodaja naravnana, pa je rezultat – izoblikovanost novozgrajenega, že povsem odvisen od moči arhitekta. Resničen problem je opaziti v suburbanih in ruralnih zaledjih, kamor se je mesto stihijsko širilo petdeset let. Strukture so slabe, gradnje raznorodne, vsak dela po svoje; končni učinek je zbir kritičnih posegov. Tu je stanje, ki odslikava zakonodajo, najslabše. Zakonodaja si na svoj način prizadeva vsak poseg uskladiti z okolico. Ko smo načrtovali Lastovko, smo trčili na vprašanje, na kakršno trči sleherni razmišljujoči arhitekt: S čim naj uskladimo gradnjo? Tipologij oziroma kvalitet na Galjevi ni. Torej s kaosom? Slovenija je vsa majhna. Slabo izrabljenega prostora je škoda.

Nujno je celostno reševanje problema urbanizacije

Današnja regulativa je naravnana na plombe. Gradi se, kot se sproščajo parcele. Oblikujemo otoke. Vsakega zase, z bolj ali manj kaotičnim učinkom v prostoru, pa tudi ob dragi komunalni opremi. Včasih se je gradilo zaokroženo. Takšen je primer Štepanjskega naselja, ki je zato celostno urejen. Da se je ljudjem upri socialistični pristop, razumemo. Zazidalnemu načrtu ali izvedbenemu

Galjevica, Rezidenca Lastovka: Ob zeleni cezuri, ki preprogo vsemogočih stanovanjskih hiš ločuje od Poslovno trgovske cone Rudnik, se gradi še ena linijska struktura. Vendar je sorodstvena zveza le v vrstni zasnovi ter v načinu zagotavljanja parkirnih površin; vse drugo je presežno. Presežno je, na primer, strukturiranje stanovanj v ansambel zasebnih hiš ter stolpičev, ki jih povezuje osrednji hodnik v prvi etaži. Presežen je arhitekturni pristop, ki robni poziciji odgovori s trdno robno formo. Zaradi visoke podtalnice je parkirnim površinam namenjena glavna parterja. Dovož je s severozahodne strani, z Ulice Zore Majcnove. Na vedutno odprti jugovzhodni strani pa znaten odmik od roba posesti obeta še znaten pas zelenih površin. Zgradbo, ki povezuje 9 hiš in 17 stanovanj in bo predvidoma zaključena še v tem poletju, izvaja podjetje Gradis GP. Avtorja projekta sta Dušan Kajzer in Ricardo Tomšič.

aktu je na zemljišču, ki prej ni bilo zazidljivo, avtomatično sledil akt razlastitve. Vendar se zdaj srečujemo z drugim ekstremom. Danes nezazidljiv prostor pomeni latentno kapitalno vrednost in ljudje hočejo obogateti. In tudi bogatijo. Seveda obstaja vmesna pot, ki jo prakticirajo na zahodu, prakticirajo jo tudi že na Hrvaškem in celo v Srbiji. Gre za mehanizem, s katerim se povečana vrednost med nezazidljivim in zazidljivim zemljiščem pravično porazdeli med lastnika ter skupnost, ki povečano vrednost omogoči. Pri nas tega mehanizma ni. Dokler ga ne bo, ni realno pričakovati dobrega gospodarjenja s prostorom, pa tudi ne cenejših stanovanj.

Za zdaj lahko le govorimo o primerih tujih dobrih praks

Za večja stanovanjska območja zemljišče kupi mesto. Lastnikom za nezazidljive površine izplača petkratno vrednost – s približnih 10 evrov se ta poveča na 50 evrov za kvadratni meter. Mesto z natečajem pridobi ustrezen način urbanizacije. Nato območje komunalno opremi, razdeli na parcele in enote prodaja developerjem ali gradbenim podjetjem. Ti gradijo stanovanja v postavljeni mreži ulic, arhitektura lahko variira.

Da bi lahko posegli po takih praksah, bi vsaka občina morala najprej strokovno opredeliti in utemeljiti, kar potrebuje ali želi in nato dati na razpolago več zemljišč. Ob večji ponudbi cena zemljišč pade, kar oživi tako gradnjo kot tudi prodajo. Če takega pristopa ni, postanejo potencialno zazidljiva zemljišča predmet grobih spekulacij in lobiranja, vse to zaradi velikih zaslužkov posameznikov. Ob tem je videti, da nam je povsem vseeno, kako dograjujemo naselja; organska rast, ki gre v skupno korist, je postala postranska stvar. Skratka, stanje pri nas je res kaotično. In zazidljivih zemljišč je v Ljubljani zelo malo. Cene padajo le malenkostno, ker ponudba ostaja enaka. Zato

bi bilo nujno začeti s celostnim urbanističnim načrtovanjem urejanja tako zazidljivih površin kot območij varovanja. To pa z domišljenimi omejitvami v zavarovanih območjih in z razširitvijo ponudbe, kjer je to za razvoj organizma mesta ali naselij smotno. Koželju absolutno zaupam. Vsega tega se zaveda.

Dobro gospodarjenje s prostorom in kvalitetno oblikovanje novogradenj zahteva premik od birokratske zakonodaje do regulative, ki temelji na stroki in razumu

Kaj nas loči od dobrega gospodarjenja s prostorom, pa tudi od kvalitetnega oblikovanja novogradenj ... Če bi nam uspelo prostorsko zakonodajo dograditi z nekaj bistvenimi mehanizmi, o katerih sem govoril, bi se čudno razmerje, v katero je zatrto delo arhitektov (kakih 95 odstotkov časa in napore za birokratski del projekta, za vsebinski pa 5 odstotkov), utegnilo še poslabšati - Tako razmerje nikomur ne koristi. V resnici je za oblikovanje prostora pogubno. Sam bi med birokratsko zakonodajo in med regulativo, ki se opira na stroko in razum, takoj izbral slednjo. Odkar imamo vse več naglo spreminjajočih se predpisov, ob tem vse več večpomenskih ali dvomljivih informacij pa različnih tolmačenj in se razlik med grafičnimi in tekstualnimi določili (z vsem tem smo se po ukinitvi lokacijskih dokumentacij prisiljeni spopadati sami), je tveganje vse večje, pa naj gre za velike ali manjše projekte. In to tako za projektante kot investitorje. Pa tudi postopki, ki se do gradbenega dovoljenja zavlečejo v povprečnih tri do pet let, investitorje odvrtaajo. Če pa bi se streznili in napravili miselni premik: treba je ne le graditi, pač pa tudi dobro gospodariti s prostorom, bomo potrebovali regulativo, ki temelji na stroki in razumu.

Eksperimentiranje je dovolj

Okusi so res različni in različna so merila. A v končni fazi – oziroma v startni osnovi – mora prostor z vsemi urbanističnimi in arhitekturnimi rešitvami vendarle biti v domeni stroke; in ne birokracije. Za nadzor nad večjimi posegi naj skrbi občinski strokovnjak, in to tak, z odnosom do mesta in prostora v celoti, pa seveda tudi s potrebnim znanjem. Da ima Ljubljana ta hip srečo, sem že omenil. Kajti to je prvo. Pri posegih, ki so mogoči že z urbanističnimi pogoji, je nujna odobritev; verifikacija predlaganega posega, tako po urbanistični kot arhitekturni plati. Konstituiranje strokovne komisije res ni problem. Da se bo projektiranje posegov mogoče spet temeljito posvetiti, pa je preobširno regulativo treba poenostaviti do preprostih, zakonsko jasnih določil. Da se bo projektiralo in gradilo racionalno, pa so seveda potrebni določeni mehanizmi, o katerih sem tudi že govoril. Kak predlog? Eksperimentiranje je vsekakor dovolj. Sam bi prepisal zakonodajo katerega od severnih ali zahodnih sosedov, tisto, ki najbolje deluje.

Struktura cene kvadratnega metra stanovanja

Že nekaj časa sledimo vsem mogočim napovedim o gibanju cen stanovanj v prihodnje. Napovedujejo tisti, ki vedo, in tisti, ki ne, in zmede je vse več. Če naj bi bil kvadratni meter merilo za vrednost stanovanja, bi bilo prav tudi pojasniti, o katerem kvadratnem metru govorimo. O bruto? Ali o neto? Je to neto prodajna vrednost, ki vključuje parkirna mesta? So ta na prostem ali v garažah? Korekten podatek je namreč le cena kvadratnega metra bivalnih površin, ki vključuje vse, kar je stavbi skupno. Če vse skupno vključimo, tudi vidimo, kaj je tisto, kar ceno kvadratnega metra zvišuje. In razjasni se, kje so rezerve, kje gre iskati mehanizme za zniževanje cen. Ne gre namreč le za gradbince.

Strukturo korektno izražene cene kvadratnega metra stanovanja raziščemo na primeru

Kapaciteto zgradbe (in tudi našega primera) v štartu opredeli FI – to je faktor izrabe zemljišča. FI je splošen kriterij, ki določa izkoristek zemljišča. Izrazi se v dopustni bruto kvadraturi nad zemljo, glede na velikost parcele, in to v odnosu na lokacijo. Pri sorazmerno nizkem FI = 1, ki v našem računskem primeru dopušča gradnjo vila bloka z desetimi stanovanji na 1000 m² veliki parceli, bodo pribitki skupnega h končni ceni visoki. Od dopustnih bruto površin nad zemljo bomo dosegli kakih 65 odstotkov prodajnih površin; drugo so zidovi, komunikacijska in inštalacijska jedra ter skupne notranje površine. Na 1000 bruto kvadratnih metrov tako dobimo 650 m² prodajnih površin.

Seštevanje končne cene kvadratnega metra se začne s fiksnim stroškom GOI – to je vrednost gradbeno obrtniških in inštalacijskih del

V bruto ceni je to strošek izgradnje golega objekta. Variira največ za 20 odstotkov, to pa na račun cenejših ali dražjih materialov ter bolj ali manj kvalitetnih izvedb. Ob pogoju zelo slabo plačanih delavcev, ki živijo v slabih razmerah, ter ob zagotavljanju minimuma po standardu kvalitete bo dosežena minimalna vrednost GOI za ceno bruto kvadratnega metra 600 evrov. Če znesek prevedemo v neto, dobimo 923 evrov na m². V pogodbah s skladi je ta cena določena in se giblje okrog 750 evrov za bruto ali 1153 za neto m².

Pribitki izhajajo iz cene zemljišča in komunalnih prispevkov ter iz zagotavljanja parkirnih mest in inženiringa, dodatni so na račun cene denarja

Pribitek na račun parkirnišč je lahko znaten. Če dveh parkirnih mest, ki ju je po predpisih treba zagotoviti za vsako stanovanje, ni mogoče urediti na terenu in je torej potrebna gradnja

Bizovik, Pot na Visoko: Po neusmiljenem preigravanju s prostorsko regulativo in organi izvajanja se je arhitektom iz biroja Linear posrečil svojevrsten podvig: v zahodnem robu Bizovika so v grajeni prostor brez identitete vgradili skupino enajstih vrstnih hiš, ki zdaj izstopajo – kot kompaktna vas znotraj razpršene obvaške poselitve, kot zrela arhitektura nasproti tistemu, kar poznamo. Hiše s pritličjem, ki jim pritičejo zaledni vrtovi, ter dvema nadstropjema, med seboj ločujejo nižje dvojne garaže, vedno v zamiku tako, da vedute ostajajo odprte. Gručo, ki jo odlikujejo variacije oblik v lesu, steklu in fasadni opeki, sta projektirala Dušan Kajzer in Ricardo Tomšič.

kletnih etaž v ta namen, bo lastna cena za dve parkirni mesti 20.000 evrov. Pri stanovanju velikosti 60 m² to kvadratni meter podraži za 333 evrov. Pri garsonjeri velikosti 30 m² se cena kvadratnega metra dvigne dvakratno. Pribitek na račun komunalnih prispevkov tudi ni zanemarljiv. Ti se pri nas gibljejo med 100 in 200 evri na m². Če upoštevamo srednjo vrednost, se cena neto kvadratnega metra dvigne za dodatnih 150 evrov. Stroški inženiringa, gradbenega nadzora, odvetnikov in podobnega so manjši. Zaokroženi so v 6 odstotkov cene GOI. To dvigne ceno kvadratnega metra za približno 50 evrov. Bistveno večji so v primeru, ko se zgodi sodišče. Znatno več je h kvadratnemu metru treba prišteti na račun zemljišča. V Ljubljani se cena zemlje znotraj cestnega obroča giblje okrog 300 evrov. Pri parceli velikosti 1000 m² se strošek 300.000 evrov porazdeli na 650 neto kvadrature, kar znese dodatnih 461 evrov na vsak kvadratni meter. Od neto cene kvadratnega metra iz gole izgradnje stavbe, od 923 evrov, smo s seštevanjem pribitkov prišli do bistveno višje številke: 1917 evrov za m². S tem smo dobili lastno ceno, torej ceno brez zaslužka, ki gradbenemu podjetju omogoča naslednjo investicijo. Če je naš investitor gradil tako – brez zaslužka, bo za stavbo, za katero preračunavamo stroške, moral najeti kredit. Ob 5-odstotni obrestni meri bo k seštevku treba dodati še en pribitek – ceno denarja, v višini 197 evrov.

Korektno izražena neto cena kvadratnega metra dvosobnega stanovanja s površino 60 m² je 2114 evrov

To velja v primeru, da gradnja poteka, kot je bila načrtovana; brez zapletov, brez ustavitve. In le v primeru, da gradbeno podjetje gradnjo zaključí na pozitivni nuli, brez dobička. In seveda v primeru, da so delavci ob slabih bivalnih razmerah slabo plačani in so ob gradnji doseženi najnižji predpisani standardi za kvaliteto. V razmerah, kot so, je torej nižje cene kvadratnega metra stanovanja mogoče pričakovati le v primeru stečajev gradbenih podjetij.

Če bi hoteli cene stanovanj znižati v produktivnem smislu, moramo poseči po mehanizmih, ki to omogočajo

Znotraj strukture cen sta dve postavki, v katerih ni rezerv. Prva je cena GOI. Tu je predvidenih 10 odstotkov variabilnosti treba ohranjati že zaradi razmerij na globalnem trgu; kitajski monopol nad jeklom, na primer, obeta podražitev. Druga postavka, ki je brez rezerv, je cena inženiringa s pritliklinami. Sami smo v zadnjih štirih letih v Ljubljani zgradili okoli 700 stanovanj, a biro z osmimi zaposlenimi se komajda vzdržuje. V drugih postavkah pa rezerve obstajajo. Bistveno znižanje cene je mogoče na račun parkirnih mest; kar je seveda vezano na spremembo predpisov. Na Švedskem tovrstnih obveznosti ni. Nič jim ni treba zagotavljati. To nezagotavljanje je med ukrepi, s katerimi zmanjšujejo prometno obremenjenost mest. Parkirni prostor je problem posameznika. Mesto zagotovi plačljiva parkirišča in to je vse. Druga postavka, ki bistveno zvišuje ceno stanovanja, je cena zemljišča. Padec cen zemljišča je mogoče doseči le z večjo ponudbo, torej s povečanjem območij zazidljivosti. To je v domeni občine. V domeni občine je še ena možnost, ki na ceno stanovanj bistveno vpliva; to je povečanje FI ali zvišanje faktorja izrabe parcel. Vsekakor je smotrno povečati faktor izrabe v območjih, kjer mesto gostimo. Pri nas je v takih območjih FI največ 3. Morda je to za Ljubljano dovolj. A v svetu sega do 10 in več. V Rotterdamu je priznani arhitekt Koolhaas zgradil kompleks z FI 29. A takšna gradnja je lahko kaj hitro videti strašna. Morala bi biti mogoča le pod pogojem, da jo projektira izključno tisti, ki to res zna. Sam takšnih gostot, četudi zagotavljajo poceni stanovanja, ne zagovarjam. Naklonjen sem humanemu pristopu. Mislim, da je izraba zemljišča s faktorjem 5 ali 6 še sprejemljiva za mestno središče. Ob taki izrabi je na zemljišču, kakršno smo vzeli v račun, mogoče pridobiti 5.500 bruto kvadratnih metrov površin. Vsakršno zvišanje stavbne kapacitete pomeni znižanje cene kvadratnega

metra, ki ga kupimo. Ob tem je še ena rezerva. Ta je v ceni komunalnega prispevka. Nižji je, kadar Mesto deluje organizirano. In predvsem kompleksno. Pri nas prakticiramo parcialne ureditve. In celo za posamične gradnje ceste najpogosteje prekopavamo večkrat.

Mit o cenejših stanovanjih ...

V svetu velja diferenciacija. V Berlinu Mesto ogromno gradi, in to organizirano. Tu dosega nižje cene, kot so naše. V eminentnejših mestnih predelih pa je cena kvadratnega metra stanovanja tudi 10.000 evrov in več. Na Švedskem pa je, na primer, cena kvadratnega metra dvajset let starega stanovanja brez balkona in brez parkirnega mesta 4.000 evrov. V Španiji, kjer so tudi ogromno gradili, ob kupni moči, kakršna je, cene naglo padajo. Ko ponudba močno preseže povpraševanje, se to zgodi. Ob naglem nižanju cen graditelji zaidejo v izgubo. Ta gre na račun bank. Od tod tudi deloma (ali v znatni meri) izvira svetovna kriza. V zadnjem obdobju se je tako na vzhodu kot na zahodu veliko gradilo, prodaja pa se je ustavila in cene so padle. To ni dobro. Od stečajnih cen bodo imeli korist predvsem tisti, ki bodo stanovanja pokupili na zalogo in jih pozneje z velikimi dobički prodali. Kaj sledi zdajšnjemu stanju

razsutega nepremičninskega trga, je namreč mogoče napovedati. Zaradi stanja samega kot tudi zaradi napačnih pričakovanj se v gradnjo ne vlaga več. Podjetja ne naročajo projektov. Čez najmanj pet let, kolikor pri nas v povprečju ob projektiranju traja bitka za gradbeno dovoljenje, se bo spet pokazalo veliko pomanjkanje stanovanj. Takrat bo povpraševanje presešlo ponudbo in cene bodo spet zrastle. Do kod? Do koder lahko. Da bi nesrečo prestregli, bi se v organizirano in kompleksno stanovanjsko gradnjo moralo pravočasno vključiti Mesto. Sam lahko ponudim predlog, ki mu že raste brada: Ljubljansko Barje obsega 16.000 hektarov ali 160.000.000 (sto šestdeset milijonov) kvadratnih metrov. Če bi organizirani stanovanjski gradnji na zgoraj opisani način namenili samo 1 (en) odstotek površine, in to tik ob južnem, danes nedefiniranem mestnem robu, bi pri zelo humanem faktorju izrabe 0,6 pridobili 624.000 m² prodajnih stanovanjskih površin, to pa pomeni kakšnih 10.000 stanovanj. Obenem bi preprečili stihijski, rakasto rast predmestne strukture ter tako dejansko ohranili 99 odstotkov za Ljubljano neprecenljivega pejzaža. Mimogrede, reševanje problematike kmetijskih zemljišč v obsegu glavnega mesta se mi zdi precej absurdna ideja.

Naš sogovornik Dušan Kajzer se je rodil v Ljubljani leta 1946. Kot študent profesorja Edvarda Ravnikarja je na ljubljanski Fakulteti za arhitekturo diplomiral leta 1976. Nato se je zaposlil in deloval v različnih birojih (Biro 71, Tehnika, SCT). Od leta 1982 je samostojni arhitekt. Več let je delal z arhitektom Borutom Delakom in potem z arhitektom Silvijo Kajzer. Od leta 1996 deluje z arhitektom Ricardom Tomšičem v podjetju Linear d.o.o. Največ projektov je realiziranih v Sloveniji, nekateri pa tudi v Nemčiji, na Bližnjem vzhodu, v Rusiji in Avstriji.

Med pomembnejšimi realizacijami so poleg tistih, ki jih predstavljamo tukaj, še stavbe oziroma kompleksi na Knezovi ulici (z Borutom Delakom), na Koprski ulici (s Silvijo Kajzer), na Savski cesti (z Ricardom Tomšičem in Dragom Štefanecem), Trnovski vrtovi (z Ricardom Tomšičem), na Hruševski cesti (z Ricardom Tomšičem in Vojko Štrukelj), na Pugljevi ulici (z Ricardom Tomšičem), na Povšetovi (z Ricardom Tomšičem in Slavkom Kalcem) ter na Prešernovi cesti v Izoli; ta je v gradnji (z Ricardom Tomšičem in Robertom Mavričem) in še na Frankopanski ulici v Ljubljani; tudi ta je v gradnji (z Ricardom Tomšičem in Rokom Gerbcem). Še nekaj prvih nagrad na natečajih: Prevalje na Koroškem (z Borutom Delakom), Maribor, Pristan (s Silvijo Kajzer), Zelena Jama - Šmartinska (z Ricardom Tomšičem), Trnovski vrtovi (z Ricardom Tomšičem in Dragom Štefanecem), Antonov trg (z Ricardom Tomšičem in Rokom Gerbcem), Pastoralni center Vič (z Ricardom Tomšičem). - Lahko le čestitamo! In zaželimo še mnogo novih arhitektur, ki s pretanjenim smislom za lepo, skladno in humano bogatijo našo Ljubljano.

Most, ki zbuja občudovanje in ljubezen

Foto: Miha Fras

Vse od otvoritve novega Kobetovega in Brdrjevega mostu 10. julija pa do danes se na mostu odvija živahno dogajanje: množično obiskovanje novega širokega rečnega kamnitega trga, občudovanje Brdrjarjevih skulptur, otroško kukanje v Ljubljano skozi stekleni del mostu in nič manj radovedno pogledovanje z reke navzgor na most, pa obešanje ključavnic z izjavami o večni zvestobi in ljubezni ... »Končno nekaj novega, modernega v osrčju mesta,« je slišati. V središču mostu dominira Brdrjarjev satir Marsij.

10. julija je bil odprt Mesarski most, ki se je Ljubljančanom, turistom in predvsem mladim tako zelo priljubil, da je v trenutku postal živahno družabno središče in se preselil v poezijo že na sami otvoritvi, zdaj pa mu vsak dan dajejo čar obljube o večni ljubezni na zaklenjenih ključavnicah na zlati ograji mostu. Most so odprli: župan Zoran Jankovič, direktor Energetike Ljubljana Hrvoje Draškovič, direktorica Službe za razvojne projekte in investicije MOL Darja Lesjak, vodja projekta Srečko Trunkelj iz Energetike Ljubljana in v. d. direktorja JP Ljubljanska parkirišča in tržnice Samo Lozej.

Mesarski most se pne nad Ljubljano v vrzeli med tržnima lopama, kjer je Plečnik predvidel povezavo med Tržnico in Petkovškovim nabrežjem, a v svojem času ni bil uresničen. Prvi javni anonimni natečaj za novi most je bil razpisan pred 20 leti, sedanjí pa je nastal po prvonagrajeni natečajni rešitvi, izbrani leta 2008 na javnem anonimnem arhitekturnem natečaju za ureditev širšega območja ljubljanskih tržnic.

Most je namenjen prehodu pešcev in kolesarjev. Velika višinska razlika med nabrežjema Ljubljane na tem mestu je premagana z obojestranskimi stopnišči, ki ju spremljata klančini za gibalno ovirane. Dolg je 33 metrov, širok 17,3 metra in tehta 230 ton. Osrednji del je iz pohorskega tonalita kot vse parterne ureditve na ljubljanskih ulicah, obe stranici pohodne površine pa sta izvedeni iz trislojnega varnostnega stekla debeline 39 mm, ki je protidrsno zaščiten. Na strani Tržnice je v kletnih prostorih mostu urejena povezava z obstoječim dvigalom v Plečnikovi tržni lopi. Umeščene so nove javne sanitarije, ki jih upravlja Javno podjetje Snaga, prostor za previjanje ter dostop do bodočega parkirišča pod Tržnico. Pod mostom je urejena tudi vstopno-izstopna postaja za plovila mestnega rečnega prometa, ki je prav tako dostopna gibalno oviranim.

Avtorji so že v natečajni fazi projekta k sodelovanju povabili akademskega kiparja Jakova Brdarja, čigar bronaste skulpture, nekatere med njimi za zdaj kot umetnikova razstavljená dela, so postale sestavni del mostu. Posebna pozornost pri oblikovanju mostu je namenjena tudi drevesom. Lipov drevored na Petkovškovem nabrežju je ohranjen, nadomeščena je bila posekana lipa, na tržnični strani pa štirje novi topoli krasijo vstop na novi most.

Avtorji: avtorska skupina ATELIERarhitekti, prof. Jurij Kobe, Samo Mlakar, Rok Žnidaršič, s sodelavci
Projektna organizacija: Arhe, d.o.o. iz Ljubljane
Konstrukcija: mag. Tomaž Habič
Kipi: akad. kipar Jakov Brdar
Inženiring gradnje: Energetika Ljubljana, d.o.o.
Vodja projekta: Srečo Trunkelj
Gradbeni nadzor: Igor Kocjančič, Miodrag Matovič, Marjan Držanič (Magring, d.o.o.)
Izvajalec gradnje: Skupina SCT, d.d., in Gradis Gradbeno podjetje Ljubljana, d.o.o.
Odgovorna vodkinja del: Maja Žiberna
Izvedba večjih obrtniških del: Meteorit, d.o.o., jeklena konstrukcija mostu, Mineral, d.d., tlakarska in kamnoseška dela, ASM, d.o.o., steklarska dela, Klemaks, d.o.o., ograja mostu in nerjavni elementi objekta, UNIC SUB Ugo Fonda sp. in SUBS, d.o.o., izvedba pontona in jeklenih stopnic
Čas gradnje: 23. 11. 2009 - 6. 7. 2010
Pogodbena vrednost del: 2.930.000 evrov

Foto: Miha Fras

Umetniški trg nad reko – novi prometejski most

Prof. dr. Milček Komelj

Središče Ljubljane je to poletje dobilo nov most prek Ljubljane. Arhitektura Jurija Kobeta (oz. njegovega biroja ATELIER arhitekti) s kiparsko dopolnitvijo Jakova Brdarja gotovo pomeni potrebno praktično pridobitev. Še mnogo pomembnejša pa je zaradi svoje celostne umetniške podobe, saj ustvarja izjemno estetsko dopolnitev mesta in je zato očitno že postala nadvse privlačna najnovejša ljubljanska znamenitost.

Arhitekt je v širini predvidenega Plečnikovega Mesarskega mostu (doslej zaznamovanega s cezuro med segmentoma Plečnikovih tržnic) razpel rahlo napeto mostno konstrukcijo kot plosko nadvodno mavrico, ki učinkuje s svojo široko prostranostjo malone kot slovesen trg, prekrit z belo prepredeno kamnito preprogo, ali kot oder nad reko; na obeh krajih je razčlenjen s spevno prelivajočimi se nivoji stopnišč oziroma klančin, na robovih pa se lahko skozi »grafično« razčlenjena steklena pasova zazremo podse na zeleno reko z obrežji.

Tako zasnovan most se je spremenil v prizorišče za kiparsko »inscenacijo«, ob tem pa vendar ni postal razstavišče na prostem, marveč ostaja tudi v poetični povezanosti s kipi nedeljiva organska enota ter prostorsko ves zračen, lahkoten in uporaben.

Pred vhodom nanj se ob robovih tržnice zarisujeta v enovitem ritmu Adam in Eva, ki ju je umetnik, velik občudovalec svetovne ustvarjalne preteklosti, oživil po slikarju Masacciu oziroma ob spodbudi Michelangelove risbe Masacciove florentinske freske. Vznemirjeni figuri sta skrušeni, kot bi v resnici odhajali z rajskega prizorišča (Rajskega mostu?), obupani Adam pa si skriva obličje v dlani, kot bi, po nekaterih razlagah, skušal v sebi za večno ohraniti podobo rajskega sveta. Pred iztekom mostu, v pretehtanem razmerju zlatega reza, stoji v vseh smereh razgibana človeška figura z energično uvitim živalskim repom kot sijoča podoba prvinske vitalne energije, ki jo je kipar vtisnil v motiv satira Mársija. Dinamična postava s svojo izproženo gesto (drži v kvišku usmerjeni roki cvetlično metamorfozo?) v prostoru dominira in ga obvladuje enako, kot usmerja koncertno zvenenje zamah dirigenta, ter ga s smermi svojih kretenj in vzgibov po zračnih poteh povezuje z okoliško arhitekturo in pri tem zanosno – kot vabilo ali opomin – sega v nebesno neizrekljivost. Po izteku mostu pa se na njegovem robu že onstran reke na vrhu kamnitega zidu Brdarjev ustvarjalni vzgon izteka v Prometeja z odprtim prsnim košem, ki se s konice prstov diagonalno zaganja v višino kot v nebo namenjeni Ikar. Torzična anatomsko konstrukcija se dviga v življenjski zanos in s tem simbolizira neuničljivo duhovno moč, okostje razkrivajoča odprtost pa daje, kot je prepričan avtor, ki je Prometeja zasnoval z mislijo na svojo mladost, telesu k hrbtu prižeta nevidna krila in mu osvobaja nemirno dušo.

Vsi ti kipi so živi v izjemni anatomski dognanosti, ki jo umetnik svobodno podreja svojemu energičnemu gestualnemu zanosu, njihov smisel pa je v dinamičnem sijaju življenjske energije, ki jo dobesedno oživilja ter črpa iz globine teles. Ta življenjska energija pa je enako razvidna tudi na njihovi slikoviti površini, saj tudi kiparjev

nezamenljivo brdarjevski inkarnat oživilja v materijo odtisnjena sunkovito nagla ustvarjalna gesta, ki ni le izraz kiparjeve virtuoznosti, marveč njegove energične vitalnosti. Z gibkim plesom rok (vzplamtelem po ustvarjalnih premolkah, ki pomenijo avtorju bistveni impulz za ustvarjalno delo) se umetnik prepušča anatomski »razmreženosti sveta« in skuša vanjo zajeti vse, kar se povezuje v kozmos. »Odvčno« glino, ki se mu med sunkovitim razmahom gmoto razrivajočih potez nabere pod rokami, pa nemudoma sproti »odlaga« na gladko površino figur in svoje postave s tem spreminja v rojevajoča se bitja sredi nedokončanega, ekstatičnega ustvarjalnega procesa; hkrati pa takó slikovito razbrzdana površina vzbuja aluzije na prekritost z amorfnimi usedlinami, kot bi vse te kipe potegnili iz vode po dolgih tisočletjih. V taki abstraktni fakturi se gmote organskega tkiva razživljajo kot nekakšne skrivnostne naravne človeške pokrajine ter prerajajo življenjski ritem figur z njihovimi kot struna napetimi atletskimi nogami v organičnost rasti, ki slikovito prekriva in zabrisuje vse anatomske nadrobnosti ter s tem simbolizira le organsko življenjsko bistvo. Figuro takega fiziognomske zastrtega satira pa je Brdar bliskovito »zasejal« še s krogli kot planeti v cvetoče prestreljenem tkivu mitičnega (pol)človeka, ki je sam zase tudi svoj lasten kozmos.

S svojo organičnostjo, razvidno tako v intuitivni pretehtanosti anatomskega zasnove in razmerij kot v dinamični povezanosti njihovih smeri, umetnik preraja tudi spomin na klasično in helenistično antiko, medtem ko se »abstraktna« slikovitost njegovih brbotajoče oživilih tkiv ter telesna razkrojenost hkrati krepeko soočata z duhom modernega časa in utelešata človeško ranljivost. Zaradi takega pridih antike (kipi so nastali tudi z mislijo na antične kiparje in celo filozofe) je bil Brdar svojčas povabljen razstavljal celo v berlinski muzej, kjer je svoja moderna dela prepričljivo soočil s tamkajšnjimi antičnimi kipi s pergamonskega oltarja; tudi s tem krhko veličastnim pridihom pa se Brdarjeve umetnine organsko vključujejo v okolje Plečnikovih po večnostni antiki navdihnutih tržnic, razčlenjenih s tsebri pod timpani in loki segmentnih (termalnih) oken. Ograjo mostu pa je umetnik obljudil – zelo zmerno, a s pretanjenimi poudarki – z bujnimi rastlinskimi in grotesknimi kipi dvoživk, rib in fantastičnih humornih spak ter z linijsko vrisanimi fiziognomskimi obrisi, kar vse izhaja iz njegovega ustvarjalnega repertoarja, ki oživilja celoten življenjski razpon; tu pa se najbrž navezuje tudi na dejavnost bližnjih ribarnic in njihovo izročilo. S svojo vznemirljivo podobo pa prav tako povezuje življenjski zanos, eros in razkroj, ki se lahko zastrmi, če že ne smrtno zagrije v življenje tudi s shrljivo nabrušeno ostrino fantastično oživilih »groteskno realnih« ribjih glav.

Če se naslonimo na zlato nadihnjene masivni kovinski rob žičnato prosojne mostne ograje – zlato oživiljena sta tudi nepatinirana bronasta kipa Satira in Prometeja, medtem ko sta Adam in Eva že potonila v bolj žametasto ozelenelo patino –, se nam v blagem loku rečne struge z mostu odprta pogleda na znamenita sosednja mostova – na Zmajski most in Tromostovje –, da

Foto: Miha Fras

Kipa Adama in Eve Jakova Brdarja stojita ob vhodu na most ob Plečnikovih arkadah.

Foto: Dunja Wedam

Pred iztekom mostu na Petkovškovem nabrežju se vrh kamnitega zidu izteka v kip Prometeja z odprtim prsnim košem in na hrbtu prižetimi krili, ki ga je kipar Jakov Brdar zasnoval z mislijo na svojo mladost.

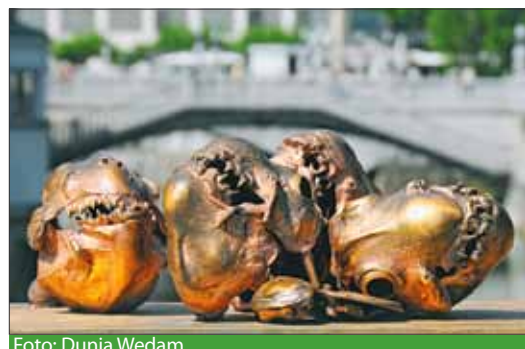

Foto: Dunja Wedam

Mostni ograji je Brdar naselil z bujnimi rastlinskimi in grotesknimi kipi dvoživk, rib in fantastičnih humornih spak.

Foto: Miha Fras

Zupan Zoran Jankovič in kipar Jakob Brdar na otvoritvi mostu.

Foto: Dunja Wedam

Radovednemu pogledovanju skozi steklena hodnika mostu se otroci prepuščajo leže.

Foto: Dunja Wedam

Z gladine Ljubljanice privabljajo poglede vselej številni mimoidoči na mostu.

se počutimo kot v Benetkah; prizorišče s kipi pa se s strani Petkovškovega nabrežja vključuje v doslej nevideno, spokojno vzdolžno, a pokončno stopnjevano staro-novo vizuro: v Mársijev pogled z baročnim traktom semenišča, kupolo in zvonikoma katedrale ter poševno zalomljeno streho ljubljanskega gradu.

Več kot nenavadno je dejstvo, da Brdarjevi kipi niso nastali namensko za novi most, a so po svojem tavanju očitno našli svoj idealen prostor šele tu, kot bi bili zamišljeni ravno zanj, saj so na njem zaživel v popolnem skladju z arhitekturo, organsko vraščeni v kompozicijo pogledov od vseh strani, in mostu vdihnili ustvarjalno poanto, v katero se človek zastrmi, a se lahko ob njej tudi zamisli. (Po prepričanju Brdarjevega kiparskega prijatelja Mirsada Begića tako naravne povezave med arhitekturno zasnovno in kiparstvom – tako »absolutnega zadetka« – v Ljubljani nismo videli že vsaj pol stoletja, pa tudi ne tako organske in notranje napete skladnosti med kiparskimi sestavinami, ki se subtilno razkriva tudi iz njihove različne prostorske usmeritve: naprej nagnjenega para prvih staršev, energično razkorakečne satirove zvrtničene pokončnosti ter v nasprotno smer obrnjenega Prometejevega duhovnega poleta.)

Vznemirljivost kipov več kot zgovorno potrjuje tudi izjemno živo zanimanje navdušenih obiskovalcev, ki se na njem najraje fotografirajo v vzneseni pozi Brdarjevega satira. Ključavnice z vgraviranimi ljubzenskimi izpovedmi, ki so jih pričeli na ograje obešati zaljubljenici (očitno po vzorcu tistih kipev, ki jih je Brdar na ograjo mostu kar priklenil), pa nas nagovarjajo, da lahko gledamo v njem tudi most ljubezni, ki mu je – ne glede na Prometejev odprti prsni koš – vse mesarsko več kot tuje. Središčni satir pa je bil že označen za »Čuvarja mostu z repom« in postaja – v svoji sugestivnosti ves divje vznemirjen in hkrati ves senzibilno prefinjen, kot bi se vzel, tragični mojster igranja na Atenino piščal, iz neznanega frigijskega ozvezdja – tudi pastir med nebom in zemljo razpršenih hrepenečih duš.

Brdar je svoje že poprej porojene kipe na mostu na videz samo razpostavil. V resnici pa je med bregova Ljubljance razpel in z nekaj energičnimi, a natanko odmerjenimi takti na novo uglasil svoje ustvarjalno vesolje. Kobetov in njegov Prometejev most tako ni le prostor za prehod, marveč še bolj za postanek na prizorišču, na katerem so se usedline časov, dinamično razraščanje človeškega sveta in njegov nenehni razkroj povezali v mitično oznanilo izgubljenega raja, v neuničljiv življenjski vzgon in v prometejski polet smrtno-večnega človeškega stremjenja.

Mesarski most – naj nas povezuje

Darja Lesjak

Spoštovani! Vsi, ki smo pri projektu sodelovali, smo z veseljem pričakali ta pomemben dogodek, da je Mesarski most in novi pristan za rečne ladje dokončan, tudi zato, ker sega načrtovanje mostu že kar daleč v zgodovino. Monumentalno povezavo med Trznico in Petkovškovim nabrežjem je načrtoval že mojster Plečnik, leta nazaj je bil postavljen temeljni kamen, danes je most končan.

Zgrajeni Mesarski most je rezultat prvonagrajene natečajne rešitve, izbrane leta 2008 na javnem anonimnem natečaju, ki jo je zasnovala in naprej v projektni dokumentaciji dorekla skupina arhitektov: prof. Jurij Kobe, Rok Žnidaršič, Samo Mlakar, v sodelovanju s statikom Tomažem Habičem in kiparjem Jakobom Brdarjem. Zahtevno je bilo usklajevanje z državo zaradi posega v območje reke Ljubljanice, z ustanovami za varstvo naravne in kulturne dediščine za posege v tako občutljivo in zavarovano območje, kot je območje Trznice in Petkovškovega nabrežja. Posebna pozornost je bila posvečena tudi temu, da so pristan za ladjice in prostori blagajn ter sanitarnih prostorov v podmostju dostopni funkcionalno oviranim osebam.

V mostu se uspešno združita nujnost povezave območij centra Ljubljane zaradi preskrbe s toplotno energijo – izgradnje vročevoda, kakor tudi lahkoten in mestotvoren videz mostu, oplemeniten s plastikami kiparja Brdarja. Ocena skupne investicijske vrednosti znaša 4,3 milijona evrov. Gre za skupen projekt dveh investitorjev: Mestne občine Ljubljana in JP Energetike Ljubljana. Skupno smo pristopili k izpeljavi javnega naročila za gradnjo, izbrana izvajalca sta SCT d.d. in Gradis GP Ljubljana d.o.o. Pogodbeni znesek je 2,930.000 evrov, z DDV 3,516.000 evrov, delež MOL od tega znaša 531.175 evrov.

Preden besedo prepustim Srečku Trunklju iz Energetike, ki je v imenu obeh investitorjev vodil gradnjo objekta in bo dodal svoje misli o projektu, naj vsem, ki so pripomogli, da je most, na katerem stojimo, zgrajen, iskreno čestitam in se hkrati zahvalim vsaj nekaterim: Srečku Trunklju in direktorju Energetike Hrvoju Draškoviću, svojima sodelavkama Barbari Hacı in Biserki Cizar, kolegu Samu Lozeju iz LPT, avtorski skupini ATELIERarhitektov Juriju Kobetu, Samu Mlakarju in Roku Žnidaršiču, konstruktorju mostu Tomažu Habiču, kiparju Jakobu Brdarju, izvajalcema SCT d.d. in Gradis GP Ljubljana d.o.o., vsem podizvajalcem – če naštejemo vsaj nekatere: Meteorit – jeklena

konstrukcija mostu, Mineral-tlakerska in kamnoseška dela, ASM – steklarska dela, Klemaks - ograja mostu in nerjavni elementi objekta, Magring in Bureau Veritas za budno oko pri kontroli, sosedom in prodajalcem ter obiskovalcem trznice za razumevanje v času gradnje, Upravni enoti, Izpostavi Center za korektno sodelovanje; na koncu, a ne kot zadnjemu, županu Zoranu Jankoviću. Iskrene čestitke!

(Otvoritveni nagovor direktorice Službe za razvojne projekte in investicije Darje Lesjak 10. julija 2010)

Arhitekturni in izvedbeni presežek

Srečko Trunkelj

Gradnja mostu, ki ga danes predajamo v uporabo, pomeni presežek tako na arhitekturnem kot na izvedbenem področju. V času, ki zahteva in ceni samo rast in povečuje samo količino, je bilo tako na strani načrtovalcev kot na strani izvajalcev in inženirja potrebnega veliko poguma, da so zgradili objekt, ki mu vrednost dajejo visoka tehnologija izdelave, kvaliteta uporabljenih materialov in dovršenost detajlov. Zgrajen je most, ki je poseben tudi zato, ker v svoji subtilni nedominantnosti kljub elitni lokaciji ne poskuša prevzemati vodilne vloge med preostalimi uglednimi sosedi.

In ravno ta odklon od uniformiranosti bo, tako kot med gradnjo, tudi v času, ko bo most postal del ljubljanskega javnega prostora, zanesljivo predmet mnogih polemik. Zato je zdaj, ko je gradnja uspešno zaključena, prav, da most prevzame tisto vlogo, kakršna mu gre na simbolnem nivoju, to je, da premošča in združuje. In prav je, da si skupaj z vsemi udeleženci gradnje končno odpočijejo tudi vsi neusmiljeni kritiki, ki so budno spremljali gradnjo in s tem na svoj način poskrbeli, da imamo danes vsi razlog za zadovoljstvo, kajti brez dobrih kritikov ni dobrih izdelkov.

Most ima pomembno vlogo tudi na področju komunalne infrastrukture Mesta Ljubljane in še posebej oskrbe mestnega jedra s toploto. Energetika Ljubljana, ki je skupaj z Mestno občino Ljubljana financirala gradnjo mostu, je tako po dolgo načrtovani razvojni rešitvi, v letu 2010, izvedla vročevodno povezavo med Adamič-Lundrovim in Petkovškovim nabrežjem.

(Otvoritveni nagovor vodje projekta Srečka Trunklja 10. julija 2010.)

Foto: Miha Fras

Slavnostni trak so prerezali direktorica Službe za razvojne projekte in investicije Darja Lesjak, vodja projekta Srečko Trunkelj, župan Zoran Jankovič in direktor Ljubljanskih parkirišč in tržnic Samo Lozej.

Mesarski most

Matjaž Krainer

*Ribe pod neba odsevom na gladini rečnega toka
zvedave v senci loka*

*most se pne nad njimi
gospodične s svojo koreografijo
glej, glej, iz žabje perspektive
ubirajo zrak, vodo, zemljo*

tu se vidimo

*tresljaji proženi od naših čvrstih korakov
zibljejo zgradbo
in mirno segajo v anatomijo
izmuzljive misli nesmrtnika*

*pne se most
tresljaji zibljejo male plastike
nad ribami
nad rečnim tokom
nad gladino*

*tu bo hodil človek po mesarskem mostu
in ribice iz žabje perspektive
zvedavo bodo gledale pozdrave sosednjemu
bregu*

*vonj klavnice
vonj mesarskega ateljeja
delavnice nebrižne*

pozdravljen sosednji breg

*rokovanje naključnih srečanj
nad domovanjem rib
nad gibi reke*

*in pije zrak
in se pne od začetka bivanja
tu je most
naj bi ljudje ne hodili po vodi*

(Avtor je pesem prebral na otvoritvi Mesarskega mostu 10. julija 2010.)

»Kočno v osrčju mesta nekaj novega, modernega«

Staša Cafuta

Mesarski most je postal resnična mestna atrakcija. Odkar je odprt, si ga vsak dan ogleduje ali ga le prečka veliko število radovednih sprehajalcev, navdušenih nad novo pridobitvijo. Komentarji, kot so »To je to!«, »Bravo, Zoki!«, »Mami, mami, peljiva se čez Mesarski most«, »Most je prekrasen«, kar dežujejo. Turisti so začeli klicati Ljubljano – »Lovelyana«. Nekateri pred fotografski objektiv niso želeli, so pa jasno in glasno povedali, da so navdušeni nad novo pridobitvijo.

Zoja Brejc: »Nov most je super, ker je novo zbirališče. Funkcionira, saj je na njem veliko ljudi. Zanimivo je tudi to, da se na njem družijo veliko mladih. Pa tudi novo pot smo pridobili, ki nam skrajša prehod čez Tržnico na drugo stran.«

Darja Zemljič: »Most s steklenimi elementi, kjer se vidi dobesedno na reko, je bolj povezal mesto z Barjem. Most prinaša naravo v mesto in umetnost na ulico. Brdarja poznam že od prej, njegov malo brutalen nepristranski umetniški pristop mi je všeč. Ne išče samo estetike in ne ozira se samo na naročilo, ampak na izraznost umetnosti, pa tudi na zgodovino, ne nazadnje skozi stvari, ki so jih tukaj ljudje počeli. Upam, da se bo ime Mesarski most ohranilo, bi si pa želela, da bi tudi drugi ljudje začutili most kot normalno komunikacijo med obema bregovoma.«

Andraž Polič: »Mesarski most sem začutil kot prepih, prosojnost, moč, vzhičenost!«

Mojca Mavec: »Ravnokar sem prišla s Poljske in poslušam samo še o Mesarskem mostu. Ljudje so ga vzeli čisto za svojega. Zelo mi je všeč, ker je svež, moderen, obenem se mi zdi, da se zelo lepo ujema z mestom. Končno smo v osrčju mesta dobili nekaj novega, modernega. Vedno me je motilo, da se Ljubljana trudi biti provincialno mesto in zelo težko je v Ljubljani nekaj spremeniti. Čas gre naprej, mesto se spreminja. Vzor za Ljubljano bi lahko bil avstrijski Gradec, ki je zelo podoben Ljubljani (baročno strnjeno mestno jedro z ozkimi ulicami in gradom). Gradec zelo prefinjeno sprejema v svojem jedru moderno arhitekturo, ki ni moteča in se lepo vključuje v mestno okolje. Mesarski most gre v to smer, upam, da bo Ljubljana dobila še več takšnih elementov.«

Antonio Borrego, Cordoba, Španija: »Pred nekaj leti sem že obiskal Ljubljano. Tokrat sem se ponovno vrnil in vidim velike spremembe, navdušen sem nad prestolnico. Odkril sem tudi vaš novi most, ki mi je zelo všeč. Predvsem sem navdušen, saj sem se lahko po stopnicah spustil do Ljubljane, kjer sem zagledal čudovito strukturo mostu. Navdušila so me tudi drevesa, ki rastejo skozi most.«

Fotografije: Staša Cafuta

Zoja Brejc

Darja Zemljič

Andraž Polič

Mojca Mavec

Antonio Borrego

Spomenik ženskemu pogumu na Pogačarjevem trgu

8. julija je Ljubljana na Pogačarjevem trgu dobila spomenik ženskemu pogumu, ki so ga ženske izkazale na demonstracijah proti fašističnemu nasilju poleti 1943. Spomenik je nadomestil t. i. Prst pred stolno cerkvijo, ki je restavriran dolgo (od leta 1991) čakal na ponovno postavitve, zdaj pa je spoštljivo prestavljen v Muzej in galerije mesta Ljubljane. Strokovna komisija, ki jo je vodila mestna svetnica prof. dr. Milena Mileva Blažič, njeni člani pa so bili dr. Vida Deželak Barič, prof. dr. France Dolinar, dr. Uroš Grilc, prof. dr. Božo Repe, prof. dr. Vladimir Simič in mag. Gojko Zupan, je znanstveno preučila dogodek ob demonstraciji žensk v Ljubljani 21. junija 1943 in zgodovinske okoliščine ob postavitvi spomenika pred ljubljansko stolnico leta 1953 in menila, da je treba s postavitvijo novega spomenika odpreti novo poglavje v zgodovini Ljubljane. Med svoja stališča je zapisala, da mora biti novi spomenik umetniški presežek, da mora stati na novi, avtentični lokaciji, da mora biti sodobna kiparska in arhitekturno oblikovana likovna rešitev ter samostojna in celostna umetnina s presežnim zgodovinskim sporočilom, usmerjenim v prihodnost Slovenije kot članice Evropske unije in z upoštevanjem žensk kot subjekta. Komisija je pri tem kritično presojala relevantno literaturo in se jasno opredelila do zgodovinskih dejstev in konteksta postavitve prvotnega in sedanjega spomenika in dosegla, da je Ljubljana namesto sramotilnega stebra dobila skulpturo ženskemu pogumu. Mestni svetnici prof. dr. Mileni Milevi Blažič, ki je na tiskovni konferenci 6. julija v Mestni hiši predstavila zaključno poročilo dela komisije, so se ob novem poglavju spomenika ženskimi demonstracijam zapisale tri spoznavne prispele, s katerimi je povzela izkušnjo dela v komisiji za postavitve novega spomenika: Po cesti Sv. Kasneje pridemo na trg Sv. Nikolaj, Kdor noče, najde izgovor, kdor hoče, pa motiv, in Bog nima brata, ima sestro. Župan Zoran Janković pa je na tiskovni poudaril, da je bil v tem mandatu dosežen velik napredek v dogovoru z Rimskokatoliško cerkvijo, tako ob postavitvi Muzeja slovenske zgodovine na Gradu kot pri postavitvi spomenika ženskemu pogumu; obakrat je bil član strokovne ekipe prof. dr. France M. Dolinar kot predstavnik te verske ustanove. Mesto je vodila tako želja, da spoštuje zgodovino, kot zblíževanje stališč. Uprava se pravkar odloča tudi med dvema lokacijama za spomenik sprave, zato je župan menil, da »smo sposobni danes po vseh teh letih postaviti spomenik vsem tistim, ki so zaslužni, in s tem ne želimo nikogar žaliti«. Ob tem je župan poudaril, da je ključ sožitja »živeti skupaj in spoštovati različnost«, ter povedal, da je podžupan prof. Janez Koželj poskrbel za zgledno ureditev in obnovo Pogačarjevega trga kot spomeniškega okolja. Na Pogačarjevem trgu je bila tako 8. julija slovesno odkrita bronasta plastika akademske kiparke Dragice Čadež Lapajne, prvotno ustvarjena v lesu in del umetniškega cikla Olesenele sence. Na dobro obiskani otvoritveni slovesnosti, ki se je udeležila vrsta uglednih javnih osebnosti, sta spregovorili podžupanja Jadranka Dakić in častna meščanka Ljubljane ter nekdanja županja Ana Nuša Kerševan, v kulturnem programu pa je nastopil ženski zbor Kombinat. Poleg spomenika bo pričevanje o ženskem pogumu med drugo svetovno vojno po sklepu komisije zaznamoval tudi spominska plošča na Metelkovi 4 z napisom: *Na tem mestu so se januarja 1943 začele ženske demonstracije v Ljubljani.*

Foto: Miha Fras

Slavnostnega odkritja spomenika ženskemu pogumu na demonstracijah proti fašističnemu nasilju poleti 1943 na Pogačarjevem trgu kiparke Dragice Čadež Lapajne 8. julija so se udeležili najuglednejši predstavniki javnega življenja. Slavnostni govornici sta bili podžupanja Jadranka Dakić in častna meščanka ter nekdanja županja Ljubljane Ana Nuša Kerševan. V kulturnem programu je nastopil ženski zbor Kombinat.

Spomenik odločnim Ljubljančankam

Ana Nuša Kerševan

Spoštovani gospod župan! Spoštovane Ljubljančanke in Ljubljančani! Gospe in gospodje! Drage tovarišice in tovariši!

V letu, ko svet praznuje 65. obletnico konca druge svetovne vojne in zmage zaveznikov nad fašističnimi in nacističnimi silami, Ljubljana odkriva peti spomenik vztrajnim in pogumnim Ljubljančankam, ki so v množičnih komemoracijah in demonstracijah v letih 1942 in 1943 zahtevale osvoboditev tisočev zapornikov in internirancev iz fašističnih in nacističnih taborišč in okupatorjevih zaporov. V ta spomin so bili že leta 1953 postavljeni štirje spomeniki na mestih, kjer so se žene najbolj množično zbirale in najprej prosile, potem pa zahtevale pravice za zapornike in internirance.

Na te pogumne akcije spominjajo spomeniki na Kongresnem trgu, kjer je bilo poveljstvo okupatorjeve vojske, pred vladno palačo, kjer je bil visoki komisariat okupatorja, in na Miklošičevi cesti, kjer je bilo sodišče s sodnimi zaporji. Četrty spomenik je stal na Ciril-Methodovem trgu pred stolnico, ki pa je bil večkrat vandalsko poškodovan, leta 1991 pa odstranjen in odpeljan na popravilo. Trije spomeniki še vedno stojijo na svojih prvotnih mestih. Kljub prenovi in delni spremembi napisa na četrtem spomeniku, pa predstavniki civilne družbe skupaj z mestnimi oblastmi žal niso mogli

doseči dogovora s cerkveno oblastjo za ponovno postavitve na prvotno mesto. Zato bo obnovljeni spomenik skupaj z zapisom zgodovine, ki jo ta spomenik ima, postavljen na častno mesto v Mestnem muzeju.

Danes odkrivamo spomenik, ki ga je v spomin pogumnim in upornim ženam izdelala po natečaju mesta Ljubljane akademska kiparka Dragica Čadež. V kratkem pa bo na obnovljenem pročelju nekdanje vojašnice na Metelkovi ulici odkrita tudi spominska plošča na mestu, kjer so se leta 1943 začele ženske demonstracije proti okupatorju.

O pogumu, vztrajnosti in človekoljubnih dejanjih Ljubljančank med okupacijo našega mesta so že napisane knjige, vendar pa spomina nanje ni nikdar dovolj. O tem bi nam lahko veliko povedale tudi nekatere tovarišice, ki so v tistem času aktivno sodelovale v odporu proti okupatorjem in njihovim sodelavcem in so danes z nami. Naj ob tej slovesnosti obudim samo nekaj spominov o dogajanju v tistem času. Konec leta 1942 in v začetku leta 1943 je bila Ljubljana pod vtisom novega še bolj okrutnega okupatorjevega in belogardističnega terorja. Po tako imenovanih božičnih racijah decembra 1942 so okupatorji zadržali zapornike v takratni belgijski kasarni na Metelkovi v najhujših razmerah. V marcu 1943 pa so se začeli množični transporti v koncentracijska taborišča v Italijo in na Rab, kasneje pa tudi v Nemčijo. Po tem novem nasilju so se Osvobodilni fronti pridružili številni ljudje, ki so prej stali ob strani. Rasla je upornost, iz v začetku skromnih komemoracij so demonstracije naraščale in 1. avgusta prerasle v veličastno demonstracijo, v kateri je sodelovalo 10.000 Ljubljančank in Ljubljančanov. Veličina teh demonstracij ni

Foto: Dunja Wedam

Bronasta plastika Dragice Čadež Lapajne je bila prvotno ustvarjena v lesu in je del umetničnega cikla Olesenele sence.

bila le v množičnosti in borbenosti, temveč predvsem v tesni povezanosti ljudi in v globoki humanosti. Goloroki demonstranti so v uporabi proti oboroženim okupatorjem in njihovim pomagačem tvegali svojo svobodo in tudi svoja življenja, da bi lajšali usodo sotrpinov v zaporih in taboriščih. Borili so se za pravico do življenja brez sovraštva.

Samo v letu 1943 je bilo v Ljubljani 16 velikih demonstracij in komemoracij in precej majhnih. Nadaljevale so se tudi v letu 1944, v času najhujšega nasilja nemških okupatorjev. Ob tem so se v Ljubljani, ki je bila tudi sama z žico obdano taborišče, odvijale različne oblike ilegalnega dela. Po odhodu moških v partizane, njihovemu zapiranju v zapore in taborišča so morale njihova dela pa tudi ilegalno delovanje prevzeti ženske. Bila je vrsta na prvi pogled nerešljivih nalog. Med drugim tudi, kako premagati strah pred okupatorjem, ki je zapiral ljudi in streljal talce, kako organizirati vse številne akcije od spremljanja transportov internirancev, varovanja otrok, ki so ostali v Ljubljani brez staršev, zbiranja hrane, zdravlil in medicinskih pripomočkov, do skrivanja ilegalcev in ranjencev. Večina tega je bila vse bolj na ramenih žensk, ki so ostale v Ljubljani.

Skoraj vsak dan se je zbralo pred belgijsko kasarno in zaporu na stotine žensk, da bi izvedele, ali so njihovi najdražji še živi. Čeprav so okupatorji prepovedali vsako zvezo zapornikov s svojci, so iz zaporov prihajala drobna sporočila o nevzdržnih razmerah, kar je ženske spravljalo v še večjo zaskrbljenost in hkrati upornost.

V demonstracijah 21. junija 1943 so najprej prosile, potem pa tudi odločno zahtevale svobodo in drugačne razmere v zaporih od vojaških in

civilnih okupatorskih oblasti. Ostale so ne le brez odgovora, ampak so doživljale zaničevanje, grožnje in nasilje okupatorja. Končno so se s prošnjo, da posreduje pri okupatorskih oblasteh, obrnile tudi na ljubljanskega škofa. Zbrale so se pred škofijskim dvorcem in na tem trgu. Škof Rožman je sprejel delegacijo žensk in jim je najprej dejal, da ne more pomagati, kasneje pa obljubil, da bo poskusil kaj reči okupatorjem, da se razmere v zaporih izboljšajo.

Ženske so zaman čakale na izpolnitev obljub. Le enkrat jim je bilo dovoljeno, da so oddale pakete s hrano, kasneje pa je bilo to ponovno prepovedano, prav tako tudi pošiljanje paketov v taborišča. Kljub nepopisnemu nasilju okupatorjev pa se je ilegalna Ljubljana odzivala na svoj način: z napisnimi in listkovnimi akcijami, s slovensko zastavo z rdečo zvezdo na stolpu frančiškanske cerkve, s tihimi protesti in kulturnim molkom. Na dan mrtvih leta 1943, ko so v Ljubljani že gospodarili nemški okupatorji, je protifašistična ženska zveza organizirala največjo spominsko svečanost na grobovih žrtev fašističnega nasilja. V nemogočih življenjskih razmerah so zbrale cvetje, s katerim so okrasile grobove talcev. Ta komemoracija je okupatorju ponovno dokazala, da je mesto dobro organizirano in enotno v boju proti okupatorju in obenem tudi, kako spoštuje žrtve fašističnega divjanja.

V tem neenakem boju ima izjemen pomen delovanje Ljudske pomoči in Slovenske narodne pomoči, zaradi katere so se ljudje počutili v tistem težkem času vsaj nekoliko bolj varne.

Dejstvo je, da so te dejavnosti žensk tudi doprinesle k temu, da je Ljubljana postala prvo mesto heroj v povojni Jugoslaviji.

Ženske pa niso delovale samo v Ljubljani. V koncentracijskih taboriščih so skrbele predvsem za otroke in bolnike. Borile so se s puško v rokah s svojimi tovariši soborci. Kdo ne ve za junaške zdravnice in medicinske sestre, ki so reševale ranjene soborce v skritih bolnišnicah. Bolnica Franja je mednarodni simbol za nesebično človeško pomoč.

Leta 1945 pa je tudi Ljubljana dočakala svoj 9. maj in osvoboditev mesta. In kdo je sešil vse slovenske zastave z rdečo zvezdo, ki so tisto sončno jutro pozdravile osvoboditelje. To so bile izmučene, a uporne in ponosne ljubljankanke. Veliko jih takrat ni dočakalo vrnitve svojih najdražjih, kljub temu so tudi po vojni z vso zavzetostjo in človekoljubjem nadaljevale svoje delo pri obnovi porušene domovine.

Vsem tem pogumnim ženam danes z velikim spoštovanjem odkrivamo spomenik. Ohranimo jih v neizbrisnem spominu. Skušajmo jih posnemati, saj tudi danes mnogo ljudi potrebuje našo pomoč ali vsaj toplo besedo.

Slava jim!

(Slavnostni govor častne meščanke Ljubljane Ane Nuše Kerševan: ob otvoritvi spomenika ženskemu pogumu 8. julija 2010.)

Odgovornost do zgodovinskega obeležja

Živim v Trnovem, nekdanjem odmaknjenem delu mesta, v predelu vrtov in branjev, ki so zalagale ljubljansko tržnico z zelenjavo, danes je to še samo etnološka znamenitost. Center vsega dogajanja se širi ob Ljubljani od Stare Ljubljane na v doslej samo malo oddaljene, zapuščene in neugledne predele Ljubljane. Ne morem se načuditi novim sprehajalnim potem, nasadom dreves in smiselnim odkrivanjem novih predelov, ki niso živeli v zavesti meščanov, čeprav so bili blizu. Zadovoljstvo je čutiti tudi v trumi sprehajalcev, ki so hitro spoznali ugodje prenovljenih predelov Ljubljane in našli prostor za počitek, sprostitve in zabavo.

Lagodno druženje v senci drevesnih krošenj nudijo obiskovalcem intimni lokali, ki se širijo na obeh bregovih Ljubljane. Poseben pomen oživitve rečnih bregov imajo mostovi, tak je novozgrajeni Mesarski most, s katerim sta Ljubljana in Ljubljana zaživeli v sodobnem kulturnem in civilizacijskem blišču. Postavitve kipov na mostu daje novemu prostoru druženja povsem nove razsežnosti in s svojo dinamiko povezuje obstoječo klasično arhitekturo in novodobno gradnjo mostu z Ljubljano in njenim obrežjem.

V času prenovitvenih del v Ljubljani se je pripravljala tudi postavitve novega spomenika ženskemu pogumu na Pogačarjevem trgu. Na natečaju je žirija izbrala moj osnutek. Kip je namenjen spominu na demonstracije žensk 1943 in je poklon demonstrantkam kot tudi ženskemu pogumu, ki je brezčasen.

Obeležje predstavljajo tri pokončne stilizirane ženske figure, strukturirane z ekspresivno površino in vzpostavljajo dialog z zgodovino in z meni lastno avtorsko poetiko. Bronast kip stoji na Pogačarjevem trgu v neposredni bližini stojnic in se s svojo navzočnostjo nevsiljivo vključuje v vsakdanji urbani utrip mesta.

Ob postavitvi spomenika me preveva poseben občutek, na eni strani odgovornost do zgodovinskega obeležja, na drugi pa težnja po pečatu trajnosti in postavitvi avtorskega dela v kulturni ambient. Upam, da so moja hotenja profilirana v duhu časa in da je lahko tudi obeležje ženskemu pogumu suveren prispevek k razvoju mesta in njegove prihodnosti.

Dragica Čadež Lapajne

Spomenik ženskemu pogumu na Pogačarjevem trgu

Dolga zgodba o ljubljanskih demonstracijah leta 1943

Dr. Vida Deželak Barič

Precej dramatična zgodba o demonstracijah v Ljubljani v času druge svetovne vojne se je v svojem bistvu in v svojih posledicah doslej razpletala nekako v treh dejanjih. Temeljno dejanje se je dogodilo leta 1943, ko je bila okupirana Ljubljana priča večmesečnemu demonstracijskemu gibanju žensk. Drugo dejanje je sledilo ob deseti obletnici demonstracij, ko je leta 1953 takratna oblast, utemeljena na odporu in izvedeni revoluciji, sklenila obeležiti glavne lokacije, na katerih so demonstracije potekale. Temelji tretjemu dejanju so bili položeni z demokratizacijo političnega življenja, ko so se razplamtele razprave o vprašanjih iz naše bližnje preteklosti. V tem kontekstu so postale predmet ponovne proučitve tudi ženske demonstracije, zlasti v tistem delu, ki je potekal v bližini škofijske palače 21. junija 1943.

Demonstracije v vojnih razmerah sodijo že po definiciji med dejanja z visoko stopnjo tveganja, ki ga je človek pripravljen prevzeti na lastna ramena – ob temeljitem premisleku ali spontano, v obupu in/ali pogumu, iz globoke osebne prizadetosti ter širših presoj. Iz teh izhodišč, vendar v okviru kompleksnih takratnih procesov na Slovenskem, je treba ocenjevati tudi omenjene ljubljanske demonstracije, ki pa imajo pomen predvsem zaradi izrednih okoliščin, v kakršnih so se dogodile, in zaradi svojega humanega poslanstva.

Demonstracije označuje vrsta značilnosti z njihovo izrazito notranjo in zunanjo dinamiko. Potekale oziroma ponavljale so se od januarja do novembra 1943, udeleževale pa so se jih skoraj izključno ženske. Bile so odgovor na krute ukrepe italijanskega okupatorja, ki je med drugim poslal v zapore in internacijo okoli 25.000 prebivalcev iz Ljubljanske pokrajine, med njimi številne Ljubljančane, posluževal pa se je tudi najbolj skrajnih zastraševalnih metod, to je streljanja talcev. Porojene so bile iz globoke stiske, iz obupa, iz skrbi za usodo retiriranih svojcev, ki jo je še poglobljalo dejstvo, da je konec leta 1942 aretacije začela izvajati tudi slovenska protikomunistična mestna varnostna straža, ki je v primerjavi z okupatorjevimi zadela bolj »v polno«. Zato so imele demonstracije v začetku spontan značaj. Sprva se jih je udeleževalo sorazmerno majhno število žensk, včasih samo nekaj deset, število pa je postopoma naraščalo. Sčasoma so demonstracije dobivale vse bolj organizirano obliko in v ozadju je postajala očitna politična podpora Osvobodilne fronte s komunistično partijo na čelu. Če so bile začetne zahteve za zboljšanje položaja zapornikov v

Ljubljani bolj podobne prošnjam kot zahtevam, so ženske, opogumljene po prvih nastopih, začele zahteve radikalizirati in so končno zahtevale osvoboditev vseh zapornikov in internirancev v Italiji. Stopnjevanim zahtevam so sledile nasilne reakcije okupacijskih oblasti (grobo razbijanje demonstracij, aretacije, obsodbe po hitrem postopku), kar pa demonstrantk ni ustavilo. Tako lahko rečemo, da so se demonstracije gibale v koordinatah med strahom, vztrajnostjo, pogumom žensk in primežem politike.

Posebej velja poudariti, da so bile ljubljanske ženske demonstracije edinstvene v slovenskem, takratnem jugoslovanskem in tudi v evropskem okviru, saj ni znano demonstracijsko gibanje z izključnim ženskim značajem, ki bi trajalo več mesecev.

Za razumevanje in vrednotenje demonstracij v letu 1943 je treba izhajati iz krutih okupacijskih razmer, kakršne je italijanski okupator ustvaril predvsem v letu 1942, pa tudi iz poglobljanja razkola znotraj slovenskega naroda. Začetek demonstracij sodi v čas, ko so bile razmere v Ljubljani še vedno izjemno mučne. Le-te so tudi bistveno določale značaj prvih ženskih javnih nastopov. 28. januarja 1943 je npr. okupator v gramozni jami spet ustrelil šest talcev. Kot se je izkazalo kasneje, je bilo to zadnje streljanje talcev, seveda pa tega v tistem trenutku ni nihče vedel in po Ljubljani so se še naprej širile vesti o pretečih novih streljanjih talcev, kar je nedvomno hromilo pripravljenost ljudi na kak odločnejši nastop. Zadnjega januarja 1943 je po hudem mučenju na karabinjerski postaji podlegla sekretarka rajona Vič Malči Beličeva. Zato je bilo zelo težko predvidevati, kakšna bo reakcija okupacijskih oblasti na shode žensk, kar je vsekakor impliciralo njihovo začetno zadržanost in celo strah.

Ženske so na začetku, že zaradi negotovosti in prvenstvene želje, pomagati svojcem, ubrale pot blage oblike pritiska na okupacijske oblasti. Iz svojih vrst so zbirale delegacije, ki so nosilcem vojaške, civilne in tudi cerkvene oblasti posredovale sprva strpno oblikovane zahteve za izboljšanje položaja zaprtih svojcev. Delegacije so potem postale ustaljena oblika delovanja žensk, vanje pa so pogosto vključevali ženske, ki so si pridobile izkušnje v javnem delovanju že pred vojno in bile s tem bolj samozavestne, želeno pa je bilo tudi poznavanje italijanskega jezika. Najmarkantnejši osebi med temi delegatkami sta bili nedvomno Slava Tarman in Iva Pirjavec.

Ko je bila pri ženskah prva psihološka pregrada prebita s tem, ko so jih merodajne osebnosti sploh bile pripravljene sprejeti in poslušati, so začele pritisk stopnjevati, pa tudi ljubljanski aktivisti so si prizadevali, da bi postale demonstracije čim bolj množične, zahteve pa ostre. Vse bolj se je apeliralo ne le na človeško, temveč tudi na nacionalno dolžnost prebivalcev Ljubljane do žrtved fašizma. S tem so demonstracije stopile iz dotedanjega človekoljubnega okvira na politično polje.

21. junija 1943 je prišlo do največjih »čistih« ženskih demonstracij, ki so presegle dotedanje tudi glede odločnosti in pomenijo približevanje samemu vrhu demonstracijskega vrenja tik pred padcem fašizma. Nanje sta se temeljito pripravili tako vodstvo ljubljanskih aktivistov kot policija. Pričele in v glavnini so se odvijale pred vladno palačo na današnji Prešernovi cesti. Udeležilo se jih je precej demonstrantk (po italijanskih virih do 1000, po podatkih OF celo 2500), ki so odločno zahtevale izpust internirancev. Oblasti so se odločile, da demonstracije razbijejo za vsako ceno. Prišlo je do precej dramatičnega pretepanja demonstrantk z gumijevkami in puškami, do groženj s streljanjem ter spet do aretacij. Šele po nasilnem razbitju demonstracij so se ženske napotile prek Kongresnega trga in Tromostovja proti škofiji, kjer pa so jih takoj po prihodu razgnali z vodnimi curki iz gasilske brizgalne. Povojna oblast je leta 1953 in 1959 lokacije množičnih demonstracij označila s štirimi spominskimi obeležji, med drugim s spominskim stebrom pri stolni cerkvi sv. Nikolaja. V nasprotju z drugimi tremi je bilo obeležje pri stolnici sprejeto z deljenimi občutki. Cerkev ga je namreč zavračala od vsega začetka.

Steber pri stolni cerkvi je bil postavljen v času izjemno zaostrenih odnosov med državo in Cerkvijo. Zaradi delno neresničnega napisa na njem in provokativno oblikovane pesti z iztegnjenim prstom, uperjenim proti škofiji, pa ga je Cerkev dojemala kot sramotilni steber. Kasneje se je izkazalo, da je bil prvoten načrt spominskega obeležja, katerega avtor je arhitekt Edo Ravnikar, po neznanem naročilu samovoljno spremenjen v dveh točkah. Roka, skrčena v pest, obdana z žico, ki naj bi simbolizirala zažičeno uporno Ljubljano, je po tej spremembi dobila iztegnjen prst, uperjen proti škofiji, napisu pa je bil dodan pomenljiv pristavek, da je ženske, ki so 21. junija 1943 iskale pomoč pri škofu, italijanski okupator razgnal prav na škofovo pobudo. S tovrstno sporočilnostjo je bil poudarek neupravičeno prenesen od okupatorja na ljubljansko škofijo oziroma škofa dr. Gregorija Rožmana.

Čas je pokazal, da je spominsko obeležje pri stolnici z naznačenim dogajanjem prejele slabo popotnico in s takim sporočilom ni vzdržalo na svojem mestu. O njegovi problematičnosti je prvič javno spregovoril škof dr. Stanislav Lenič leta 1987 in s tem odprl javno razpravo. Kot je že bilo omenjeno, je z demokratizacijo političnega življenja sledila dolgotrajna strokovna razčlemba (kar v okviru treh komisij, ki so sicer imele različne naloge) samih demonstracij 21. junija 1943 kot tudi razčlemba širših okoliščin tako v času demonstracij kot v času postavitve obeležja deset let kasneje. Te razprave so se po dveh desetletjih iztekle v sklep o postavitvi novega spominskega obeležja na novi lokaciji, ki bo predvsem pričalo o ženskem pogumu in človekoljubnem prizadevanju v trpkih dnevih okupacije.

Borci se vračajo

Meta Lavrič

Foto: Miha Fras

Prizor iz predstave Pozor, hud pes v izvedbi ansambla EnKnapGroup.

Kulturno življenje prestolnice je bilo dolgo usmerjeno predvsem v strožje središče mesta. Toda počasi tudi drugi deli mesta gradijo močna kulturna jedra, ki z visoko kakovostno in specializirano kulturno ponudbo privabljajo ne le lokalna občinstva, pač pa tudi obiskovalce iz središča Ljubljane. Poleg centra urbane kulture v Šiški je tako jeseni 2009 na novo zaživel tudi Center kulture Španski borci v Mostah: Borci so v komaj petih mesecih, od januarja do konca maja 2010, na skupaj 284 raznovrstnih dogodkov (predstave, koncerte, delavnice, predavanja, program za otroke in mladino, družabne dogodke ...) pritegnili skupaj več kot 25 000 obiskovalcev.

Novi upravljalca Španskih borcev Zavod EN-KNAP z umetniškimi vodjem in direktorjem Iztokom Kovačem, mednarodno uveljavljenim ustvarjalcem na področju sodobnega plesa pri nas, se je ob prevzemu centra preteklo jesen znašel pred zahtevno nalogo: oblikovati prepoznaven center z zanj značilnimi vsebinami, ki pa bo obenem zadovoljeval lokalne potrebe po kulturnem življenju – v ožjem okolju Most, Štepanjskem naselju, Fužinah, Zalogu in Novih Jaršah ter obenem širšem okolju Mestne občine.

Španski borci tako svojo prepoznavnost gradijo na predstavljanju sodobnih umetniških praks: sodobnega plesa in gledališča, sodobne glasbe, vizualne in multimedijske umetnosti ter literature in humanizma – vse z močnim mednarodnim predznakom ter poudarkom na vrhunskosti produkcij.

Najmočnejši poudarek je namenjen sodobnemu plesu. Zaradi precejšnje poplave produkcij sodobnega plesa v zadnjem obdobju, ki ni selekcionirala le vrhunskih predstav, je sodobni ples v javnosti precej izgubil na vrednosti, s tem pa tudi precejšen del občinstva. Španski borci želijo temu plesu povrniti poprejšnji ugled z izborom zgolj vrhunskih domačih in mednarodnih predstav sodobnega plesa. Odločilna poteza v razvoju slovenskega sodobnega plesa pa je tudi dejstvo, da je v Španskih borcih dobil domicil mednarodni ansambel za sodobni ples. Tako je prvič pri nas ansambel sodobnega plesa dobil stalne vadbene in

uprizoritvene prostore ter drugo infrastrukturo, ki jo imajo primerljive skupine po svetu.

Poleg drugih kvalitetnih plesnih produkcij in delavnic je bilo v prejšnji sezoni v Borcih tako mogoče videti predstave ansambla EnKnapGroup, kot so *Pozor, hud pes!* Iztoka Kovača, *10 min Vzhodno* (10-minutne refleksije na temo časa petih uveljavljenih koreografov iz Slovenije, Hrvaške, Madžarske in Romunije), Horvatov *Ukrep, Jablanovčevo Črtano, Sandronijevo Nebo ...* Že konec oktobra 2010 pa ansambel pripravlja naslednjo premiero *10 min Južno*, pri kateri sodeluje pet mednarodno uveljavljenih koreografov iz Hrvaške, Srbije, Španije, Venezuele in Rusije.

Borci se uveljavljajo tudi kot rezidenčni prostor – eden redkih pri nas s tako zmogljivostjo –, ki uveljavljenim tujim umetnikom in skupinam (skupina Superamas v letu 2010) kot soproducent nudi prostor za ustvarjanje predstav, ki nato postanejo del programa. Program mednarodnih izmenjav in gostovanj se je začel že junija in bo še bogatejši od jeseni 2010 dalje, ko bodo Borci mesečno gostili tuje mednarodno uveljavljene ustvarjalce, umetnike in umetniške skupine s predstavami, seminarji in delavnicami (Jordi Casanovas s solom Jukebox, koncert Otta Lechnerja in Bratka Bibiča, David Zambrano, skupina Katrine Ponties s predstavo Humus Vertebrata ...) ter mednarodni festival Aerowaves (marec 2011).

Že konec septembra pa Borci pripravljajo Drugo plesno nacionalo, plesni in družabni maraton, katerega cilj je na enem mestu predstavljati vrhunce aktualne sodobne slovenske plesne produkcije.

Poleg pestrega programa za otroke, ki sicer poteka v Borcih (različne ustvarjalne delavnice, lutkovne in plesne predstave ...), se Zavod EN-KNAP ukvarja tudi s sistematičnim izobraževanjem na področju kulturne vzgoje in sodobnega plesa (za otroke, mlade, strokovne delavce in druge zainteresirane), ki je potrjeno tudi s strani Ministrstva za kulturo. V okviru projekta Plesna učilnica je osnovnim in srednjim šolam denimo na voljo didaktična, a duhovita odrska predstava *Pozor, hud pes!*. Jeseni pa bo otrokom na voljo tudi filozofija za otroke *Leteče misli*.

Španski borci ponujajo tudi različno drugo vrhunsko kulturno produkcijo: do maja je bilo mogoče v Borcih med drugim videti premiero predstave *Rusalka* svetovno uveljavljenega zbora Carmina Slovenica, koncert Milka Lazarja in Bojana Goriška, cikel improvizacijskih večerov Neforma z uveljavljenimi glasbeniki in plesalci, kot so Zlatko Kaučič, gala koncert *Svetilnik hrepenenja* (z glasbenimi gostjama, kot so Tinkara Kovač, Anika Horvat in druge), koncert Vesne Zornik s predstavitevijo zadnje zgoščenke *Tango Apasionado*. Poleg filmskih projekcij (*Nočni pogovori z Mojco*, premiera filma z radijskim prenosom v živo), razstav, literarnih večerov, Borci ponujajo tudi družabne dogodke (večeri tanga in swinga, javne vaje s pevskim zborom Kombinat ...), priložnost pa ponujajo tudi mladim (v Borcih so denimo imeli zaključne produkcije študentje AGRFT).

Center kulture Španski borci v Mostah bo jeseni še povečal delovanje na obeh področjih: ponudbo vrhunske kulturne produkcije hkrati z oblikovanjem živahnega središča, ki ga bodo »posvojili« lokalni prebivalci in tudi širša Ljubljana. V Kavarni Internacionala v 1. nadstropju Borcev se bo jeseni tako začel tudi redni dnevni program, namenjen različnim občinstvom, od mladih pa vse do starejših obiskovalcev (glasba, plesni večeri, koncerti, literarni večeri, DJ-večeri), ki bo v Borce prinesel dodatni utrip.

Je torej mogoče oboje? Povečati zanimanje za kvalitetno produkcijo ravno na področju, ki je splošni javnosti še najbolj oddaljena in tuja, sodobne umetniške prakse, obenem pa postati domač, sproščen prostor dobrega počutja in tudi zabave, kjer vsakdo lahko najde nekaj zase? Pridite po odgovor v Španske borce ob Tržnici Moste!

Borci v številkah

Prireditve v Španskih borcih od 1. 1. 2010 – 31. 5. 2010

Število predstav: 93

Število koncertov: 11

Število razstav: 3

Število filmskih projekcij: 2

Število folklornih prireditev: 6

Število ostalih (posebnih) prireditev (predavanja, podelitve nagrad, okrogle mize ...): 15

Število družabnih dogodkov: 37

Število delavnic: 117

Število vseh dogodkov: 284, od tega 14 premier

Število obiskovalcev: 25.365

»Če bomo še kdaj igrali v Sloveniji, hočemo igrati v Kinu Šiška«

Uroš Bonšek

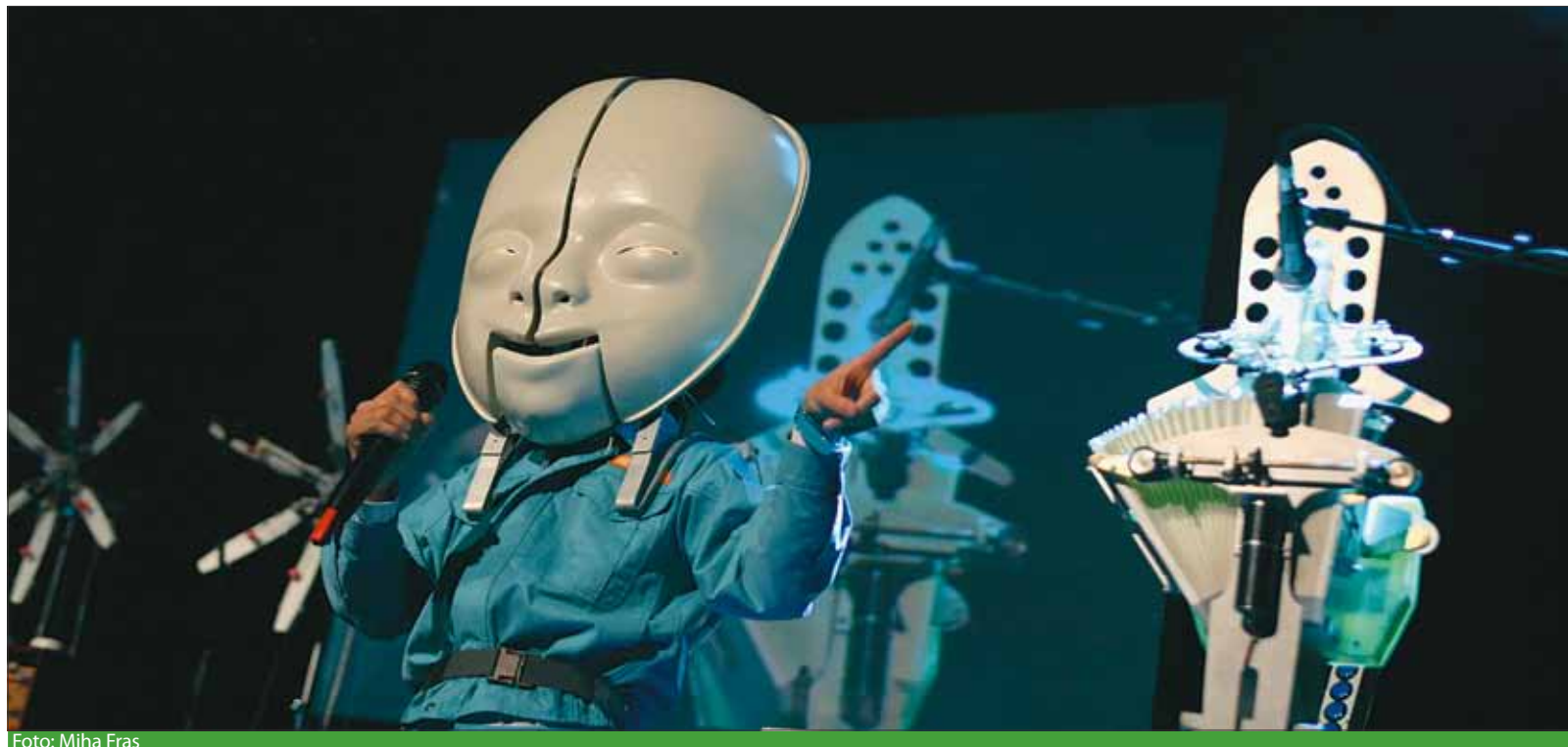

Foto: Miha Fras

Prizor iz nastopa japonske skupine Maywa Denki.

Kino Šiška je konec lanskega avgusta, še bolj pa tri tedne pozneje na septembrski programski otvoritvi, dodobra premešal karte v ljubljanskem, a tudi slovenskem kulturnem kotlu. Tako je postal pomemben ponudnik kvalitetnih glasbenih, uprizoritvenih in intermedijskih dogodkov tako v Ljubljani, Sloveniji in tujini kot tudi v Šiški sami, kamor je s programskih delovanjem in s kavarno Kralj vnesel več življenja na Trg prekomorskih brigad.

Po več letih propadanja se je konec lanskega poletja arhitekturna kinematografska mojstrovina arhitekta Božidarja Gvardjančiča tokrat pod žensko arhitekturno taktirko Anje Planišček in Nene Gabrovec spremenila v enega tehnično sodobnejših kulturnih centrov v regiji ter hkrati še senzorno in gibalno oviranim prijazno prizorišče. Ob arhitekturnih presežkih je tako tudi nominacija Kina Šiška za letošnjo Plečnikovo nagrado še kako na mestu.

V še ne polnem letu delovanja je kolektiv osmih redno zaposlenih s pomočjo še z dvakrat toliko zunanjimi sodelavci v Katedrali, Komuni, Kameri in Kavarni Kralj spravil pod streho 162 javnih prireditev, ki jih je obiskalo skoraj 60.000 obiskovalcev iz Slovenije in tujine. Povprečna zasedenost dvoran je bila 68-odstotna, kar je izjemen dosežek, upoštevajoč inflacijo kulturne ponudbe v Ljubljani in trenutno gospodarsko krizo. Brez dvoma je posledica dobro premišljene in tudi sodobno zasnovane promocije z marketinško strategijo in izborom medijev za vsak dogodek posebej. O tem priča visoka obiskanost spletne strani s skoraj 250 tisoč obiski in več kot 13 tisoč člani v Šiškinih spletnih socialnih skupnostih.

Program Kina Šiške je že od ustanovitve dalje zastavljen programsko sveže in široko. Tako

je od programske otvoritve sredi septembra s skupinama Laibach in Juno Reactor gostil po deležu 67 odstotkov domačih in tujih koncertov, od katerih so obiskovalce najbolj pritegnili Marcus Miller, Dubioza kolektiv, Elvis Jackson, Siddharta, Jan Garbarek, Nouvelle Vague, Megadeth, Florence and the Machine in skoraj dvakrat razprodani Ali En. Koncertom so po deležu sledile razstave, gledališče, intermedija, filmske projekcije in modna revija. Ob osnovnem programu se je v Kinu dogajal še spremljevalni program z delavnicami, seminarji, predavanji in literarnimi večeri. Ker Kino Šiška tako obsežnega programa ne bi mogel, zaradi programske pestrosti pa niti ne bi želel izpeljati sam, so med 162 prireditvami po tipu produkcije prireditve v 29 odstotkih izvedli sami, v 38 odstotkih v soprodukciji, 8 odstotkov dogodkov se je zgodilo v zunanji produkciji, 4 odstotki dogodkov pa so bili zaključeni.

Šiškin kolektiv skupaj z zunanjimi sodelavci z velikimi načrti zre tudi v drugo leto delovanja. Prva obletnica programskega udejstovanja, ki se bo zgodila 17. septembra, bo obeležena s koncertom slovenske skupine Melodrom s prvo ljubljansko predstavitvijo njihovega novega albuma, z dvema fotografskima razstavama in otvoritvijo striparnice/prodajalnice/

čitalnice Kiosk, ki bo ob prodaji stripov, knjig in promocijskega materiala poskrbela tudi za programsko nadgradnjo literarnih in debatnih dogodkov. Ob že dogovorjenih več kot 15 dogodkih za novo sezono, ki se jim vsak dan pridruži še kakšen nov, bo letošnja programska novost med drugim tudi gostovanje ljubljanskega filmskega festivala Liffe v Katedrali. Na prodajno-promocijskem področju pa se obetajo popusti pri nakupu kart za nekatere socialne skupine, že omenjena prodaja promocijskega materiala v Kiosku ter dvojezičnost (slovenščina in angleščina) na vseh promocijskih gradivih.

Ob programski obletnici se tako ob pogledu na iztekajoče se programsko leto kažejo spodbudne številke, ki krepijo ideje in načrte tako za naslednje leto kot še za leta po tem. Kino Šiška že zdaj uvrščajo med vodilne kulturne centre v regiji pri narekovanju sodobnih kulturnih trendov ter želja obiskovalcev. To bodo in že znajo ceniti tako obiskovalci kot tudi nastopajoči ... ali kot nam je zaupal frontman angleške skupine Tindersticks Stuart Staples, katere koncert se je zgodil maja v šišenski Katedrali in ga imajo mnogi za najboljšega v pretekli sezoni: »Če bomo še kdaj igrali v Sloveniji, hočemo igrati v Šiški.«

Svetovna prestolnica knjige v poletnem sijaju

Foto: Samo Perat

2. septembra ob 19. uri bo na Stritarjevem trgu spektakularno odprla vrata Trubarjeva hiša literature, ki bo imela prostor v nekdanjem Trubarjevem ljubljanskem stanovanju na Ribjem trgu 2. Program se bo na tej ulici začel že ob 10. uri dopoldne in tako opozarjal na novo veliko kulturno pridobitev v času Ljubljane svetovne prestolnice knjige 2010.

V dopoldanskem programu nove Trubarjeve hiše literature bo na ogled svetlobna instalacija italijanskega umetnika Allesandra Luppia in spominska soba Primoža Trubarja z multimedijsko predstavitevjo Trubarjevega bivanja v Ljubljani.

S Trubarjevo hišo literature do naslova mesto literature

2. septembra bo Ljubljana kot svetovna prestolnica knjige 2010 na Ribjem trgu 2 – v nekdanjem Trubarjevem ljubljanskem stanovanju – odprla Trubarjevo hišo literature in z njo konkurirala še za naslov mesto literature. Pripravljenci programa so si jo zamislili kot javni prostor, v katerem se bodo vse leto vrstili dogodki, ki bodo spodbujali literarno, kulturno in intelektualno življenje ter uveljavljali bralno kulturo kot temelj osebnega duhovnega razvoja in nacionalne kulturne identitete, ki ji je dal odločen impulz prav Trubar. Ustanovitev spremlja ambiciozna vizija, da bi slovenska prestolnica dobila referenčni prostor za književnost, knjigo in družbenokritično refleksijo v najširšem pomenu besede.

V Trubarjevi hiši literature si bodo lahko različne literarne, kulturne, intelektualne in svetovnonazorske skupine izmenjevale poglede in stališča o vseh kulturnih in družbenih vprašanjih, ki zaznamujejo današnji čas. Vsebinsko bo program razvrščen v tri vrste

dejavnosti: muzejsko-spominsko, literarno-umetniško in kritično-refleksivno. Tako se bodo njem našle vse socialne in kulturne skupine vseh generacij. Posebno pozornost pa bodo organizatorji namenjali kulturni vzgoji, spodbujali k branju ter širjenju literarne, medijske in informacijske pismenosti med otroki in mladimi.

Poleg uveljavljenih načinov predstavitve literature bodo organizatorji ustvarjalce spodbujali tudi k inovativnim pristopom, ki povezujejo književnost z gledališkimi, glasbenimi, likovnimi, lutkovnimi in drugimi umetniškimi zvrstmi. Spodbude bodo deležni tudi projekti, ki na različne načine promovirajo knjigo in bralno kulturo, vključno z uporabo novih medijev in tehnologij.

Trubarjeva hiša literature bo programsko povezana tudi z literarnimi hišami in sorodnimi kulturnimi ustanovami po vsem svetu, ob tem pa bo slovenskim literarnim skupinam, kulturnim društvom, založbam, revijam in drugim izvajalcem omogočala, da predstavijo svoje literarne stvaritve, organizirajo delavnice in okrogle mize ter na druge načine predstavijo svojo dejavnost. V Trubarjevi hiši literature bodo dobrodošle tudi različne manjšinske skupine (gluhi in gluhe, slepi in slabovidni, etnične manjšine itn.).

Zanimiva programska ponudba bo *Reflektorium*, redno poročanje o kulturnih in medijskih vsebinah v živo, ob gostovanju

domačih in tujih umetnikov, teoretikov, kritikov in intelektualcev različnih področij, ki bodo pereče probleme in ustaljena mnenja osvetljevali na novo. Reflektorium bo prvič na sporedu 24. septembra 2010 ob 19. uri.

Glasbeni program bo usmerjen na manj znano, vendar kakovostno, raznovrstno in inovativno domačo in tujo glasbeno produkcijo, zlasti kantavtorsko, v galerijskem prostoru pa bodo občasne razstave in postavitve, ki se tematsko navezujejo na književnost, knjigo in bralno kulturo.

Spletna stran bo delovala nekomercialno. Poleg poročanja prek multimedijskih vsebin bodo na spletu objavljeni avtorski prispevki v obliki recenzij, kritik, teoretskih pogledov, plemičnih člankov ipd. Pisatelji, pesniki in intelektualci bodo imeli možnost predstaviti svoje stvaritve in poglede širšemu občinstvu, registrirani obiskovalci spletnega portala pa bodo lahko sodelovali pri ustvarjanju *online* vsebin: blogov, komentarjev in drugih prispevkov.

Na spletnem portalu bodo objavljene brezplačne elektronske knjige na podlagi urejenih avtorskih pravic: <http://www.ljubljanasvetovnaprestolnicaknjige.si/program/trubarjeva-hisa-literature/>

Programski sodelavci Trubarjeve hiše literature so bili izbrani na podlagi javnega povabila. To so zlasti mlajši ustvarjalci, ki se aktivno vključujejo v literarno ustvarjanje in intelektualno življenje, ki jih zanima literarno-umetniška inovativnost in družbenokritična angažiranost.

V času trajanja Ljubljane – svetovne prestolnice knjige 2010 (se pravi do 23. aprila 2011) bo hiša odprta vsak delovni dan od ponedeljka do petka, občasno pa tudi ob sobotah, ko bo gostila posebne programe za otroke. V dopoldanskem programu (med 9. in 14. uro) bo na ogled svetlobna instalacija italijanskega umetnika Allesandra Luppia in spominska soba Primoža Trubarja z dvajsetminutno multimedijsko predstavitevjo Trubarjevega bivanja v Ljubljani. Učna ura zgodovine je še posebej namenjena organiziranemu obisku šolskih skupin (do 30 učencev oz. dijakov po vnaprejšnjem dogovoru). Drugim obiskovalcem bodo v tem času na voljo čitalniški prostori z izbranimi strokovnimi revijami in časopisi. Popoldanski termin bo večinoma rezerviran za delovanje in priprave programskih skupin, po 19. uri pa bo mogoče obiskovati literarne večere, festivale, predstavitve knjig, pogovore s pisatelji in pesniki, javna branja, delavnice ustvarjalnega pisanja, tribune, razprave, simpozije, diskusije, koncerte, razstave in druge dogodke. Spored bo na voljo v mesečnem napovedniku, vse prireditve pa bodo brezplačne.

(Vir: Zloženska Trubarjeve hiše literature)

Svetovna prestolnica knjige v poletnem sijaju

Foto: Žiga Koritnik

V delavnicah Pionirskega doma mladi ustvarjajo na tisoč in en način.

Na obisku v Pionirskem domu

Otroška ustvarjalnost in knjiga ob Ljubljani

Še do konca avgusta so v koritu Ljubljane – med Tromostovjem in Šuštarским mostom – na ogled likovna dela, ki jih mladi ustvarjajo na različnih delavnicah v Art centru Pionirskega doma, Centru za kulturo mladih, eni največjih ustvarjalnih hiš v Sloveniji. V času Ljubljane svetovne prestolnice knjige mladi ustvarjajo na temo branja in različnih literarnih vsebin.

Razstava otroških del, ki so jo poimenovali **Pomol barvosip – otroška ustvarjalnost in knjiga**, poskuša s pestrimi barvami na obraz mimoidočega ali plujočega po Ljubljani narisati prešeren nasmeh, hkrati pa barvito poživlja sicer že tako slikovito Ljubljano. Prav tako si mimoidoči lahko skozi likovne uganke in risbe mladih ustvarjalcev – z malo domišljije – odgovorijo na vprašanje, za katero zgodbo pravzaprav gre.

Prav v Pionirskem domu se odvija in plete veliko zgodb, ki jih ustvarjajo otroci in mladi, ki obiskujejo njihove številne delavnice. Tako

kot otroška domišljija nima meja in je v njej skoraj vse dovoljeno, tako je tudi na delavnicah Pionirskega doma dovoljeno, da otroci rišejo čez črto in ustvarjajo na tisoč in en način. Vsekakor je pri njih pestro in zanimivo skozi vse leto. Otroci in mladi se lahko izrazijo skozi uprizoritveno umetnost, v delavnicah gledališča, plesa, lutkovne vzgoje, otroškega plesnega gledališča ali Muze Copatarice. V delavnicah glasbene kulture otroci in mladi spoznavajo različne zvrsti glasbe, se učijo igranja kitare in drugih instrumentov, ustvarjajo v jazz, rock ali rap delavnicah, si pripovedujejo glasbene pravljice, sodelujejo v najfunky zboru ali obiskujejo otroško šolo petja. Za otroke in mlade, ki imajo radi vizualno umetnost, pa so nepogrešljive delavnice fotografije, filma in videa, kreativnega pisanja ali animiranega filma. Prepričani smo, da bo v Pionirskem domu vsak otrok našel svoj način za izpopolnitev svoje umetniške žilice. Otroci se lahko naučijo tudi številnih tujih jezikov, od angleščine, nemščine, španščine do kitajščine, ruščine in tudi bolj eksotičnih, kot je arabščina, ali klasične latinščine. Vse podrobnosti o vpisih v jezikovne delavnice kot tudi o vseh drugih delavnicah Pionirskega doma lahko najdete na njihovi prenovljeni spletni strani (www.pionirski-dom.si), ki ponuja številne koristne informacije za otroke in njihove starše.

Art center - največje razstavišče otroškega ustvarjanja na likovnem področju

V Art centru Pionirskega doma, ki ima svoje prostore na Komenskega 9 v Ljubljani, skozi vse leto potekajo ustvarjalne delavnice kiparstva, slikarstva, grafike za otroke in mlade ter odrasle. Vse delavnice so namenjene izboljšanju pogojev za ustvarjanje mladih in otrok v mladosti in kulturi. Prav tako je to prostor, kjer razstavljajo otroci iz vrtcev in osnovnih šol, večinoma ljubljanskih. Vsako leto pripravijo vsaj deset razstav, ki pritegnejo številne obiskovalce. Z veseljem si jih ogledajo tako otroci, njihovi starši, pedagogi kot tudi strokovnjaki na področju vzgoje in izobraževanja pa tudi vsi drugi. Art center Pionirskega doma tako postaja največje razstavišče otroškega ustvarjanja na likovnem področju pri nas.

Jeseni v Pionirskem domu spet Festivalnice

V Pionirskem domu bodo svoje številne dejavnosti jeseni še popestrili in obogatili s Festivalnicami – koncerti, ki se bodo v Festivalni dvorani zgodili vsak mesec in so izjemna priložnost za mlade, da jih obišejo v okviru kulturnega dne. Festivalnice bodo ponujale koncerte za otroke s kakovostno glasbo iz različnih obdobij glasbene zgodovine, tudi jazza, v izvedbi domačih in tujih uveljavljenih glasbenikov in uspešnih mladih ustvarjalcev. Prav posebna zanimivost srečanj pa bo dialog med glasbeniki in mladim občinstvom.

Vpisi v vse dejavnosti Pionirskega doma od 25. 8. naprej

Številne kulturno-umetniške in jezikovne dejavnosti v eni največjih ustvarjalnih hiš v Sloveniji, v Pionirskem domu – Centru za kulturo mladih na Vilharjevi cesti 11 v Ljubljani, so mladim na voljo tudi v šolskem letu 2010/2011. Vpis v vse dejavnosti bo potekal od 25. avgusta naprej.

Vse dodatne informacije o vpisu dobite v Pionirskem domu – Centru za kulturo mladih, na Vilharjevi 11 v Ljubljani, po telefonu (01) 23 48 200, po elektronski pošti: tajnistvo@pionirski-dom.si ali na njihovi spletni strani www.pionirski-dom.si.

Počitnice s kulturo in jeziki

V Pionirskem domu – Centru za kulturo mladih je živahno tudi čez vse poletje, saj so za otroke in mlade pripravili ustvarjalno in zabavno počitniško varstvo, namenjeno otrokom od 6. leta starosti naprej. V zadnjem avgustovskem terminu, od 23. do 31. avgusta, od 7.30 do 16.30, otroci lahko prosti čas preživijo ustvarjalno v poletni gledališki šoli ali v angleškem in japonskem jezikovnem tečaju. Vse informacije, tudi o rezervacijah, dobite v tajništvu Pionirskega doma, po telefonu (01) 23 48 200.

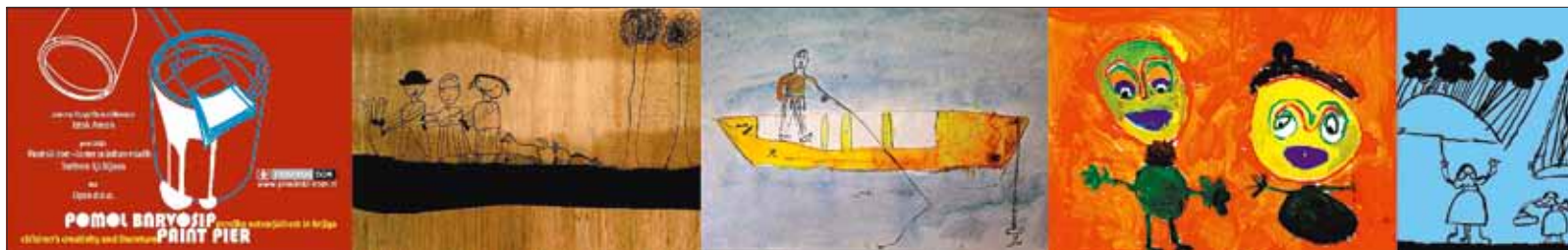

Foto: arhiv Pionirskega doma

Razstava POMOL BARVOSIP. Otroška ustvarjalnost iz Pionirskega doma na ogled v središču Ljubljane.

Foto: Nada Žgank / arhiv Kinodvora

Predavanje akademika prof. dr. Slavoj Žižka v Kinodvoru.

Foto: arhiv Azilnega doma

Prikaz različnih lutkarskih tehnik lutkarja Borisa Kononenka.

Knjige v kinu

Kinodvor se aktivno vključuje v projekt Ljubljana – svetovna prestolnica knjige 2010

Nina Milošič

Dober film od gledalca terja isto kot dobra knjiga od bralca: vpletenost in razmislek. Mestni kino Kinodvor, eno vodilnih središč za filmsko kulturo v Sloveniji, s prikazovanjem kakovostnih filmov zadovoljuje potrebe zahtevnejšega občinstva ter vzgaja mlade generacije filmskih navdušencev. Velik poudarek namenja tudi izkušnji obiska kina, podprti s posebnimi dogodki. Letos so ti še pogostejše kot sicer povezani s knjigo.

Večeri knjige in filma

V Kinodvoru redno gostujejo avtorji knjižnih predlog, po katerih so bili posneti filmi, avtorji strokovnih knjig, povezanih s filmi, kritiki in drugi strokovnjaki, ki so tako ali drugače povezani s knjižno-filmskim svetom.

Marca so ob izidu slovenskega prevoda avtobiografije Ingmarja Bergmana *Laterna magica* pripravili okroglo mizo z Zdenkom Vrdlovcem, Darkom Štrajnom in Matejo Valentinčič, ki ji je sledila projekcija Bergmanovega filma *Sarabanda*. Aprila je predvajanje filma Tima Burtona po knjigi *Alica v čudežni deželi* pospremlilo predavanje antropologinje Svetlane Slapšak *Čebela z lasuljo ali kako ohraniti zdravo norost: Alica v zgodovinski antropologiji intelektualcev*. Obiskovalci Kinodvora so se lahko srečali s pisateljem Borisom Pahorjem ob predstavitvi njegove knjige *Zalivi*, izjemno zanimanje je bilo tudi za majsko predavanje Slavoj Žižka *Zakaj se je vredno boriti za Wagnerja* s predvajanjem posnetka opere *Rensko zlato*.

Maja so v sklopu Kinofabule predvajali filme po literarnih predlogah gostov festivala Fabula. Največji odziv je doživel pogovor z avtorjem Richardom Flanaganom po projekciji filma *Odmev ploška male roke*. V film *Teci z mano* po istoimenskem romanu

David Grossmana je gledalce popeljal predavanje Klemna Jelinčiča Boeta *Jeruzalem iz podzemlja*, pred projekcijo *Letoviščarjev* po istoimenskem romanu Michala Viewegha pa so se lahko pogovarjali s soprevajalcem knjige *Učna ura ustvarjalnega pisanja* Jernejem Jurnom.

Poleti v Kinodvoru veliko energije posvečajo svojim prizoriščema kina na prostem, *Kinodvorišču* in *Filmu pod zvezdami*, a tudi na rednem sporedu ni nikakršnega »poletnega zatišja«. V okviru *Festivala črk* so predvajali dokumentarec *Obrazi črk*, pa tudi med aktualnimi in prihajajočimi dogodki je veliko takih, ki so povezani s knjigo. *Cesta*, ki jo je na Kinodvorovem platnu mogoče videti od druge polovice avgusta, je posneta po romanu Cormaca McCarthyja, ki je prejel Pulitzerjevo nagrado, *Morilec v meni*, ki bo na sporedu septembra, pa po romanu legendarnega pisca rumenih krimičev Jima Thompsona. Na podlagi *Skrivnosti iz Kellsa*, ki jo bo mogoče občudovati od 3. septembra, je avtor Tomm Moore, ki bo Kinodvor tudi obiskal, ustvaril stripovski album. Film, ki je bil letos nominiran za oskarja za najboljši dolgometražni animirani film, pripoveduje o iluminirani knjigi skrivne modrosti. 23. septembra bo premiera *Doktrine šoka* po odmevni knjigi antiglobalistke Naomi Klein ...

Mali bralci in veliko platno

V svet knjig v Kinodvoru vabijo tudi otroke in mlade, za katere tudi sicer lepo skrbijo s programom Kinobalon. S pravljico jih pripravijo na filmsko pripoved, v Sezamovem kotičku z njimi listajo slikanice, ali na primer na ustvarjalni delavnici povežejo strip in animirani film.

Marca je bil Kinodvor eno izmed prizorišč pripovedovalskega festivala *Pravljice dames*. Ob izidu slovenskega prevoda slikanice *Trije razbojniki* so premierno prikazali animirani film, ki je po njej nastal, dogodek pa je popestrila razstava otroških del ob filmu in ilustracij iz slikanice. Med šestimi kratkimi animiranimi filmi po slikanici priljubljene slovenske avtorice Lile Prap *Zakaj?* so otroke vodili z lutkami in pravljicami.

Aprila so predstavili film Dušana Moravca *Misli dobro in modro*, ki je nastal na podlagi slikanice Matjaža Pikala. Ta je pred projekcijo prebral in zaigral nekaj pesmi za otroke. Junija pa so se Kinobalonovci udeležili *Knjižnega žura*: na dogodek so pripeljali knjižne like, ki so zaživel tudi na filmu, in filmske like, ki so ušli med platnice knjig. Družili so se s Kekcem, Piko Nogavičko in tremi razbojniki, v goste povabili like iz slikanic Lile Prap ter iz domišljjskih svetov izvalili Harryja Potterja in Alico.

Do konca avgusta je v Kinobalonu na ogled film *Predmestni Krokodili* po istoimenski knjigi Maxa von der Grüna, ki je prejel vse glavne nagrade mednarodnih festivalov otroškega in mladinskega filma.

Filmska Knjigarnica

V Kinodvoru obratuje edina specializirana filmska knjigarnica v Sloveniji. Poleg literature s področja filmske teorije in zgodovine, aktualne filmske periodike in literarnih del, po predlogi katerih so filmi nastajali, ponuja tudi CD-je s filmsko glasbo in seveda filme na DVD-jih, vse v skladu s programskimi poudarki filmskega sporeda.

Knjižnica – moj azil v MKL, Knjižnici Prežihov Voranc

Sodelovanje Mestne knjižnice Ljubljana z ljubljanskim Azilnim domom

Barbara Marinčič

MKL, Knjižnica Prežihov Voranc

Ljubljana je letos postala svetovna prestolnica in na svoj tron postavila knjigo. Okoli njega se zbirajo knjižni zasvojenjci, zbiratelji knjig, njeni ljubitelji, oboževalci, tisti, ki se knjigam neprestano čudijo, in tisti, ki se jim zdi najbolj prav, da knjige pustimo nedotaknjene, da branje ne bi obrabilo njihovih črk. Knjižničarji se ne oziramo na to, kateri izmed naštetih struj pripadajo naši bralci in občudovalci knjig, ampak jim želimo predvsem ponuditi priložnost, da se ob knjigi počutijo dobro. V Knjižnici Prežihov Voranc smo se zato ob imenovanju Ljubljane za svetovno prestolnico knjige vprašali, ali so v naši okolici prebivalci, ki nimajo priložnosti vonjati knjig, okušati dobrih zgodb, se v knjižnici srečevati z znanci ali pa ravno v knjižnici navezati novih vezi. Opažali smo, da k nam redno prihajajo prebivalci azilnega doma, ki ima prostor v bližini naše knjižnice na Cesti v Gorice. Ugotovili smo, da bi njim lahko ponudili več kakor samo uporabo interneta – lahko bi jim ponudili kulturno zatočišče.

Projekt *Knjižnica – moj azil* je hitro pridobil somišljenike in že po prvih dogovorih so nam zaposleni v azilnem domu sporočili želje svojih prebivalcev glede knjig, revij in drugih storitev knjižnice. Zaradi natančnejše predstave o strukturi azilantov in njihovih potreb smo med njimi izvedli anketo. Rezultati so pokazali, da je sestava

Svetovna prestolnica knjige v poletnem sijaju

prebivalcev doma zelo raznolika in da se hitro spreminja, saj se v azilnem domu stalno nastanjajo novi azilanti, prejšnji pa ga iz različnih vzrokov zapuščajo. Pripravili smo enoletni program, ki bo zajel čim večji krog proslilcev za azil, ugodil njihovim željam in jim ponudil nepozabno doživetje s knjigo. Vanj smo vključili dejavnosti, ki so povezane z javno rabo slovenščine in s slovenščino kot z jezikom sporazumevanja, za azilni dom vsak mesec pripravimo izbor revij v različnih jezikih, dopolnjujemo knjižno zbirko tujejezične literature, nadgrajujemo knjižnični izbor tečajev za učenje jezikov, pripravljamo pa tudi premično zbirko knjig, ki bo na voljo v azilnem domu. Zaradi želje po vključevanju azilantov v lokalno okolje in spoznavanju z lokalnim prebivalstvom, pri čemer se sami prosilci za azil ne želijo preveč izpostavljati, organiziramo tudi ročnospretnostne in ustvarjalne delavnice za odrasle in otroke.

Tako smo prav v tednu, ko je Ljubljana prejela častni naslov, izvedli lutkovno-gledališko delavnico za odrasle in družine, ki sta jo vodila lutkar Boris Kononenko in pedagoginja in umetniška oblikovalka Rosana Kleindienst Premk. Ves teden smo izdelovali lutke iz različnih naravnih materialov, reciklirali odpadne kose blaga in se v mislih pripravljali na zadnji dan, ko je vsak udeleženec pripravil svojo pravljico, si izdelal scensko ozadje in odigral lutkovno predstavo. Pod vodstvom obeh mentorjev smo doživeli enkratno vzdušje, ki nam ga lahko ponudijo lutke, ki so prvovrstno orodje za vzpostavitev dialoga znotraj družine ali za navezovanje in utrjevanje socialnih vezi zunaj domačega zavetja. Delavnica je bila namenjena vsem obiskovalcem knjižnice in je dosegla svoj namen – udeležili so se je tudi varovanci azilnega doma in se spoznali z drugimi Ljubljančani.

Kot priložnost za stik s slovenskim jezikom pripravljamo tudi bralna srečanja za odrasle, poimenovana *Očarljivo skupinsko branje*. Vsak mesec si izberemo knjigo, ki si jo lahko vsakdo že prej prebere doma, ni pa obvezno, na bralnih večerih pa glasno prebiramo poglavja ali odlomke, ki se nam zdijo še posebej zanimivi, nenavadni, lepi ... Tako obujamo že nekoliko pozabljen običaj glasnega branja literature. Kot pozdrav prihajajočemu poletju smo junija načrtovali branje pod zvezdami, ki smo ga zaradi mrzlega dne prestavili kar v knjižnico, vseeno pa preživeli nepozaben večer ob zvoku kitare in ob odlomki iz knjige Brine Švigelj-Mérat *Odveč srce*.

V Knjižnici Prežihov Voranc načrtujemo še več dogodkov, povezanih s projektom *Knjižnica – moj azil*. Od septembra dalje bomo prve četrtke v mesecu še naprej zapolnjevali z *Očarljivim skupinskim branjem*. 8. septembra, na mednarodni dan pismenosti, bomo pričeli s tečajem učenja angleščine, saj so tujci s statusom azilanta izrazili veliko željo po učenju in utrjevanju tujih jezikov, pri čemer je angleščina na prvem mestu. Na sam problem političnega in ekonomskega begunstva pa želimo opozoriti na okrogli mizi, ki jo načrtujemo v začetku meseca oktobra in ko bomo medse povabili različne strokovnjake pa tudi emigrante, da nam predstavijo svoje izkušnje. Do konca leta se bodo vrstile še različne ustvarjalne delavnice. Novoletna bo obarvana etnološko, saj bomo na njej izdelovali voščilnice z etnološkimi motivi različnih držav.

Prestolnico knjige in projekt Knjižnica – moj azil bomo zaključili 21. marca 2011 ob svetovnem dnevu poezije. Na prireditvi, ki smo jo poimenovali *Pesemtry*, bomo prebirali poezijo v slovenskem in tujih jezikih in si tako privoščili azil za dušo.

Srečebiranja v Konzorciju

Marija Zidar

V Mladinski knjigi smo se projektu Ljubljana – svetovna prestolnica knjige med drugim pridružili tudi s Srečebiranji. To so literarni večeri, ki se enkrat v mesecu vrstijo v knjigarni Konzorcij, v goste pa povabimo dve znani osebnosti – slovenskega knjižnega avtorja in znano medijsko osebnost. Srečebiranja so kulturni in družabni dogodek, namenjen srečanjem ob knjigah, druženju in zanimivem pogovoru o branju in pisanju knjig.

20. maja smo na prvem Srečebiranju v Konzorciju gostili Gorana Vojnoviča, lanskega dobitnika kresnika in nagrade Prešernovega sklada za roman *Čefurji raus!*, in Katrino Kresal, ministrico za notranje zadeve. Dijana Matković je sproščeno povezovala pogovor o knjigah in branju, bralcih in avtorjih. Gosta se nista mogla izogniti vprašanju o lanski ovadbi, ki pa je dejansko pripomogla k uspešnosti Vojnovičeve knjige.

Druga Srečebiranja so 17. junija v zanimiv dvogovor povežala Shirly Roden in Dragana Buliča. Shirly Roden je angleška pevka in skladateljica, zdraviteljica z zvokom, pesnica in voditeljica delavnic. Ko je leta 1992 prvič obiskala Slovenijo, se je vanjo zaljubila in povezanost z našo deželo kronala z avtobiografijo *Pojoče srce*. V teh letih je spleta v Sloveniji veliko znanstev; zdaj je med njimi tudi Dragan Bulič, dobitnik letošnjega viktorja za življenjsko delo.

1. julija pa sta se na Srečebiranjih »srečala« pisatelj Andrej Blatnik in igralka Ula Furlan. Obiskovalci prireditve smo hitro ugotovili, da sta oba navdušena popotnika, a svojih poletnih načrtov nista razkrila. Andrej Blatnik se je ob vprašanju, kam odide to poletje, skrivnostno nasmehnil. Nemara nas bo spet presenetil z romanom z drugega konca sveta. Ula pa še ni snovala načrtov za novo potovanje.

Jeseni se Srečebiranja nadaljujejo v vsej svoji pisanosti gostujočih pisateljev in znanih Slovencev. V četrtek, 9. septembra, se bosta srečali dve dami, ki sta slovensko pomlad doživljali v različnih poklicnih vlogah: Spomenka Hribar in Rosvita Pesek. Ena najbolj branih slovenskih pisateljic Azra Širovnik in igralec Branko Đurić – Đuro se bosta na Srečebiranjih družila v četrtek, 30. septembra, pisateljica Desa Muck in igralec Borut Veselko pa bosta svoje poglede na življenje (pa tudi knjigo) nadvse resno razkrila v četrtek, 21. oktobra.

Pogovore izmenično povezujeta Boštjan Gorenc – Pižama in Dijana Matković.

Filmobus, potujoči literarni kino

Saša Jontez

V zadnjem tednu avgusta vabimo Ljubljančane k obisku naše Potujoče knjižnice na teden predvajanja izbranih filmov, ekraniziranih po literarnih predlogah, ki ga organiziramo v okviru projekta Ljubljana, svetovna prestolnica knjige 2010. Projekt je zasnovan festivalsko in poteka v času poletnih počitnic na različnih lokacijah na prostem – na dveh postajališčih Bibliobusa in v središču Ljubljane.

V večernem času, med 18. in 23. uro, bo ogled filmov novejših produkcije za različne skupine gledalcev: risani filmi za otroke in izbor filmov za odrasle. Za mlajše obiskovalce bodo filmi na ogled od 18. do 20. ure, če jih filmi ne bodo zanimali, se bodo otroci lahko pozabavali z igračami iz naše Igrroteke ter s pripomočki za risanje in ustvarjanje.

23. avgusta je bil literarni kino na obisku na postajališču v Podgorici, 24. avgusta na postajališču v Rehabilitacijskem inštitutu RS Soča, od srede do petka pa je v centru Ljubljane.

Poleg filmov je na ogled tudi notranost Potujoče knjižnice, kjer se je mogoče seznaniti z delom naših knjižničarjev.

Na različnih prizoriščih so na ogled filmi *Slepota* po odlični knjižni predlogi Joséja Saramaga, francoski film *Skrivnost*, posnet po literarni uspešnici Clauda Millerja, projekcija filma *Parfum*, posnetega leta 2007 po kulturni knjižni predlogi Patrica Süskinda ...

Otroci si lahko ogledajo risane in mladinske filme, prav tako posnete po literarnih predlogah Antoina de Saint-Exupéryja *Mali princ*, ekranizirano različico Milnejevega *Medvedka Puja, Emilia in detektive*, posnete po knjižni predlogi Ericha Kästnerja in druge. Filme, posnete po knjižnih predlogah, je za festival izbral poznavalec filma in literature Andrej Šprah. Ogled filmov je brezplačen.

Foto: Arhiv Mestne knjižnice Ljubljana

Potujoči literarni kino Filmobus.

Botanični vrt – kulturna dediščina

Direktor dr. Jože Bavcon ob 200-letnici ustanove

Staša Cafuta

Foto: Dunja Wedam

Med 2500 svetovnimi botaničnimi vrtovi je Botanični vrt v Ljubljani, ki letos praznuje 200-letnico, uvrščen med 178 zgodovinsko najpomembnejših in je zaščiten kot spomenik zavarovane narave. Duša vrta je direktor dr. Jože Bavcon.

Pisalo se je leto 1810, ko so ob Gruberjevem prekopu odprli Vrt domovinske flore – današnji Botanični vrt v Ljubljani. Danes ima vrt častitljivih 200 let in velja za najstarejši botanični vrt v jugovzhodnem delu Evrope. Na svetu je več kot 2500 botaničnih vrtov, ljubljanskega, ki je zavarovan kot spomenik oblikovane narave, pa so v deželi vrtov in hortikulture - Angliji, leta 2007 uvrstili med 178 zgodovinsko najpomembnejših. »Zeleno okolje vrta je prijeten prostor za lep sprehod ali sprostitvev v senci dreves. Ker v vsakem letnem času daje drugačno podobo, ga je vredno večkrat obiskati, saj lahko samo tako spoznamo vse njegovo rastlinsko bogastvo,« vabi obiskovalce dr. Jože Bavcon, vodja Botaničnega vrta.

Botanični vrt vodi ljubeča roka

Svojega zgodnjega srečanja z rastlinami se dr. Bavcon spominja zelo živo. »Še preden sem hodil v osnovno šolo, sem imel minivrtiček. Rastline sem gojil tudi v lončkih. Z nestrpnostjo sem čakal in spremljal, kako so se razvijale. Mnogih, ki sem jih prinesel iz narave, niti nisem poznal in nekatere so dolgo ostajale le z mojimi izmišljenimi imeni, dokler nisem kje našel pravih. Spomnim se drobne knjižice alpskih rastlin v obliki harmonike, pokojnega prof. dr. Wraberja, ki mi je tedaj pomenila pravi zaklad alpskih rastlin. Na mojem alpskem vrtičku, skalni polici se je kmalu, poleg drugih alpskih rastlin, znašla tudi planika. Od takrat je vsako leto cvetela in se množila. To je bil srečen dogodek,« sklene svoje spomine na otroška leta. Jože Bavcon je doktor bioloških znanosti, od leta 1995 je vodja Botaničnega vrta. Že desetletje in pol ga s sodelavci ustvarja in prenavlja. Prevzel ga je v času, ko so le redki vedeli zanj, danes pa se lahko pohvali z vsakodnevnimi obiski domačih in tujih obiskovalcev.

Med 178 zgodovinsko pomembnimi botaničnimi vrtovi na svetu

Pisalo se je leto 1810, ko so toplega 11. julija ob Gruberjevem prekopu na jugovzhodni strani ljubljanskega gradu odprli Vrt domovinske flore – današnji Botanični vrt v Ljubljani. Prvi guverner Ilirskih provinc, maršal Auguste Marmont, je tam zasadil lipo, ki raste še danes. Vrt je takrat deloval v okviru Visokih šol in se uporabljal za potrebe medicinskega študija. Zasnoval ga je Franc Hladnik. »Vrt je edina neprekinjeno delujoča ustanova iz tistega časa, ki je odprta še danes. Skupaj z Narodno in univerzitetno knjižnico ohranjata primat najstarejše kulturno-znanstvene ustanove na Slovenskem,« pove dr. Bavcon in nadaljuje, da je na svetu okrog 2500 botaničnih vrtov, da sodelujejo z več kot 300 vrtovi v Evropi in po vsem svetu. Leta 2007 je bil predstavljen v knjigi *Botanic gardens a living history*.

Med 178 zgodovinsko pomembnimi botaničnimi vrtovi na svetu ga knjiga uvršča v prvo desetino najpomembnejših svetovnih vrtov. Je srednje star botanični vrt. Svetovno znani londonski Kew Garden je, denimo, »samo« 50 let starejši, bruseljski pa celo 16 let mlajši (najstarejšega imajo v Padovi iz leta 1545, op. a.). V ljubljanskem si je mogoče ogledati mozaik do 5000 različnih domačih in tujih rastlin v devetih vsebinskih enotah. Ustanova skrbi za predstavitev domačega in tujega rastlinstva, ki uspeva v našem podnebnju. Že Alfonz Paulin je leta 1912 predlagal, da bi bilo potrebno vse rastline ljubljanskega Barja varovati, ker bodo izginile, zato jih v vrtu varujejo v nadomestnem rastišču. »Tako bogate dežele po rastlinah v Evropi na tako majhni površini skorajda ni. Slovenija ima 3500 različnih rastlinskih vrst, Nemčija jih ima okrog 4500, Poljska 2400. Velika Britanija le 1015, Belgija in Nizozemska jih imata do 1500,« še poudari dr. Bavcon.

Botanični vrt je član Evropskega konzorcija botaničnih vrtov

Ljubljanski botanični vrt ima ohranjene znanstvene publikacije drugih botaničnih vrtov po Evropi iz let 1984 – 1889 in naprej. Gre za sezname semen rastlin *Index seminum*, ki v vrtovih služijo za izmenjavo v raziskovalne in pedagoške namene. Takšno zbirko hranijo le še v Parizu in Bruslju. »Vsako leto nabiramo semena rastlin, ki tukaj rastejo, ter jih hranimo v semenski banki rastlin.« Prav tako veliko pozornost namenjajo slovenskim endemitom (rastlinam, ki jih je mogoče najti na omejenih območjih le v Sloveniji ali pa sežejo še nekoliko čez mejo) in ogroženim vrstam s tega območja. »Pri nas je tako na primer še edino nadomestno rastišče vrste Fleischmannov rebrinec (*Pastinaca sativa* var. *fleischmanni*). To je redkost tudi v svetovnem merilu.« Zanimivost Slovenije so postali tudi navadni mali zvončki, o katerih je izšla knjiga, ki je v tujini vzbudila veliko zanimanje, podobno velja za

Botanični vrt – kulturna dediščina

Direktor dr. Jože Bavcon ob 200-letnici ustanove

navadne ciklame. Letos pa so izdali še žepno izvedbo navadnih malih zvončkov, ki simbolično nakazuje, da je botanični vrt še vedno vrt domovinske flore.

Poleg tega, da vrt sodeluje s številnimi tujimi botaničnimi vrtovi, je tudi član mednarodnega združenja botaničnih vrtov ter član Evropskega konzorcija. Maja letos je v Ljubljani potekal mednarodni simpozij, hkrati pa je Slovenija prvič gostila sestanek Evropskega konzorcija botaničnih vrtov, kjer so člani konzorcija predstavili različne teme, s katerimi se ukvarjajo v botaničnih vrtovih, in razpravljali o strategiji botaničnih vrtov v naslednjem desetletju. »Pripravili smo tudi ekskurzijo na Rakitovec in na prekrasne travnike nad njim. Ko so kolegi iz držav članic EU, Norveške, Švice in Hrvaške videli čudovite poljane in vse rastlinstvo, ki ga težko najdemo na taki kratki poti, so bili popolnoma navdušeni,« ponosno pove dr. Bavcon in sklene, da je bil dogodek velika promocija za Ljubljano ter Slovenijo.

50.000 obiskovalcev na leto

Poleg lokacije na Ižanski ulici delujeta v okviru vrta tudi rastlinjaka ob biološkem središču Biotehniške fakultete na Večni poti pod Rožnikom, kjer je tudi nasad japonskih češenj, darilo Japonske Sloveniji, in v Tivoliju ob Čolnarni. »Prav Tivoli je bil večkrat v zgodovini resna možna lokacija za preselitev vrta. Že v letu 1809 je bil Tivoli ena izmed možnih lokacij. Že v Hladnikovem času so o tej lokaciji ponovno razpravljali. Pred in takoj po ljubljanskem potresu leta 1895 so se razprave nadaljevale in ponovno vzniknile po drugi svetovni vojni. V 200-letni zgodovini Botanični vrt nikoli ni prišel do Tivolija. Z 200-letnico Ilirskih provinc pa je simbolično le vstopil na prvotno lokacijo z rastlinjakom,« pomenljivo doda vodja vrta.

Vsako leto vrt obišče okoli 50.000 ljudi, opravijo pa tudi do 8500 strokovno vodenih ogledov za učence, dijake, študente in druge zainteresirane skupine. Delavnice in predavanja (gostijo tudi tuje predavateljice, op. a.) potekajo od leta 1998. »Delavnice so zelo priljubljene. Najmlajši iz vrtecv sadijo znanilce pomladi, poslušajo zgodbe o rastlinah, rišejo, ob pomoči mentorjev naredijo piščalke iz vrbe idr. Starejši pletejo venčke in opornike za rastline in še mnogo drugih stvari.« Za šolske skupine vseh stopenj imajo pripravljene različne delovne liste. Vodijo jih študentje biologije, ki jih za to delo prej usposobijo. Odkar je Ljubljana postala evropska prestolnica knjige, je v vrtu Knjižnica pod krošnjami, šesto leto zapored pa v maju poteka boljši sejem rastlin. Poleg tujih turistov Botanični vrt pogosto obiščejo študentje z drugih univerz. »Letos so nas obiskali med drugim Nizozemci ter Italijani, zanimanje pa je tudi za prakso v vrtu,« pojasni dr. Bavcon.

Botanični vrt je pomembna prepoznavna točka mesta

Botanični vrt v zadnjih petnajstih letih zelo dobro sodeluje z mestom in tako kot v evropskih prestolnicah postaja pomembna prepoznavna točka mesta. »Maja lani, ko je župan Zoran Janković odprl nov most na Špici, je vrt neposredno povezal z mestom. Tako je nastal del najlepše sprehajalne aleje v senci dreves ob Ljubljani v vse od Tromostovja do vrta.« Sicer pa Botanični vrt od leta 2008 prek Univerze v Ljubljani v večji meri financira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Prej sta si stroške delila ministrstvo in Mestna občina Ljubljana. Slednja pa je, čeprav je bil vrt vedno državna ustanova, bolj poskrbela za njegovo prenovu. V letošnjem letu bo Ministrstvo za znanost in tehnologijo prek Univerze v Ljubljani financiralo izgradnjo novega, nad 500 m² velikega tropskega rastlinjaka. Investicija je vredna več kot 840.000 evrov. Stari rastlinjak iz leta 1955 pa še vedno ostaja neobnovljen, čeprav je župan predlagal, da bi denar, ki bi ga Mestna občina Ljubljana dobila za »operno bukev«, namenili za obnovo in vzdrževanje vrta, Ministrstvo za okolje in prostor tej potezi nasprotuje. »Župan nam je prisluhnil in tudi omogočil, da od lani deluje tivolski rastlinjak. Glede na izjemno kritične razmere, ki so kazale na to, da bomo tik pred 200. obletnico vrta omagali, so se zadeve dobro rešile v korist vseh. Finančna plat vrta še ni povsem rešena in tudi ne pokrta z zadostno kadrovsko zasedbo,« pravi dr. Bavcon. Letos so se odločili in pričeli z akcijo Ne bodi rastlina, posvoji rastlino, v kateri lahko tudi s SMS-donacijo v vrednosti enega evra posvojite katero koli izmed 5000 rastlin v Botaničnem vrtu. Rastlino posvojite tako, da na številko 1919 pošljete ključno besedo POSVOJIM, za Botanični vrt pa lahko prispevate tudi z nakupom vrečke za večkratno uporabo, majice in knjig.

Zunanji prostor je dnevna soba meščanov

Na vprašanje, kakšen bo Botanični vrt čez 200 let, dr. Bavcon odgovarja, da je težko napovedati dogajanje čez toliko časa in da so botanični vrtovi po svoje zelo konservativne ustanove, saj mora biti rastlina vedno prikazana v naravi. Od semena do semena ne moreš kaj dosti spremeniti. Kako pa potem to prikazuješ, to je tisto, kar se spreminja. Pravi, da tudi sodobni vrtovi vsebujejo rastline, tako kot nekoč. »So stvari, ki jih človek ne more spremeniti, dokler jih narava sama

Foto: Miha Fras

Urednica monografije Botanični vrt Univerze v Ljubljani Savina Dreu in avtor dr. Jože Bavcon ter urednik knjige 200 let Botaničnega vrta na tiskovni konferenci ob predstavitvi obeh jubilejnih knjig 8. julija.

ne spremeni,« pove. Vprašamo ga še, kaj meni o parkovnih površinah v našem glavnem mestu. »V zadnjih nekaj letih je bilo narejenih veliko parkovnih površin. To mesto potrebuje, zunanji prostor je dnevna soba meščanov. Je delček narave, v katerem ljudje uživajo, se sprostijo. V objemu krošenj in sence se rojevajo nove ideje za delo. Tudi ljudje smo del narave.«

Izšli dve knjigi ob 200-letnici Botaničnega vrta

Monografija Botanični vrt Univerze v Ljubljani, katere avtor je dr. Jože Bavcon, je izšla v Založbi Kmečki glas, sofinancirala pa jo je Mestna občina Ljubljana. V knjigi, ki je posvečena 200-letnici Botaničnega vrta, je predstavljena zgodovina od prvih začetkov do današnjih dni. Hkrati avtor spremlja pregled rastlin v vseh letnih časih. Predstavljenih je okoli 700 vrst, ki so posajene v vrtu, v rastlinjakih in na opazovanem najetem suhem travniku; med seboj se prepletajo domače sorte in take iz tujih okolij. Za lažjo prepoznavnost je v knjigi 300 fotografij, besedilo pa je slovensko in angleško. Monografija je namenjena vsem ljubiteljem in strokovni javnosti.

Druga knjiga, z naslovom 200 let Botaničnega vrta, katere urednik je dr. Jože Bavcon, je razdeljena na tri sklope in je izšla v petih jezikih. V prvem sklopu vodja vrta obravnava zgodovino Botaničnega vrta. Predstavljenih je nekaj na novo odkritih arhivskih dokumentov. Osvetljene in primerjalno so podane Paulinove in Vossove ocene vrta za obdobje po Francu Hladniku (1834) do prihoda Alfonza Paulina (1886). V drugem delu dr. Nada Praprotnik komentira Inventar Botaničnega vrta v Ljubljani iz leta 1812. Objavljen je faksimile rokopisa ter tabela s seznamom imen in spisek zdaj uveljavljenih znanstvenih imen. V zadnjem delu pa pokojni prof. dr. Tone Wraber predstavlja in komentira pisno korespondenco med Alfonzom Paulinom, ki je vodil Botanični vrt v Ljubljani med letoma 1886 in 1931, ter ustanoviteljem in prvim lastnikom alpskega botaničnega vrta Juliana v dolini Trente, Albertom Bois de Chesnejem.

Ljubljana – pametno mesto

Nataša Jazbinšek Seršen

Skrb za okolje je danes eno od področij, ki je vpeto v vse segmente delovanja tako organizacij kot tudi posameznikov. Dosedanje izkušnje kažejo, da ukrepi mestnih ali državnih oblasti niso dovolj za doseganje okoljskih ciljev. Okolju prijazna morajo biti predvsem dejanja vsakogar od nas posebej. S projektom Ljubljana – pametno mesto, ki ga soustvarjamo skupaj s Siemensom, želimo zato meščanke in meščane Ljubljane, pa tudi obiskovalce mesta, tiste, ki se v Ljubljani šolajo ali so v našem mestu zaposleni, seznaniti, ozaveščati in izobraževati o dobrih okoljskih praksah, o vseh aktivnostih, ki jih izvaja mesto in ki so usmerjene k boljši kakovosti življenja. Kaj torej prinaša projekt Ljubljana – pametno mesto?

Spletna stran z medsebojnimi nasveti o okolju prijaznem ravnanju

Z namenom, da bi na enem mestu povzeli vse okoljske pobude Mestne občine Ljubljana, aktivnosti ter ukrepe, ki jih izvajamo, da bi dosegli večjo energetske učinkovitost, izboljšanje stanja zraka, voda, tal in drugih okoljskih prvin, smo uvedli spletno stran www.ljubljanapametnomesto.si, ki ponuja več zanimivih vsebin, od okoljskih nasvetov za vsakodnevno uporabo do aktualnih novic. Na najbolj razširjenem družabnem portalu Facebook smo vzpostavili stran, ki je namenjena predvsem komunikaciji med posamezniki in medsebojni izmenjavi izkušenj glede odnosa do okolja. Tam se lahko posamezniki preizkusijo tudi v poznavanju okoljskih vsebin ter s tem kandidirajo za zanimive in predvsem uporabne nagrade. K sodelovanju smo povabili tudi številne znane in manj znane osebnosti, da postanejo ambasadorji projekta Ljubljana – pametno mesto in z nami delijo svoje poglede, svoja okolju prijazna ravnanja tako v vsakodnevnem življenju kot tudi pri delu.

Meščani so nas pogosto spraševali tudi o tem, kako lahko sami prispevajo k varovanju okolja, kaj lahko storijo, da hkrati tudi privarčujejo. To nas je spodbudilo, da v okviru spletne strani ustvarjamo rubriko praktičnih nasvetov za vsakogar, ki nas sicer usmerjajo k majhnim korakom, pa vendar dolgoročno vodijo v spreminjanje življenjskih navad k okolju bolj prijaznim.

Okoljska izkaznica Ljubljane

Seveda pa ni namen projekta spodbujati le posameznikov k okolju prijaznemu ravnanju, ampak želimo tako delovati tudi v mestni upravi in javnih podjetjih, posebej pa smo ponosni na številne projekte, ki so povzeti v rubriki Okoljska izkaznica Ljubljane.

Ker želimo, da se zrak v mestu izboljša, smo zaprli mestno središče za ves promet in uredili brežine Ljubljane in s tem tudi območja za pešce naredili še bolj prijetna. Ozelenili smo voznik park LPP. Po mestnih progah vozi 34 novih, standardu EURO 5 prilagojenih mestnih avtobusov, postopno bodo uvedeni avtobusi na zemeljski plin, ki še mnogo bolj varujejo okolje. V LPP že v letošnjem letu načrtujejo najem desetih mestnih avtobusov na to pogonsko gorivo, v prihodnjem letu pa bodo kupili še 10 takih avtobusov. Na zemeljski plin vozi tudi 22 vozil podjetja Snage. Omeniti velja tudi enotno mestno kartico urbana, ki omogoča lažjo, hitrejšo in prožnejšo uporabo javnega prevoza. Številni ukrepi s področja trajnostnega prometa so bili in bodo izvedeni v okviru mednarodnega projekta Civitas Elan. Mesto je pripravilo tudi prvo kolesarsko strategijo.

Velik okoljski projekt je tudi nadgradnja Regijskega centra za ravnanje z odpadki na Barju. Projekt sestavljajo trije sklopi, od katerih sta že zgrajena novo polje za odlaganje nenevarnih odpadkov ter čistilna naprava za

izcedne vode, čaka nas še izgradnja objektov za predelavo odpadkov.

V Ljubljani se lahko pohvalimo tudi s čisto in zdravo pitno vodo, ki je ni potrebno tehnično obdelovati ali klorirati. Ali ste vedeli, da smo povečali delež gospodinjskih, priključenih na napravo za obdelavo odpadne vode na 95 odstotkov?

V zadnjih dveh letih smo veliko truda vložili tudi v odstranjevanje azbestnih odpadkov, tako tistih, ki so nelegalno odloženi v naravi, kot tudi tistih, ki so nastali pri zamenjavi azbestnih kritin na šolah in vrtcih.

Področje, ki bo predvsem v prihodnje zahtevalo veliko truda, je energetika oziroma učinkovita raba energije. Slednje že uspešno uresničujemo pri postopni zamenjavi svetilk javne razsvetljave z energetske varčnejšimi, prav tako pa je JSS MOL izvedel kar nekaj projektov energetske prenove stanovanjskih stavb.

Ob vsem naštetem in še številnih drugih projektih upravičeno trdimo, da je Ljubljana pametno mesto, predvsem pa lepo, prijazno in zeleno.

V okviru projekta, ki ga bomo vseskozi nadgrajevali, bomo izvedli tudi nekatere druge aktivnosti po vzoru tovrstnih projektov, ki jih financira Siemens kot del svoje regionalne pobude Pametna mesta, ki vzporedno poteka tudi v nekaterih mestih na Norveškem, Švedskem, Španiji in Rusiji.

Pametnejše potovalne navade

Evropski teden mobilnosti 2010

Vita Kontić

Fotografiji: arhiv MOL

Eden najbolj simpatičnih prizorov dneva brez avtomobila v evropskem tednu mobilnosti je pločevine osvobojena najprometnejša cesta v središču mesta, ki jo naselijo pešci, kolesarji in rolkarji. Letos bo na ta dan Slovenska cesta odprta le za javni promet.

Septembra se vsako leto več sto evropskih mest vključi v kampanjo Evropskega tedna mobilnosti (ETM), katere namen je ljudi spodbuditi, da bi pogosteje uporabljali javni prevoz, vozili kolo, hodili ali se po mestu premikali z drugimi trajnostnimi prevoznimi sredstvi. Letos se bo ozaveščanje dotikalo tem, kot so trajnostna mobilnost, učinkovit promet, čistejše okolje in predvsem spreminjanje potovalnih navad, ETM pa bo potekal med 16. in 22. septembrom. Naslov letošnje teme je Potuj pametneje, živi bolje, zato se bodo v 28 slovenskih občinah, ki so prijavile sodelovanje, posvečali predvsem širjenju zavedanja o tem, kaj pomeni potovati premišljeno in odgovorno. Vse to namreč ustvarja razmere za dobro počutje, krepko zdravje in kakovostno življenje.

Po Slovenski cesti z javnim prometom tudi na dan brez avtomobila

Prejšnja leta smo v Ljubljani na dan brez avtomobila za ves motorni promet (razen posebne službe) zaprli mestno središče, tokrat pa bomo zaradi kritik glede neprepustnosti dela Slovenske ceste in posledične prometne gneče v okoliških ulicah po njej spustili vozila javnega potniškega prometa. Vozniki drugih motornih vozil bodo morali ubrati obvozno pot ali – še bolje – pustiti jeklene konjičke doma oziroma na parkiriščih P+R. Morda pa bodo v tem dnevu brez njih le ugotovili, da se jim je ljubše razgibati kar med kolesarjenjem, prebrati časopis na avtobusu ali vlaku, doživeti simpatične pripetljaje, ki jih lahko izkusi samo pešec, denimo da sproti v pekarni kupi sveže pecivo, pogleda kakšno zanimivo izložbo, pokramlja z znancem, prisluhne uličnim glasbenikom in podobno.

Za uvod razstava o trajnostni mobilnosti

Preddogodek ETM bo otvoritev razstave trajnostne mobilnosti in zelenih rešitev za Ljubljano, ki bo 15. septembra v Osrednjem atriju Mestne hiše, na ogled pa bo do 23. septembra. Skozi celoten ETM bo omogočeno vsakodnevno brezplačno parkiranje na lokaciji P+R na Dolgem mostu, dnevno pa se bodo zvrstili številni privlačni dogodki.

Ogled LPP-ja in nagradni natečaj Zapelji se z busom

LPP bo ETM 16. septembra začel z *dnevom odprtih vrat Mestnega potniškega prometa*. Na ta dan se bodo vsem zvedavim odprla vrata in pogled v novosti in prihodnost LPP. Vodeni ogledi bodo od 9. do 16. ure, vsako polno uro; večje skupine je potrebno napovedati v tajništvu: 01/ 58 22 500 ali pri svetovalki za komunikacijo Tamari Deu. Še posebej so vabljeni k ogledu podjetja dijaki, šolarji in najmlajši, za katere upajo, da bodo sodelovali z ustvarjanjem motivov in slik na temo avtobusov pri nagradnem razpisu *Zapelji se z busom!* Nagrad je veliko, na dan odprtih vrat pa bo LPP odkril tudi zmagovalni motiv, ki se bo nato popeljal v obliki 4 metre velike nalepke na enem izmed avtobusov po vsej Ljubljani. Zbirno mesto vsako polno uro pred upravno stavbo LPP, Celovška 160, Ljubljana. Nikakor ne zamudite!

Priložnost, da meščani izrazimo svoje predloge o prometu v Ljubljani

Isti dan bo v organizaciji Odseka za razvojne projekte MOL, predstavništva Evropske komisije v Ljubljani in Vladnega urada za komuniciranje RS potekala tudi okrogla miza *Okoljski kazalniki Strategije Evropa 2020 in vpliv okolja na kakovost življenja v Ljubljani*. Sodelavci

projekta CIVITAS ELAN bodo pripravil *Sejo CIVITASvéta o spreminjanju potovalnih navad*, ki jo bo vodil župan Zoran Jankovič. Meščani in drugi udeleženci bodo dobili priložnost, da izrazijo svoje mnenje o prometu v Ljubljani in pojasnijo, kaj so pripravljene spremeniti pri svojih potovalnih navadah in pod kakšnimi pogoji.

Kolesarski krog

17. september bo v znamenju kolesarjenja. Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu (SPVCP) MOL bo v sodelovanju z Inštitutom za varovanje zdravja RS (IVZ – Centrom za preprečevanje kroničnih bolezni CINDI) in Odsekom za predšolsko vzgojo in izobraževanje MOL pripravil t. i. kolesarski krog. V sklopu tega dogodka bodo s prometnimi strokovnjaki in policisti opozarjali na nevarnosti in vzorno vedenje v prometu. Na krogu bodo tudi informativne točke, tako o varnosti v prometu kot zdravstvenih vidikih kolesarjenja, pridružili pa se bosta še družbi Velo in Bauer, ki bosta nudili brezplačna manjša popravila koles. Popoldne se bodo lahko ljubitelji kolesarjenja podali na *Kolesarjenje s podžupanom* pod vodstvom prof. Janeza Koželja, nato pa pot nadaljevali na Breg, kjer bo CIVITAS ELAN pripravil okroglo mizo *S kolesarsko strategijo do naslova Ljubljana – kolesarsko mesto*. Tematski strokovnjaki, podporniki in

zagotavljajo boljše življenje

Ozaveščanje o dobiti trajnostne mobilnosti je zagotovo najučinkovitejše v rosnih letih, so prepričani organizatorji ETM, ki pritegnejo v poučne ustvarjalne delavnice na temo prometa tudi najmlajše prebivalce Ljubljane.

predstavniki mestnih oblasti bodo obravnavali predloge za spremembe in izboljšave za kolesarje v Ljubljani, ki so zajeti v Celoviti kolesarski strategiji mesta Ljubljane.

Kolesarska parada KOLO = 'KOOL', brezplačni ogledi mesta, predstavitev poligona

18. septembra bo ulice zapolnila kolesarska parada *KOLO* = '*KOOL*'. Povorko s spremljajočo glasbo bodo sestavljali privrženci kolesarjenja na (ne)navadnih kolesih in vsi, ki si ji bodo želeli pridružiti. 19. septembra bo pod okriljem zavoda Turizem Ljubljana namenjena brezplačnim turističnim ogledom. Dogajanje bo vzporedno potekalo tudi v Centru varne vožnje na Viču, kjer bodo podjetje Ljubljanska parkirišča in tržnice, SPVCP MOL, Mestno redarstvo MOL in Policijska uprava Ljubljana organizirali predstavitev poligona s preventivnimi vsebinami.

Posvet o trajnostni mobilnosti

CIVITAS ELAN bo 20. september popestril s seminarjem in posvetom *CIVITAS razpreda mrežo CIVINET* v Centru Evropa. Namenjen bo povezavi različnih akterjev v Sloveniji v platformo, ki bo omogočila dialog o skupnih izzivih, rešitvah in izboljšavah na področju trajnostne mobilnosti, prometa in okolja. Na ta dan bo prav tako v okviru omenjenega projekta potekala predstavitev vozil na pogon z rastlinskim oljem in seminar o tej tehnologiji z naslovom *Zelene poti Kmetijskega inštituta: pridelava in uporaba alternativnih goriv v kmetijstvu*.

Odgovorna raba avtomobila

V naših aktivnostih pogosto poudarjamo pozitivne učinke kolesarjenja, hoje, uporabe javnega prevoza, vendar tudi rabe avtomobila,

če le je ta odgovorna, zato bo 21. september namenjen prav temu. Odgovorno rabo tega prevoznega sredstva bodo »civitasovci« spodbujali na šaljiv način: s *CIVITAS-ovo patroljo* in komedijo *Spel' se!* Vsebina naj ostane presenečenje ... Predvidoma bodo nadaljevali z razstavo ekovožil na Gospodarskem razstavišču, kjer naj bi se pridružil tudi »zeleni« vozni park javnih podjetij in mestne uprave MOL. Dan bo zapolnjen še s tečajem varčne vožnje in seminarjem o skupni rabi avtomobila ter kolektivnem prevozu, pri čemer bodo tuji strokovnjaki v sklopu CIVITAS ELAN odprte akademije predstavili koncept »*car sharing*«.

Pester dan s CIVITASOM

Ker popolne zapore mestnega jedra na dan brez avtomobila 22. septembra ne bo, bomo program preselili na območja za pešce: na Stritarjevo ulico, Ciril-Metodov trg, Prešernov in Pogačarjev trg, Breg ... , ki zdaj - razširjeni, prenovljeni in urejeni - omogočajo prijetnejše bivanje. Tako bo takrat na omenjenih lokacijah potekal *CIVITAS dan* in ob njem pisana paleta dogodkov, od razprav o mobilnosti in okolju s strokovnjaki, poznavalci in podporniki trajnostnih potovalnih rešitev, nagradnih iger, zanimivih predstav do ustvarjalnih prireditev za otroke. Pogačarjev trg in Tromostovje bo popestril tudi *Rolerski živ-žav* za osnovnošolce pod vodstvom šole rolanja in drsanja Lucky Luka. Dogajanje bo v živo spremljal *Radio CIVITAS*, v katerega se bo za to priložnost prelevil Radio Kaos, sodelujoči pa se bodo lahko okrepčali v bližnjem *Café ELAN-u*.

Merjenje vplivov na okolje in nasveti za zdrav življenjski slog

Odsek za varstvo okolja MOL bo ves teden izvajal meritve onesnaženosti zraka in hrupa, v sredo pa bo organiziral *dan odprtih vrat merilne postaje* na Tivolski cesti Popoldne bo pod taktirko

CINDI v sodelovanju z Vrtcem Jelka in SPVCP MOL ter na nacionalni ravni v okviru evropskega projekta LIFE CYCLE na sporedu *Orientacijsko kolesarjenje za predšolske otroke po Ljubljani*, ki ga bodo dopolnili z razstavo kolesarskih pravljič v Mestni hiši. IVZ bo sicer med tednom v sodelovanju z mrežo partnerjev organiziral brezplačne preizkuse telesne pripravljenosti v obliki hoje na dva kilometra s svetovanjem o zdravem življenjskem slogu na različnih lokacijah po mestu.

Policisti in mestni redarji bodo ves teden izvajali poostren nadzor nad udeleženci v prometu, v kampanjo ETM pa se bodo vključila tudi razna društva, organi in nevladne organizacije, ki bodo z raznovrstnimi dejavnostmi vabili, da se v prizadevanju za ljudem in okolju prijaznejše načine mobilnosti pridružite njim ... in desetina milijonov ljudi po vsej Evropi.

Podrobnejši program ETM je še v izdelavi in ga bomo v začetku septembra med drugim predstavili na spletnih straneh Ljubljana.si in Civitasljubljana.si.

Javni zavod Turizem Ljubljana je za čas Evropskega tedna mobilnosti v nedeljo, 19. septembra 2010 pripravil naslednji brezplačni turistični program, namenjen tako prebivalcem kot tudi obiskovalcem Ljubljane:

- **brezplačne ogledje Mestne hiše:** 6 enournih ogledov prostorov Mestne hiše s kostumirano vodnico: ob 10.30, 11.30, 12.30, 15.30, 16.30 in 17.30 uri;
- **brezplačne ogledje mesta:** 5-dveurnih sprehodov po Ljubljani ob 10., 11., 15., 16. in 17. uri;
- **brezplačne ogledje mesta s kolesom:** 3 dveurne vodene ogledje s kolesom (največ 15 oseb) ob 11., 13. in 15. uri;
- **brezplačne vožnje s turističnim vlakcem na Ljubljanski grad:** vožnje po voznem redu ves dan (13 voženj) in sicer ob 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20. in 21. uri.

V Ljubljani bodo zgrajeni trije kanalizacijski bazeni

Foto: arhiv Fitmedia

Barbara Gnidovec

Foto: Dunja Wedam

Zadrževalni bazen A2 ob Stolpniški ulici v Savskem naselju.

V približno enem letu bodo v Ljubljani zgrajeni trije zadrževalni bazeni, ki so potrebni za optimalno delovanje kanalizacijskega sistema. Kanalizacijski bazeni bodo skupaj z že zgrajenimi kanalizacijskimi zbiralniki v večjih nalivih preprečili prelivanje odpadnih voda in nečistoč v Ljubljanico ter omogočili, da bodo te vode kasneje postopoma odtekale do centralne čistilne naprave. Ta bo lahko vso vodo prečistila, preden jo bo spustila nazaj v Ljubljanico. Več o kohezijskem projektu Izboljšava hidravličnega delovanja kanalizacijskega sistema v Ljubljani pojasnjuje strokovna vodja projekta Barbara Gnidovec iz Javnega podjetja Vodovod – Kanalizacija.

JP Vodovod – Kanalizacija je sredi velikega projekta, katerega investitorica je Mestna občina Ljubljana, sofinanciran pa je s kohezijskimi sredstvi. Kaj je glavni namen projekta?

Ta projekt je eden največjih okoljskih projektov, ki trenutno potekajo v Mestni občini Ljubljana. Glavni namen projekta je zmanjšati obremenitev Ljubljanice s prelitimi odpadnimi vodami in povečanje zmogljivosti kanalizacijskega sistema. Do sedaj se je v primeru večjih deževij del vode nadzorovano prelival v Ljubljanico, kar želimo preprečiti. Z dograditvijo dodatnih zbiralnikov in zadrževalnih bazenov bo kanalizacijski sistem zagotavljal, da se bo večja količina odplak brez težav zlivala v centralno čistilno napravo, ki bo poskrbela za očiščenje voda, preden jih vrnemo v Ljubljanico.

Katera dela v okviru tega projekta so že zaključena in katera se sedaj aktivno izvajajo?

V okviru projekta je bila konec leta 2009 končana gradnja kanalizacije in dveh kanalizacijskih zbiralnikov (na Sneberski cesti v Zg. in Sp. Zadobrovi ter na Kodeljevem). Kanalizacijske cevi, premera 1200 mm, so bile položene v skupni dolžini 3,2 km, obnovljena je bila tudi sekundarna kanalizacijska infrastruktura in priklop na individualne objekte. S tem je bil lani

zaključen prvi del projekta. Od januarja 2010 pa se izvaja drugi del projekta, to je gradnja zadrževalnih bazenov.

Za kakšne bazene gre in kje natančno bodo zgrajeni?

Zgrajeni bodo trije zadrževalni bazeni, dela pa že nekaj časa intenzivno in nemoteno potekajo na zadrževalnem bazenu A2 ob Stolpniški ulici za Bežigradom (Savsko naselje). Prav tako je v polnem teku tudi gradnja bazena pred že obstoječo čistilno napravo v Zalogu, za tretji bazen B0 ob Kajuhovi cesti na območju Most (južno od sotočja Ljubljanice in Gruberjevega kanala) pa še vedno ni pridobljenega upravnega dovoljenja. Naj opozorim, da bomo v sklopu vsakega bazena zgradili spremljajoče objekte, npr. rešetke za zadrževanje plavajočih delov v odpadnih vodah, črpališče odpadnih vod, objekt za zajem in črpališče pralnih vod, jašek za čiščenje onesnaženega zraka in zgradbo za vzdrževanje in upravljanje idr. Izgradnja zadrževalnih bazenov je za delovanje kanalizacije v Ljubljani zelo pomembna, saj predstavlja optimizacijo delovanja kanalizacijskega sistema in omejevanje prekomernega prelivanja odpadne vode v reko Ljubljanico. Za občane pa je sedaj pomembno predvsem to, da gradnja bazenov bistveno ne obremenjuje prometa na lokalnih cestah.

Nepoznavalci si zbiralne bazene težko predstavljamo. Kako pravzaprav izgledajo?

Bazeni niso klasični odprti bazeni, ampak gre za zaprte podzemne bazene, ki ne prepuščajo vode. Celotna struktura je torej pod zemljo in zagotavlja, da voda, ki se začasno zbira v bazenih, tam tudi ostane, dokler ne odteče proti čistilni napravi. Bazeni bodo različne velikosti: bazen na zbiralniku B0 bo imel prostornino 6.000 m³, bazen pred CCN bo imel prostornino 9.500 m³, največji pa bo bazen na zbiralniku A2 s prostornino 15.000 m³. Izdelani so iz armiranega betona, ki je nepropusten za vodo. Celoten proces je tako fotografsko kot z video posnetki dokumentiran in predstavljen na spletni strani projekta www.ljubljana-kanalizacija.si.

Zakaj je izgradnja vse te omenjene kanalizacijske infrastrukture pomembna in kdaj bo gradnja končana?

Čeprav kanalizacijski sistem in čistilne naprave že zdaj preprečujejo, da bi se odpadna voda prekomerno

zlivala v reko, se bomo z nadgradnjo zadrževalnikov in teh zbiralnikov lahko izognili še izlivom, ki nastanejo ob neurjih ali večjih deževjih. Zbiralniki in zadrževalni bazeni bodo zagotovili, da bo odpadna voda, v bazenih še pomešana z meteorno vodo, počakala tam, da se sistem nekoliko izprazni, nato pa se bo postopoma izlila do čistilne naprave, in ne več direktno v reko. Z izgradnjo potrebne infrastrukture bo torej izboljšan odvod padavinskih in odpadnih voda, s tem pa bo dosežena razbremenitev obstoječega kanalizacijskega sistema. Gradnja bo predvidoma končana v enem letu.

Kanalizacija ni pogosto tema javne razprave, kakšen je interes javnosti za ta projekt?

Glede na to, da gre za večje posege v prostor (bazen na zbiralniku A2 se gradi na prostoru današnje BMX steze, ki bo kasneje povrnjena v prvotno stanje), je interes javnosti precejšen. Preko spletne strani projekta tako pogosto dobivamo vprašanja občan in občanov, na katera sproti odgovarjamo.

PROJEKT DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
IZ KOHEZIJSKEGA SKLADA

Ta projekt prispeva k zmanjšanju ekonomskih in
socialnih razlik med državljani Evropske unije.

INVESTITOR:
MESTNA OBČINA LJUBLJANA

V bron odlita Ljubljana in njen občudovalec

Nagrajena fotografija Marka Paramentića

Stane Jagodič, akad. slikar in publicist

Foto: Marko Paramentić

Nagrajena fotografija.

Za fotografsko nagradno priznanje se je tokrat potegovalo več avtorjev, med njimi posebej izrazita Adrijan Pregelj in Marko Paramentić. Pregelj je sredi vročega poletja poslal odlično slikarsko zasnovan novoletni motiv praznično razsvetljenega nabrežja Ljubljane, a je nagrado s poletnim motivom osvojil Paramentić. Njegova fotografija predstavlja dečka na Prešernovem trgu, ki si radovedno ogleduje maketo mesta Ljubljane. To premišljeno načrtovano bronasto skulpturo je leta 1991 postavil Ljubljanski urbanistični zavod kot darilo mestu Ljubljani in s tem plemenitim dejanjem počastil 30-letnico svojega delovanja. Pri realizaciji dokaj zahtevne makete je sodelovalo kar nekaj strokovnjakov, za odlivanje reliefa, podstavek, obodne sedeže, lociranje objekta oziroma za koordinacijo pa je skrbela arhitektka Jadranka Grmek. Relief je še vedno v dobrem stanju - lani ga je dopolnila še lepa bela polkrožna kamnita klopca - in med

domačini ter turisti zbuja veliko pozornost. Čeprav gre po obsegu za manjši objekt, ga mimoidoči sprehajalci nenehno obkrožajo, se na geometrizirani podobi orientirajo in se ob njej radi fotografirajo.

Marko Paramentić je naredil soliden žurnalistični posnetek s horizontalno kompozicijo in igrivo izraznostjo. Simpatičen deček z belo kapo na glavi, ki je značilna za današnji čas, zamišljeno zre v bron odlite mestne panorame in se zavzeto poglavlja v posamezne stavbe, parke, ulice in trge. Z levo roko je naslonjen na gornji rob grajskega hriba, po katerem usmerja drobno igračo, rumen avtomobilček. Ob pogledu na fotografski motiv ima gledalec občutek, kot da se radovedni fantič vživlja v ureditev mestnega prometa in trezno načrtuje primerno vožnjo po zapletenem urbanističnem labirintu. Močno popoldansko sonce je snemalcu omogočilo primeren kontrast, ki ga na poslanih fotografijah, ki prihajajo na naslov

uredništva glasila večkrat manjka. Nagrajeni motiv izžareva toplotno, igrivo razpoloženje, kajti močno pomanjšano mesto, odlito v bron, predstavlja otroku in tudi odraslemu človeku poseben haptičen izziv v smislu konkretne orientacije ali fantazije.

Ob dveh izpostavljenih snemalcih je potrebno pohvaliti še naslednje avtorje: Franc Medvešek je prispeval dva kompozicijsko uravnotežena zimska motiva Plečnikovih zapornic na Ljubljani, mladoletni Jean Luka Škerl pa se je izkazal z imenitno skoraj monokromno podobo, ki prikazuje zaledenel obok Tromostovja. Jernej Kos je žal poslal samo eno fotografijo z motivom stavbe na Prulah, ki je posneta iz žabje perspektive in izraža avtorjev

asketski odnos do arhitekture.

Vsebinsko so zanimivi fotografski opusi Brede Cajhen in Rafaela Cajhna, posebej tisti, ki so dovolj kontrastni. Rafaelu Cajhnu v seriji posnetkov najbolj zablestita dve nežni podobi, ki predstavljata romantično zimsko idilo toka in nabrežja reke Ljubljanice, medtem ko je Bredi Cajhen najbolje uspel posnetek, ki prikazuje pet temnopoltih mladih turistov pred vhodom ljubljanskega gradu. Pozirajoči fantje s specifičnim orientalskim nasmehom delujejo na posnetku izredno sproščeno in so fotografki omogočili specifičen motiv, ki bi bil primeren za kakšen turistični prospekt mesta Ljubljane.

Nagradni fotonatečaj Moja Ljubljana

Avtor vsakokratnega izbranega posnetka motiva Ljubljane prejme 125 evrov. Fotografije za objavo v naslednji številki pošljite najpozneje do 18. septembra na naslov: Mestna občina Ljubljana, glasilo Ljubljana, 1000 Ljubljana na CD-ju ali v fizični obliki ali na e- naslov: glasilo.ljubljana@ljubljana.si.

Sadovi jeseni

Mag. Maruška Markovčič

Foto: Maruška Markovčič

Jagode na foliji.

Foto: Marjana Marn

Šolski sadovnjak na začetku rasti.

Ljubljansko podeželje ravno jeseni ponuja največ. Zlasti pestra je ponudba sadja. Sadjarstvo, vključno s pridelovanjem jagodičja, je razvito predvsem v Posavskem hribovju v vzhodnem delu Mestne občine Ljubljana, v nekoliko manjšem obsegu pa tudi v severozahodnem delu (Rašica, Medno), kjer je skupno 32 hektarov sodobnih sadnih nasadov. Zastopane so številne sadne vrste: jabolana, hruška, češnja, breskev, sliva, malina, oreh in kostanj.

Sadjarstvo v vzhodnem delu Mestne občine Ljubljana

Zaradi ugodne lege in sestave tal so zelo verjetno sadje pridelovali že prvi naseljenci. Obsežnejša pridelava jabolok, hrušk, sliv in češenj za prodajo pa sega vsaj na začetek 20. stoletja. Sprva so pridelovali sadje na visokodebelnih drevesih. Drevesa so cepili z divjaki iz gozda. Sadje je bilo namenjeno domači uporabi, kar ga je ostalo, pa so ga prodali večinoma v Ljubljani. Prevladovale so vrste in sorte, ki jih v manjšem obsegu zasledimo še danes. Stare sorte jabolok (golobar, bobovec, voščenska, gambovec, mošanček, čebular, carjevič, raneta, zlata parmena, kosmač, krivopecelj, jonatan, šamegar, vaški tofelj, ontarija, ananas, jakobček, beličnik, zlati delišes, jonagold, vilhar, zelenec, cigan, žafranček, kanadi, rdeči biskop, mešančgar, šampanska raneta, ropotavčki), stare sorte hrušk (dišečka, rumenka, medenka, mešiček, zvonček, zvončkulje, zvončkule, moravka, črneta, tepka, moštarca, jesenska kraguljnica, rjavka, praproščca, ržišna, oranžka), stare slive (ciber, domača češplja), stare češnje (belice, morke, hrustavke).

Jagode

Čeravno jagode niso jesenski plod, so za to območje pomembne. Od obdobja med obema vojnoma so na območju Janč pridelovali jagode za domačo uporabo in za prodajo. Sprva so se s tem ukvarjali le redki, v večjem številu pa so začeli jagode gojiti v 50. in 60. letih 20. stoletja. Sprva so pridelovali jagode vrste regina (manjša,

aromatična jagoda), ki pa jo je konec 70. let na celotnem območju uničila bolezen. Začeli so s sajenjem novejših vrst jagod z večjimi plodovi. Pridelava in prodaja jagod je na območju Janč cvetela predvsem od sredine 60. do sredine 80. let 20. stoletja, nato pa je zaradi zaposlovanja v dolini prišlo do pomanjkanja delovne sile in s tem do upada te dejavnosti. Ponovno so se s pridelavo začeli ukvarjati v začetku 90. let, ko se je kar nekaj kmetov odločilo za intenzivno pridelavo jagod (na črni foliji in v tunelih). S pomočjo tedanje občine Moste-Polje so si kmetje uredili vodna zajetja za namakanje, deležni pa so bili tudi strokovne pomoči pri pridelavi jagod.

Sadovnjaki

Prve intenzivne nasade so na območju začeli saditi po letu 1960, ko so na pobudo Kmetijske zadruga Dobrunje na območju Javora naredili terase in zasadili nasad jablan (sorte jonatan). Vendar drevesa niso obrodila tako, kot so pričakovali. Sadovnjake so obdelovali do začetka 70. let, nato pa so jih opustili. Kmetje so po opustitvi nasada drevesa izruvali in terase spremenili v travnike ali njive. Podobno se je zgodilo tudi na območju Repč in Volavej. Sadjarstvo je danes, predvsem na območju Janč, pa tudi v Repčah, Zagradišču in Češnjici, pomembna kmetijska panoga. Prevladujejo sodobni nasadi, kjer so drevesa bolj na gosto posajena in so nižje rasti kot v travniških sadovnjakih. Tako pridelana jabolka so najboljše kakovosti, so enako velika in primerna za namizno sadje.

Kar nekaj pridelovalcev sadja ima danes hladilnice. Večino sadja prodajo doma, nekateri pa so si našli tudi svoje prodajne poti v Ljubljani in okolici. Sadje, ki ga ne prodajo, in sadje s travniških visokodebelnih sadnih dreves posušijo, predelajo v sok, žganje, likerje in kis. Danes je na območju 32 hektarov sodobnih sadovnjakov. Prevladujejo nasadi jabolok in hrušk, pa tudi češenj, sliv, breskev, kostanja, orehov in malin.

Sadna cesta med Javorom in Jančami

Na pobudo prebivalcev in ob sodelovanju Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Mestne občine Ljubljana (tedaj še Občine Moste-Polje) je v letu 1993 prišlo na območju doline Besnice in Janč do uvajanja projekta Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi. Oblikovala se je Sadna cesta med Javorom in Jančami, ki danes združuje 32 članov in deluje v okviru Turističnega društva Besnica-Janče (www.sadnacesta.si/). S skupnimi močmi je bilo do danes urejenih 32 hektarov sodobnih nasadov z integrirano pridelavo sadja (jagode, jabolane, hruške, češnje, slive, breskve, orehi, kostanj ...), izvedena oživitev travniških nasadov in vrtov in izdelanih 16 vodnih zajetij za potrebe namakanja sadnih rastlin. V letu 1995 je bil urejen prireditveni prostor na Jančah z otroškim igriščem in jagodožerom (igralom po motivu iz zgodbe o Deželi jagod), kjer danes prirejajo vsakoletne Jagodne nedelje (v juniju) in Kostanjeve nedelje (v oktobru). Prodaja poteka tudi na kmetijah odprtih vrat.

Ponudniki sadja

Sadjarstvo – certifikat o integriranem načinu pridelovanja sadja

Srečko Birk – kmetija Balant

Naslov: Vnajarje 5, 1129 Ljubljana-Zalog, **mobi:** 041/ 503 964,

e-naslov: srecko.birk@siol.net.

Ponudba: jagode (maj – jun.), jabolka (sept. – nov.), hruške (sept. – nov.); **dodatna ponudba:** šparglji.

Prodaja: na kmetiji (vsak dan), po naročilu.

Filip in Urška Groznik – kmetija Pr' Žnidar

Naslov: Zagradišče 5, 1261 Ljubljana-Dobrunje, **tel.:** 01/ 542 96 87, **mobi:** 041/ 535 893, **e-naslov:** urska.groznik@volja.net.

Ponudba: jagode (maj, jun., sept., okt.), češnje (jun. – jul.), breskve (avg. – sept.), slive (sept. – okt.), jabolka (spet. – apr.), **dodatna ponudba:** fižol (avg. – nov.), paradižnik (avg. – nov.).

Prodaja: Osrednja tržnica v Ljubljani (pon., sre., pet., sob.), na kmetiji (vsak dan), po naročilu.

Srečko Hribar – domačija Kostevc – Hribar

Naslov: Vnajarje 7, 1129 Ljubljana-Zalog, **tel.:** 01/ 367 11 85, **mobi:** 031/ 335-298, **e-naslov:**

domacijakostevc@gmail.com, spletna stran: www.domacija-kostevc.si.

Foto: Marjana Marn

Šolski sadovnjak v plodni dobi.

Foto: Maruška Markovčič

Kostanjeva nedelja.

Ponudba: jagode (maj – jun.), češnje (jun.), hruške (avg. mar.), maline (jul.), višnja (jul.), sliva (avg. – okt.).
Prodaja: na kmetiji (vsak dan med 18. in 20. uro), po naročilu

Janez Končar – kmetija Pr' Kresc

Naslov: Gabrije pri Jančah 1, 1129 Ljubljana-Zalog, *mobi:* 041/ 382 169
Ponudba: jabolka (avg. – mar.), debeloplodni kostanj (sept. – okt.).

Prodaja: na kmetiji (vsak dan med 8. do 20. uro), po vnaprejšnjem naročilu.

Janez Kotar – domačija Begelj

Naslov: Podmolniška c. 50, 1261 Ljubljana – Dobrunje, *mobi:* 031/ 316 125.

Ponudba: jabolka (okt. – mar.).

Prodaja: na kmetiji (popoldan), po naročilu.

Maks Maren – domačija Turnšar

Naslov: Vnajarje 3, 1129 Ljubljana-Zalog, *mobi:* 041/ 537 127, 041/ 233 823.

Ponudba: jagode (maj – jun.), jabolka (sept. – apr.).

Prodaja: Osrednja tržnica v Ljubljani, na kmetiji, po naročilu.

Sonja Marn – domačija Jakopič

Naslov: Vnajarje 16, 1129 Ljubljana-Zalog, *tel.:* 01/ 367 10 17, *mobi:* 041/ 539 634.

Ponudba: jagode (jun.), jabolka (sept. – apr.).

Prodaja: na kmetiji (vsak dan – zaželeno najava).

Janez Miklavc – domačija Švigelj

Naslov: Završje 5, Podmolnik, 1261 Ljubljana – Dobrunje, *tel.:* 01/ 542 01 32, *mobi:* 041/ 747 675.

Ponudba: jabolka (sept. – apr.).

Prodaja: na kmetiji.

Matjaž Mlakar – domačija Mrkotovc

Naslov: Češnjica 9, 1261 Ljubljana-Dobrunje, *tel.:* 01/ 542 97 84, *mobi:* 031/ 587 841.

Ponudba: jagode (maj – jun.), češnje (jun.), breskve (avg.), slive (avg. – sept.), jabolka (sept. – mar.), hruške (sept. – jan.).

Prodaja: Osrednja tržnica v Ljubljani, na kmetiji, po dogovoru.

Ivan Porenta – domačija Snopičar

Naslov: Češnjica 14, 1261 Ljubljana-Dobrunje, *mobi:* 031/ 754 708 (Ivan), 031/ 790 047 (Tomaž), *e-naslov:* tomazporenta@siol.net.

Ponudba: jagode (maj – jun.), češnje (maj – jun.), breskve (jul. – avg.), slive (avg. – sept.), jabolka (sept. – maj), sezonska zelenjava.

Prodaja: Tržnica Bežigrad (sre., pet., sob. med 8. in 15. uro), na kmetiji, po dogovoru.

Andrej Potočnik – domačija Dežman

Naslov: Prežganje 10, 1129 Ljubljana-Zalog, *mobi:* 041/ 681 638, *e-naslov:* lidija.potocnik@siol.net.

Ponudba: jabolka (sept. – maj).

Prodaja: na kmetiji, dostava na dom.

Valentin Vozelj – kmetija Martinovc

Naslov: Volavljje 21, 1129 Ljubljana-Zalog, *tel.:* 01/ 366 91 22.

Ponudba: jagode (maj – jun.), jabolka (sept. – jan.).

Prodaja: na kmetiji, po naročilu.

Sadjarstvo – certifikat o ekološkem kmetijstvu

Jernej Dolinar – kmetija Dolinar

Naslov: Grič 24, 1000 Ljubljana, *mobi:* 031/ 364 888.

Ponudba: jabolka (sept. – jan.).

Prodaja: na kmetiji (pet., sob.).

Jesenske prireditve

Številne prireditve na ljubljanskem podeželju v jesenskem času nudijo obiskovalcem možnost, da se seznanijo s ponudbo podeželja, bodisi da gre za pridelke ali izdelke s teh območij, hkrati pa je na njih mogoče tudi nakupovati.

Ekopraznik v Ljubljani

Čas: 11. september 2010

Kraj: Pogačarjev trg, Ljubljana – v primeru ovir zaradi gradnje garažne hiše pa na nadomestni lokaciji v bližini Tržnice.

Dogajanje: Ekopraznik v Ljubljani je celodnevna promocijsko-izobraževalna prireditev na temo ekološkega kmetijstva, promocije ekoživil ter trajnostnega življenjskega sloga.

Dogajanje popestri bogat strokovni program, različne predstavitve in promocijsko-izobraževalne akcije.

Organizator: Inštitut za trajnostni razvoj, *e-naslov:* info@itr.si, *tel.:* 01/ 439 74 60.

Praznik jeseni 2010

Čas: 19. in 20. september 2010 ob 10. uri.

Kraj: Zadrudni dom Zadvor, Cesta II. grupe odredov 43.

Dogajanje: Razstava jesenskih pridelkov; poseben poudarek je dan predstavitvi različnih sort jabolk in drugega sadja; strokovnim komentarjem o sadju in vrtninah; predstavitvi različnih vrst buč, njihovi uporabi in pomenu v prehrani (Ana Ogorelec). Pripravljajo bogat kulturni program. Pred prireditvenim prostorom bo potekala tudi tržnica lokalnih pridelkov.

Organizator: Sadjarsko vrtnarsko društvo J. E. Krek Sostro, *e-naslov:* marjan_bitenc@t-2.net, *mobi:* 041/ 948 217.

Kostanjeve nedelje – Janče

Čas: 3., 10., 17. oktober 2010 od 11. do 19. ure.

Kraj: Janče.

Dogajanje: Pester kulturni in zabavni program, prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov ter peka kostanja.

Organizator: Turistično društvo Besnica-Janče, *kontakt:* Srečko Birk, *e-naslov:* srecko.birk@siol.net, *spletna stran:* www.sadnacesta.si, *mobi:* 041/ 503 964

Jesenska tržnica

Čas: 23. oktober 2010 ob 9. uri.

Kraj: Sejmišče ob Peruzzijski in Izanski cesti.

Dogajanje: Predstavitev lokalnih in drugih ponudnikov svežega sadja in zelenjave, predvsem buč in sladkih dobrot iz buč; predavanje o uporabi buč, njihovem vzgajanju in konzerviranju; pokušina bučnega olja. Spremljajoči dogodki bodo potekali od 18. do 21. oktobra 2010 v Črni vasi in Lipah, kjer bodo prodajali buče po hišah, zvrstila pa se bodo tudi predavanja: Buče v prehrani, Bučno olje – uporaba in pomen v prehrani, Halloween – tuj praznik, ki se je uveljavil pri nas; 22. oktobra 2010 med 11. in 17. uro: razstava buč in kmetijskih pridelkov ter predstavitev osnovnošolcem, vodstvo po razstavi in likovna delavnica za otroke.

Organizator: Turistično društvo Barje, *e-naslov:* sara.berdajs@gmail.com, *www.td-barje.si*, *mobi:* 041/ 286 064.

Kontakt Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL
Odsek za razvoj podeželja in upravne zadeve

Zarnikova 3, SI – 1000 Ljubljana

tel.: +386 (0)1/ 306 43 01

faks: +386 (0)1/ 306 43 03

e-naslov: podezelje@ljubljana.si

spletna stran: www.ljubljana.si/si/

ziviljenje-v-ljubljani/podezelje/

Četrtni razgledi

Foto: arhiv ČS Center

Knjižni žur na Metelkovi.

Foto: arhiv ČS Center

Otroci v počitniškem varstvu ČS Center na obisku v Živalskem vrtu.

Foto: arhiv ČS Center

Razstava likovnih in literarnih del v vitrini na Štefanovi ulici, ki so jih ustvarili otroci v počitniškem varstvu ČS Center.

ČS Center

Knjižni žur na Metelkovi je bil pravi žur

Meta Verbič

V letu, ko je Ljubljana nosilka Unescovega naslova svetovna prestolnica knjige, smo se v Četrtni skupnosti Center odločili, da ob koncu šolskega leta pripravimo Knjižni žur, in to kar v AKC Metelkova mesto. Ampak ne žura kar tako. V preteklem šolskem letu smo na osnovnih šolah Ledina, Toneta Čufarja in Poljane odkrili številne majhne in večje pisatelje, pesnike, dramatike, novinarje, knjigovezce, slikarje ... Njihova dela so se nam zdela vredna pozornosti, zato se ni bilo težko odločiti in jih povabiti, da nam jih predstavijo v živo. Pridružili so se jim tudi otroci iz Vrtca Ledina in Vrtca Pod gradom, ki so na svoj način popestrili literarno obarvan program. Vse skupaj se je začelo zgodaj 22. junija zjutraj s pripravami prizorišča – Menze pri koritu in ploščadi pred njo. Prostovoljci AKC Metelkova so pometali, pomivali, napihovali pisane balone, postavljali stole, razvrščali stojnice, vsi skupaj pa smo s strahom gledali velikansko gradbeno dvigalo ob robu ploščadi in ogromen tovornjak, ki bi lahko ogrozila varnost udeležencev. Na srečo so ga okrog devete ure odpeljali in vsi smo si oddahnili ter nadaljevali s pripravami. Samo in Lara iz Zavoda Bunker sta pripravila vse za menjavo knjig, ki so jih otroci že prebrali in so jih lahko pri njihju zamenjali za kakšno drugo. Barbara in Maja iz Kinodvora sta postavili vse potrebno, da je lahko program za otroke in mlade Kinobalon predstavil knjižne junake, ki so zaživeli tudi na filmu. Udeleženci Knjižnega žura so se tako lahko družili s Kekcem, Piko Nogavičko, Tremi razbojniki in še marsikom. Izток in Blaž iz Pionirskega doma – Art centra pa sta prinesla vse potrebno za slikanje, tudi svoje znanje in nasvete, kako se lotiti kakšne ilustracije svojega literarnega dela. Za najmlajše so s pravljničnim koticom Hišica iz kock, v kateri so razstavili otroške izdelke – otroške knjige, poskrbele vzgojiteljice vrtca Ledina. Razstavo so popestrili z likovno delavnico, na kateri so otroci izdelovali hišice iz kartona in gline. Malo pred deseto uro je bilo pred Menzo pri koritu vse pripravljeno, zadonela je Kekčeva pesem, pa pesmica iz filma Sreča na vrvcu. Otroci, najprej najmlajši, malo pozneje pa učenci od četrtega do osmega razreda, so napolnili Menzo pri koritu in osrednji del Knjižnega žura se je začel. Metuljčki, Zmajčki, Krtki, Murni, Mravljice so peli in plesali in nas popeljali v svoj otroški svet. Za nagrado jim je gospa Marta Kotnik iz Društva upokojevcev Tabor prebrala pravljico. V dvorani je bilo tiho, da bi lahko slišali šivanko.

Za kratek predah je trio Marinko – brata Urban in Jure ter njuna sestra Meta - iz Osnovne šole Ledina zaigral 1. klavirski trio v C-duru Adolfa Miška, saj nam lahko doživljanje literature oplemeniti tudi dobra glasba. Kaj vse so ustvarili učenci, je težko opisati. Slišali smo več kot 40 pesmi, zgodb, novel, črtic najrazličnejših naslovov in načinov izražanja, kako mladi doživljajo šolo, družino, medčloveške odnose, prijateljstvo, ljubezen. Veliko so pisali o knjigah, knjižnih policah, knjižnicah. Vsak na svoj način. Nekateri zelo resno, drugi pa bolj šaljivo. Videli pa smo tudi lutkovno predstavo za otroke Na obisku pri mucu, ki so jo pripravile učenke 7. in 8. razreda OŠ Toneta Čufarja. Vsekakor so nas prepričali, da so bili vredni naše pozornosti, tudi pozornosti skupine starejših občanov iz doma na Taboru in okoliških prebivalcev, ki so prišli prisluhnut mladim ustvarjalcem. Za marsikoga med njimi bomo prav gotovo še slišali. Ob tem ne smemo pozabiti vseh mentoric, največkrat profesorice slovenščine, ki mlade spodbujajo k tovrstnemu ustvarjanju. Tudi zaradi njihovega dela bomo nekoč lahko rekli: »Tole je pa tista deklica oziroma fantič, ki je svojo pisateljsko ali pa pesniško pot začel na Knjižnem žuru, v letu, ko je bila Ljubljana svetovna prestolnica knjige.«

Prvi del počitniškega varstva je za nami

Meta Verbič

16. julija, so se poslovili otroci, ki so se 15 počitniških dni družili v okviru počitniškega varstva, ki ga Četrtna skupnost Center že vrsto let organizira v sodelovanju s humanitarnim društvom Nikoli sam. Letos se je počitniškega varstva udeležilo 25 otrok v starosti od 6 do 11 let. Kot vsako leto je bila poleg dveh prostovoljck in enega prostovoljca humanitarnega društva tudi letos duša varstva in deklica za vse, tudi mamica, gospa Ivanka Jerman, dobitnica letošnje plakete mesta Ljubljane za humanitarno delo. Iznajdljiva in spretnih rok je s pomočjo prostovoljcev otroke naučila marsičesa novega. Ker je bilo v tem času v središču naše pozornosti svetovno nogometno prvenstvo, so izdelali maske v barvah zastav držav udeleženk svetovnega prvenstva in še marsikaj drugega, kar bodo pokazali na razstavi ob dnevu Četrtna skupnosti Center v začetku oktobra. Nekaj njihovih izdelkov pa si lahko že zdaj ogledamo v informativni vitrini na Štefanovi ulici. Uživali so tudi v sprehodih in igri v Tivoliju, se šli kopat v bazen Ilirija, izpustili pa niso niti obiska Živalskega vrta, kamor so odšli peš po bližnjicah skozi hladen gozd v Tivoliju in na Rožniku, ki jih pozna gospa Ivanka. Ko so se poslavljali, smo jih vprašali, kako so se imeli.

Njihove odgovore lahko strnemo takole: Zabavamo se, spoznavamo nove prijatelje, ustvarjamo, se igramo, plavamo, hodimo na sprehode in nam doma ni dolgčas. Edina stvar, ki nekaterim ni bila všeč, ne boste verjeli, je bila juha pri kosilu.

Pa še to. V prejšnji številki Ljubljane smo zapisali, da bo morda drugi del počitniškega varstva namesto konec avgusta v času jesenskih krompirjevih počitnic, a starši so se odločili, naj kar ostane konec avgusta, in sicer od 23. do 30. avgusta.

ČS Črnuča

Živahnejše poletje: nov mladinski center, kmalu dom za starejše občane in novo stanovanjsko naselje

Jože Osterman

Poletje v našem načinu življenja in dela pomeni nekakšno zarezno, ki ima dobre in slabe plati. Dobra je vsekakor ta, da se na dopustu spočijemo in nekoliko bolj z distance pogledamo na svoje opravljeno delo, kar včasih prinese kar koristno samokritičnost. Slaba stran je v dejstvu, da se včasih že začete stvari in projekti ustavijo in jih včasih ne obudi niti prihod bolj delavne jeseni. Zlasti v sistemu proračunskega financiranja to pogosto pomeni preložitve na naslednje leto, morda tudi odložitve v pozabo. Tudi na Črnučah imamo s tako prakso žal obilo izkušenj. Za letošnje leto, ki ga bodo v oktobru zaznamovale lokalne volitve, je morda zato celo mogoče reči, da je bilo do poletja v glavnem opravljeno vse, kar se bo sploh naredilo. Verjetno ne velja le za Črnuča, marveč tudi za preostale četrti, manj za mestne projekte, ki se šele odpirajo. Zato se zdi, da je bila »dinamika« dogajanja v naši četrti v prvi polovici leta nekoliko intenzivnejša kot navadno, kar sploh ni slabo. Največjo pozornost sta zagotovo pritegnili dve novi zadevi: prva je odprtje novega mladinskega centra v prostorih nekdanjega diska Black Jack v kulturnem domu (kjer je tudi sedež četrti), s čimer je dobri stari dom v še večji meri postal središče kraja. Drugo je začetek dela na območju starega glinokopa ob cesti Ceneta Štuparja, kjer bosta kmalu zrasla dom za starejše občane in novo stanovanjsko naselje, ki ga gradi družba Imos. Po svoje sta obe zadevi prelomni. Mladinski center je v našem okolju prvo res dobro organizirano zbirališče mladih med 8 in denimo 16 leti, ki je poleg tega tudi v smislu svoje prostorske ureditve uspel

Foto: Miha Fras

Črnuški mladinci so dobili imeniten nov četrtini mladinski center.

Foto: Miha Fras

Računalniški kotiček v četrtnem mladinskem centru Črnuče.

Foto: Miha Fras

Novi črnuški mladinski center ima tudi lepo dvorano za 50 ljudi.

primer prostora, v katerega človek vstopa z veseljem in prijaznimi pričakovanji. Menda največji tovrstni center obiskovalcem streže s prostorno igralnico za vsakovrstne družabne dogodke, lepo dvorano za okrog 50 ljudi, po kateri so se nam poredile sline tudi na četrti, saj ravno nekaj takega potrebujemo za prireditve, ki se godijo tudi zunaj mladinskega centra, ter dvema prijetnima koordinatorjema, ki sta že v samem začetku ujela imeniten kontakt z mladimi Črnučani. Naj kar ponovimo z mladimi: Novi center je res kul!

Na drugi strani starostne »skale« je dom starejših občanov, ki bo glede na predstavljen projekto verjetno najljepši v Ljubljani. Lociran ob prijaznem bajerju na obronku gozdov, ki se pnejo v pobočje nad Črnučami, na ugodni sončni legi utegne postati nekakšen črnuški Tivoli, saj bosta park in bajer sestavljala prvi obsežnejši črnuški park. Ko se bo čez leto ali dve temu pridružilo še novo naselje, v katerem so prvič sistematično začrtali nekaj otroških igrišč ter oddelek vrtca, šola pa bo (tudi) zato dobila nov prizidek z novo telovadnico in novimi razredi, utegne kompleks postati zanimiv vzorčen model za nov način gradnje zaokroženih stanovanjskih naselij.

Ob dejstvu, da smo pred poletjem že kar rutinsko opravili z našim športno-kulturnim festivalom Črnuška pomlad (v tem okviru je bila letos še posebej odmevna razstava slikarke Nine Ciglar in nastop skupine Perpetuum jazzile v galeriji Furlan) in izdali krajevni časopis, nas septembra čaka kulturni festival Črnuški september. V festivalskem programu izstopa vsaj ena prireditev, namreč dobrodelni koncert, kjer naj bi se zbrali nekateri ugledni slovenski ustvarjalci, denimo igralec Jurij Souček, Slovenski oktet, modna oblikovalka Tina Pečar in TV voditeljica Saša Einsiedler, nič manjše pozornosti pa ne bi smeli posvetiti tudi glasbenim koncertom v nadgoriški cerkvi ter kulturnemu domu, kjer bodo festival zaključili dramski igralci šentviškega gledališča Šodr z Ionescovo igro.

ČS Posavje

Spominski dan ljubljanskega Posavja

Svet ČS Posavje

Prvi ponedeljek v septembru bomo v ČS Posavje v parku 7. september proslavili *Spominski dan ljubljanskega Posavja*. Na ta dan se spominjamo dogodka iz 7. septembra 1941, ko so štirje mladinci v bližini Ruskega carja, na današnji Dunajski cesti, napadli italijansko patroljo in ranili dva njihova člana.

Ker je bilo pozno ponoči, po policijski uri, in so nosili orožje, so s tem preprečili svojo aretacijo in zanesljivo smrtno kazen, ki bi jim grozila.

Mladinci (stari 17 in 18 let), ki so napad izvedli, so bili Lojze Gogala, Jože Kalinšek in Adrijan Kumar iz Ježice ter Mirko Kos iz Savej. Kmalu po dogodku so vsi odšli v partizane, kjer sta v boju za svobodo svoje življenje dala Gogala in Kalinšek.

Napad na italijansko patroljo je primer poguma slovenskih mladincev, ki je vлил novih moči tudi drugim mladinskim borbenim organizacijam. V ČS Posavje v spomin na pogumno dejanje vsako leto organiziramo krajšo slovesnost s pogostitvijo in druženjem. Enako bo tudi letos, ko bomo dogodek zaznamovali z zanimivim kulturnim programom, v katerem bodo sodelovali: ● Pihalni orkester Bežigrad, ● Moški pevski zbor Posavje, ● Otroški pevski zbor Sovica, ● recitator in harmonikaš, ● Folklorna skupina Kolovrat. Slavnostni govornik na prireditvi bo župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič.

Vabljeni 6. septembra ob 17. uri v park 7. september ob Dunajski cesti!

ČS Trnovo

Za varnost zdravja in okolja

Marjana Šalehar

Mesto je življenjski prostor meščanov in tudi vseh tistih, ki vanj potujejo zaradi dela, šolanja ali iz zdravstvenih in drugih razlogov. V mestu je potrebno zagotavljati kar največjo kakovost življenja in v prvi vrsti pogoje za zdravje. Zaradi povečanega prometa in zastojev prihaja do čezmernega onesnaževanja z izpušnimi plini avtomobilov, motorjev, avtobusov, tovornjakov in drugih. Avtomobilija, način življenja, ki temelji na prevozu z avtomobilom, pomeni odvisnost od avtomobila za prevoz na delo, v šolo, vrtce, zdravstveno ustanovo, nakupovalni center in med različnimi predeli mesta. Pomeni tudi zasvojenost z avtomobilom, saj tudi sto metrov ne naredimo več peš. Avto nam pomeni varno »materino naročje«, v njem se hladimo, grejemo in tudi mobiliziramo. Avto nam pomeni prestiž, po njem ocenjujemo, koliko smo v življenju dosegli in koliko veljamo. Avtomobil teče tudi, kadar nismo na cesti in se ne premikamo. Ko stojimo na parkiriščih ali pred vrti, šolami ali zdravstvenimi ustanovami, ko obiščemo znance in iz avtomobila kličemo in se pogovarjamo. Taksisti čakajo na svoje stranke ali na nov poziv s prižganim motorjem. Ali kdaj pomislimo, da če že ne moremo vplivati na tekoči promet, lahko to storimo vsaj pri mirujočem prometu

tako, da ugašamo motorje. To bi precej zmanjšalo emisijo strupenih plinov in s tem zagotovilo bolj zdrav zrak v našem mestu in, širše gledano, pomagalo preživeti našemu planetu.

Mobilnost v mestu naj bi zagotovila med drugim tudi varovanje okolja!

Pomeni tudi čim bolj racionalen izkoristek prevoznih sredstev za osebni prevoz: avto, napolnjen s potniki, motorno kolo, kolo, rolerje, skiro in drugo. Pešačenja seveda ne gre zanemariti!

Škodljive posledice avtomobilije se kažejo v onesnaženosti okolja in posledicah na zdravju ljudi, živali in rastlin. Narašča število alergičnih boleznih dihal in malignih obolenj dihal. Na izpušne pline iz motorjev se veže cvetni prah in tako oblikuje posebno alergene delce zlasti ob sončnem in toplim vremenu. »Zdravi« ekološki zeleni bencin, kjer so svinec zamenjali z drugimi, bolj »prijaznimi« delci, pa je po ugotovitvah novjših raziskav rakotvoren.

V letu 1999 je posebna delovna skupina Sveta Evrope opredelila trajnostno mobilnost tudi z omejevanjem emisij in zmanjševanjem hrupa. Ker lahko delujemo samo v okviru možnega, predlagam, da Mestna občina Ljubljana pristopi k zmanjševanju količine izpušnih plinov vsaj na področju mirujočega prometa v mestu. Torej dosledno ugašamo motorje, kadar se ne vozimo: kadar čakamo pred vrtili, šolami in zdravstvenimi ustanovami, tako naj ravnajo taksisti, vozniki kombijev, tovornjakov in avtobusov. Tudi na parkirišču pred stanovanjskimi bloki in zasebnimi hišami prižgani motorji povzročajo dobesedno zaplinjevanje prebivalcev.

Ustrezne predpise že imamo, le izvajati jih je potrebno. Potrebno je ozaveščati vse ljudi, zlasti pa voznike, da obvezno ugašajo motorje takrat, ko ne vozijo.

Potreben je nadzor s strani redarjev in policistov in tudi meščanom mora biti omogočeno javljanje prekrškarnjev na določeno telefonsko številko. Predlagam anonimno sporočanje registrske številke vozila kršitelja. Nujno je seveda kaznovanje prekrškov. S tako zbranimi sredstvi bi Ljubljana prišla do manjkajočih bazenov. Kopanje v njih bi zelo koristilo zdravju Ljubljančanov.

Odgovor Antona Vozla, vodje redarjev Mestne občine Ljubljana:

Mestno redarstvo že zdaj ob rednem delu navedeni problematiki posveča vso pozornost ter nevestne voznike sankcionira (izrečeno že 5 glob v višini 80 evrov) in opozarja, da vozila, ko stojijo na mestu za več kot tri minute ali ga parkirajo, takoj ugasnejo motor. Tako redarji kot policisti morajo navedeno kršitev ugotoviti neposredno z lastno zaznavo na kraju samem. Možnost anonimnega sporočanja registrskih števil vozila kršitelja je že možna na anonimni telefon policije 080 1200, vendar mora policist kljub anonimni prijavi kršitev, kot rečeno, ugotoviti neposredno sam.

Četrtni razgledi

Fotografije: Dunja Wedam

Ana Desetnica je bila letos svetlobno čarobna.

V okviru junijskih prireditev za otroke na Prešernovem trgu so bili na ogled Grafenauerjevi Nebotičniki, sedite.

Labodje jezero v okviru kulturnega Junija 2010 na Prešernovem trgu.

Redna športna vadba v četrtih skupnostih

Športna zveza Ljubljane

Tako! Počitnic je nepreklicno konec, vsak čas se bodo odprla vrata šol, hkrati se je v športnih prostorih in na površinah začela nova vadbena sezona. In če ste v minulih mesecih ali tednih ugotavljali, da bi bil že čas, da shujšate, pridobite nekaj kondicije ali pa, da bi se le želeli še naprej dobro počutiti, potem je zagotovo zdaj pravi čas, da se vključite v katerega izmed številnih vadbениh programov, ki jih ponujajo ljubljanska športna društva (in tudi ponudniki drugih organizacijskih oblik). Ponudba je obsežna, raznolika, pričakujete pa lahko kakovostno in prijazno strokovno podporo oziroma vodenje, odlično družbo in dobre vadbene pogoje. Za lažje iskanje in odločitev smo pripravili spisek nekaterih programov, ki jih ponujajo člani Športne zveze Ljubljane (in še nekatera društva), med njimi pa izberite sebi najprimernejšega in se nanj čim prej prijavite. Podrobnejše podatke najdete tudi na spletni strani www.szlj.si. Pa veliko užitek ob znojenju vam želimo!

ČS Bežigrad

Aerobika – pilates ● starejši, Dnevni center za starejše, Puhova ulica 6, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/534-40-26, www.mzu.si/dca.

Atletika ● učenci, Osnovna šola Danile Kumar, Godeževa ulica 11, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si; ● učenci, Osnovna šola Savsko naselje, Matjaževa ulica 4, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si; ● predšolski otroci, Osnovna šola Franceta Bevka, Ulica Pohorskega bataljona 1, Atletski klub Olimpija, 051/426-665, www.atletski-klub-olimpija.si.

Balinanje ● dijaki, študenti, odrasli, starejši, Balinišče ŠD Zarja, Linhartova 47 a, Športno društvo Zarja Ljubljana, 01/437-73-88, ● odrasli, Balinišče BŠK BS-3, Baragova 11, Balinarski športni klub BS-3, 041/772-029

Gimnastika – ritmična ● učenci, dijaki, Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Trg 9. maja 1, Športno društvo Sokol Bežigrad, 031/629-954, www.sokolbezigrad.si.

Gimnastika – športna ● učenci, Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Trg 9. maja 1, Športno društvo Sokol Bežigrad, 031/629-954, www.sokolbezigrad.si.

Joga ● odrasli, Osnovna šola Savsko naselje, Matjaževa ulica 4, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org, ● študenti, odrasli, Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola

Ljubljana, Dunajska cesta 102, Inštitut 108, 040/582-674, www.108.si, ● starejši, Dnevni center za starejše, Puhova ulica 6, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/534-40-26, www.mzu.si/dca.

Ju – jitsu ● dijaki, študenti, odrasli, Osnovna šola Bežigrad, Črtomirova ulica 12, Športno društvo Ju-jitsu Olimpija, 031/639-782, myjujitsu.net.

Judo ● predšolski otroci, dijaki, odrasli, BU-BA center, Vodovodna 25, Judo klub Bežigrad Ljubljana, 051/306-306, www.ilovejudo.com, ● učenci, dijaki, Družbeni dom Stadion, Staničeva 41, Judo klub Bežigrad Ljubljana, 051/306-306, www.ilovejudo.com.

Karate ● učenci, dijaki, študenti, odrasli, Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola Ljubljana, Dunajska cesta 102, Inštitut 108, 040/582-674, www.108.si, ● predšolski otroci, učenci, Družbeni dom Stadion, Staničeva ulica 41, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org.

Kegljanje – rusko ● starejši, Balinišče ŠD Zarja, Linhartova 47 a, Športno društvo Zarja Ljubljana, 01/437-73-88.

Košarka ● dijaki, Gimnazija Bežigrad, Peričeva ulica 4, Žensko košarkarsko društvo Ilirija, 041/709-460, www.zkdilirija.homestead.com.

Namizni tenis ● starejši, ŠD Zarja, Linhartova 47 a, Športno društvo Zarja Ljubljana, 01/437-73-88.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Danile Kumar, Godeževa 11, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si, ● učenci, Osnovna šola Bežigrad, Črtomirova 12, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si, ● učenci, Osnovna šola Mirana Jarca, Ipavčeva 1, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si, ● odrasli, Osnovna šola Danile Kumar, Godeževa ulica 11, Športno društvo Jezica, 040/389-522, www.drustvo-jezica.si.

Petanka ● odrasli, starostniki, Balinišče ŠD Zarja, Linhartova 47 a, Športno društvo Zarja Ljubljana, 01/437-73-88.

Plavanje ● predšolski otroci, Osnovna šola Savsko naselje, Matjaževa ulica 4, Plavalni klub Ljubljana, 031/556-692, www.plavalniklub-ljubljana.si.

Ples – navijaške skupine ● učenci, Gimnazija Bežigrad, Peričeva ulica 4, Akademsko športno društvo za plesne in navijaške skupine Diamond, 040/468-617, www.zmaji.com.

Rokoborba ● učenci, dijaki, študenti, odrasli, Dijaški dom Bežigrad, Kardeljeva ploščad 28, Zveza borilnih športov Ljubljana, 031/739-381.

Savate ● odrasli, Osnovna šola Bičevje, Splitska ulica 13, Zveza borilnih športov Ljubljana, 040/484-848, www.tepen.si.

STV – splošna telovadba ● odrasli, starostniki, Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Trg 9. maja 1, Športno društvo Sokol Bežigrad, 031/629-954, www.sokolbezigrad.si, ● odrasli, starejši, Osnovna šola Danile Kumar, Godeževa ulica 11, Športno društvo Jezica, 040/389-522, www.drustvo-jezica.si, ● starejši, Dnevni center za starejše, Puhova ulica 6, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/534-40-26, www.mzu.si/dca

Vadba za otroke ● predšolski otroci, Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Trg 9. maja 1, Športno društvo Sokol Bežigrad, 031/629-954, www.sokolbezigrad.si.

ČS Center

Aerobika ● odrasli, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/23-22-528, www.sportnodrustvo-tabor.si, ● odrasli, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si, ● odrasli, Kazina, Kongresni trg 1, Društvo Kazina Ljubljana, 031/362-526, www.kazina.si.

Aerobika – pilates ● odrasli, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/23-22-528, www.sportnodrustvo-tabor.si.

Aikido ● učenci, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si.

Balinanje ● odrasli, starostniki, Balinišče za stavbo MOL, Zarnikova ulica 3, Športno društvo Poljane Ljubljana, 040/321-141.

Bunkarbrc ● učenci, dijaki, študenti, Osnovna šola Janeza Levca, Levstikov trg 1, Športno društvo Bunkarbrc, 041/564-385, footbag.si.

Fitness ● študenti, odrasli, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/232-25-28, www.sportnodrustvo-tabor.si.

Gimnastika – športna ● učenci, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/232-25-28, www.sportnodrustvo-tabor.si, ● učenci, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si.

Joga ● odrasli, Šolski center Ljubljana, Aškerčeva cesta 1, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org, ● odrasli, Dvorana MOL, Zarnikova ulica 3, Športno društvo Poljane Ljubljana, 040/321-141, ● odrasli, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si, ● starejši, Dnevni center za starejše, Gosposvetska 4, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/232-24-21, www.mzu.si/dca, ● starejši, Dnevni center za starejše, Povšetova ulica 20, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/430-51-52, www.mzu.si/dca.

Mali nogomet ● odrasli, Športno rekreacijski center Poljane, Poljanska cesta 26, Športno društvo Poljane Ljubljana, 040/321-141.

Namizni tenis ● odrasli, Osnovna šola Poljane, Zemljemerska ulica 7, Športno društvo Poljane Ljubljana, 040/321-141, ● učenci, Osnovna šola Poljane, Zemljemerska ulica 7, Namiznoteniški klub Ljubljana, 040/321-141.

Odbojka ● učenci, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/232-25-28, www.sportnodrustvo-tabor.si, ● učenci, Športno rekreacijski center Poljane, Poljanska cesta 26, Športno društvo Poljane Ljubljana, 040/321-141, ● učenci, Osnovna

Labodje jezero na Prešernovem trgu junija 2010 si je ogledalo veliko ljubiteljev baleta.

Proga 20 v okviru Ljubljane – svetovne prestolnice knjige prinaša knjige tudi na postajališča mestnega prometa.

Na Luninem festivalu je bilo pestro in zabavno tudi letos.

šola Poljane, Zemljemerska ulica 7, Športno društvo Poljane Ljubljana, 040/321-141.

Plavanje ● učenci, Kopalnice Ilirija, Celovška cesta 3, Plavalni klub Ilirija, 01/439-75-80, www.plavalniklub-ilirija.si.

Ples ● predšolski otroci, učenci, odrasli, Kazina, Kongresni trg 1, Društvo Kazina Ljubljana, 031/362-526, www.kazina.si, ● študenti, odrasli, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si, ● starejši, Dnevni center za starejše, Gosposvetska 4, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/232-24-21, www.mzu.si/dca, ● starejši, Dnevni center za starejše, Puhova ulica 6, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/534-40-26, www.mzu.si/dca, ● starejši, Dnevni center za starejše, Povšetova ulica 20, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/430-51-52, www.mzu.si/dca.

Pohodništvo - nordijska hoja ● odrasli, Park Tivoli, Celovška 25, Športno rekreativno društvo Tacen, 041/447-446.

Sabljanje ● učenci, dijaki, študenti, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/232-25-28, www.sportnodrustvo-tabor.si.

Savate ● učenci, dijaki, študenti, odrasli, Šolski center Ljubljana, Aškerčeva cesta 1, Zveza borilnih športov Ljubljana, 031/880-171, www.savatecenter.com.

STV - splošna telovadba ● odrasli, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/23-22-528, www.sportnodrustvo-tabor.si, ● starejši, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si, ● starejši, Dnevni center za starejše, Gosposvetska 4, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/232-24-21, www.mzu.si/dca, ● starejši, Dnevni center za starejše, Povšetova ulica 20, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, 01/430-51-52, www.mzu.si/dca.

Taekwon - do ● predšolski otroci, učenci, dijaki, Osnovna šola Prežihovega Voranca, Prežihova ulica 8, Športno društvo Puma, 031/818-940, www.tkd-puma.com.

Tek ● odrasli, Park Tivoli, Celovška 25, Akademsko atletsko društvo Slovan, 031/791-694, www.tek.si.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, učenci, Športno društvo Narodni dom, Prešernova cesta 22, Športno društvo Narodni dom Ljubljana, 01/422-37-50, www.narodnidom-drustvo.si, ● predšolski otroci, Športno društvo Tabor, Tabor 13, Športno društvo Tabor, 01/232-25-28, www.sportnodrustvo-tabor.si.

ČS Črnuče

Atletika ● učenci, Osnovna šola Maksa Pečarja, Črnuška 9, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Maksa Pečarja, Črnuška 9, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

ČS Dravljje

Alpsko smučanje ● predšolski otroci, učenci, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Smučarsko društvo Novinar, 040/564-643, www.novinar-drustvo.si.

Atletika ● učenci, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Borilne spretnosti – drugo ● dijaki, študenti, odrasli, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Društvo Ki dojo, 040/264-880, www.ki-dojo-drustvo.si.

Karate ● predšolski otroci, učenci, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org.

Košarka ● učenci, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Žensko košarkarsko društvo Ilirija, 041/709-460, www.zkdilirija.homestead.com.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Ženski odbojkarški klub Šentvid, 041/884-648, www.volleyclub-sentvid.si, ● učenci, Osnovna šola Miško Kranjec, Kamnogoriška 35, Ženski odbojkarški klub Šentvid, 041/884-648, www.volleyclub-sentvid.si.

STV - splošna telovadba ● dijaki, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Smučarsko društvo Novinar, 040/775-779, www.novinar-drustvo.si.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, učenci, Osnovna šola Dravljje, Klopčičeva ulica 1, Smučarsko društvo Novinar, 040/775-779, www.novinar-drustvo.si.

ČS Golovec

Ameriški nogomet ● dijaki, študenti, Igrišče RFC Emona, Štepanjsko naselje, Športno društvo Ljubljana Silverhawks, 041/365-598, www.silverhawks.si.

Atletika ● učenci, Osnovna šola Božidar Jakac, Nusdorferjeva 10, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Joga ● odrasli, Osnovna šola Karel Destovnik Kajuh, Jakčeva ulica 42, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Božidarja Jakca, Nusdorferjeva 10, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

ČS Jarše

Aerobika ● odrasli, Športni center Millenium, Šmartinska 152, Plesna zvezda, 041/634-000, www.plesnazvezda.si.

Aerobika – pilates ● odrasli, Športni center Millenium, Šmartinska 152, Plesna zvezda, 041/634-000, www.plesnazvezda.si.

Atletika ● učenci, Osnovna šola Nove Jarše, Clevelandska 11, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si, ● učenci, Osnovna šola Vide Pregarc, Bazoviška ulica 1, Atletsko društvo Mass

Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Boks ● študenti, Makoto, tempelj borilnih veščin, Ob železnici 14, Športno društvo Makoto, 041/730-770, www.makoto.si.

Floorball ● dijaki, Športna dvorana Franc Rozman Stane, Leskoškova cesta 7, Športno društvo Floorball klub Olimpija Ljubljana, 040/580-767, www.fbkolimpija.si

Joga ● odrasli, Športni center Millenium, Šmartinska 152, Plesna zvezda, 041/634-000, www.plesnazvezda.si.

Ju – jitsu ● študenti, Makoto, tempelj borilnih veščin, Ob železnici 14, Športno društvo Makoto, 041/730-770, www.makoto.si.

Karate ● predšolski otroci, učenci, dijaki, študenti, odrasli, starostniki, Osnovna šola Jože Moškrič, Jarška cesta 34, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org

Kickboks ● študenti, Makoto, tempelj borilnih veščin, Ob železnici 14, Športno društvo Makoto, 041/730-770, www.makoto.si.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Jože Moškrič, Jarška 34, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si, ● učenci, Osnovna šola Vide Pregarc, Bazoviška ulica 1, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

Ples – družabni ● predšolski otroci, učenci, odrasli, Športni center Millenium, Šmartinska 152, Plesna zvezda, 041/634-000, www.plesnazvezda.si.

Ples - navijaške skupine ● dijaki, študenti, Osnovna šola Vide Pregarc, Bazoviška ulica 1, Akademsko športno društvo za plesne in navijaške skupine Diamond, 040/468-617, www.zmaji.com.

ČS Moste

Atletika ● učenci, Osnovna šola Ketteja in Murna, Koširjeva ulica 2, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Balinarje ● odrasli, Balinišče, Brodarjev trg 10, Balinarsko športno društvo Fužine, 041/529-307.

Fitness ● učenci, dijaki, SPM, Preglov trg 15, SPM - društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade, 01/520-64-42, www.csd-ljmostepolje.si.

Floorball ● učenci, dijaki, študenti, Športna dvorana Franc Rozman Stane, Leskoškova cesta 7, Športno društvo Floorball klub Olimpija Ljubljana, 040/580-767, www.fbkolimpija.si

Gimnastika – akrobatika ● dijaki, študenti, Partizan Moste, Proletarska ulica 3, Akademsko športno društvo za plesne in navijaške skupine Diamond, 040/468-617, www.zmaji.com.

Judo ● predšolski otroci, učenci, Športna dvorana Franc Rozman Stane, Leskoškova cesta 7, Judo klub Olimpija Ljubljana, 040/306-670, www.judo-olimpija.com.

Karate ● predšolski otroci, učenci, Osnovna šola Martin Krpan, Gašperšičeva ulica 10, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org.

Četrtni razgledi

Foto: Nada Žgank

Prizor z letošnje julijske Parade ponosa.

Foto: Arhiv Riko d.o.o.

6. julija je bila odprta nova čistilna naprava za izcedne vode v okviru nadgradnje RCERO Ljubljana.

Foto: Dunja Wedam

23. junija je odprla vrata Muzej slovenske zgodovine na Gradu.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Ketteja in Murna, Koširjeva ulica 2, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

Petanka ● dijaki, odrasli, Balinišče, Brodarjev trg 10, Balinarsko športno društvo Fužine, 041/529-307.

Planinstvo ● predšolski otroci, učenci, dijaki, študenti, odrasli, starostniki, družine, Planinsko društvo Drago Bregar, Brodarjev trg 5, Planinsko društvo Drago Bregar Ljubljana, 041/355-589, www.pd-dragobregar.si.

Plavanje ● odrasli, starostniki, Zimsko kopališče Kodeljevo, Gortanova ulica 21, Športno društvo Riba, 041/365-542, www.riba-drustvo.si. ● odrasli, starostniki, Zimsko kopališče Kodeljevo, Gortanova ulica 21, Plavalni klub Ljubljana, 031/821-243, www.plavalniklub-ljubljana.si. ● odrasli, Kopališče Kodeljevo, Gortanova ulica 21, Športni klub 3K šport, 031/288-544, www.3ksport.si.

Ples - navijaške skupine ● dijaki, študenti, Gimnazija Moste, Zaloška cesta 49, Akademsko športno društvo za plesne in navijaške skupine Diamond, 040/468-617, www.zmaji.com.

Tek na smučeh ● študenti, odrasli, Fakulteta za šport, Gortanova ulica 22, Smučarsko društvo Krplje, 01/520-77-55, www.sd-krplje.si.

ČS Polje

Atletika ● učenci, Osnovna šola Polje, Polje 358, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si. ● učenci, Osnovna šola Polje, Podružnična šola Kašelj, Kašelska cesta 119 a, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si. ● učenci, Osnovna šola Zalog, Cerutova 7, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Balananje ● odrasli, starejši, Balinišče, Hladilniška pot 36, Balinarski športni klub Zalog, 040/624-371. ● odrasli, starejši, Športni park Sloga, Sneberje, Šmartinska cesta 301, Športno društvo Sloga, 01/541-63-00, www.sd-sloga.si.

Kajak kanu na divjih vodah ● učenci, Kajakaški center na Vevčah pri mostu ob Papirnici, Kanu klub Simon, 041/417-345, www.kanu-klub-simon.si.

Kolesarstvo ● študenti, odrasli, starejši, Gostilna Pri Peclju, Cesta v Kresnice 19, Kolesarsko društvo Rog, 051/666-705.

Petanka ● odrasli, Športni park Sloga, Sneberje, Šmartinska cesta 301, Športno društvo Sloga, 01/541-63-00 www.sd-sloga.si.

Ples - družabni ● starejši, Plesni klub Fredi, Zadobrovska cesta 88, Vrtnica - društvo za sonaravno življenje, 031/683-600, www.drustvo-vrtnica.si.

Rokomet ● učenci, Športna dvorana Kašelj, Kašelska cesta 119 a, Športno društvo Polje, 051/205-959.

Strelstvo ● dijaki, študenti, odrasli, starejši, Strelišče ŠD Partizan, Agrokombinarska ulica 2/1, Strelsko društvo Partizan Zalog, 041/875-405.

STV - splošna telovadba ● odrasli, Športni dom Polje, Polje 356, Športno društvo Polje, 051/205-957.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, učenci, Športni dom Polje, Polje 356, Športno društvo Polje, 051/205-957.

ČS Posavje

Joga ● odrasli, Joga center, Selanova 16, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org.

Karate ● predšolski otroci, učenci, dijaki, študenti, starejši, Karate center Savlje, Selanova ulica 16, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org.

Košarka ● dijaki, Športnorekreativski center Ježica, Savlje 6, Žensko košarkarsko društvo Ježica, 031/338-667, www.zkdjezica.si.

STV - splošna telovadba ● odrasli, starejši, Joga center, Selanova 16, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, Joga center, Selanova 16, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org.

ČS Rožnik

Atletika ● učenci, Osnovna šola Vrhovci, Cesta na Bokalce 1, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Karate ● predšolski otroci, učenci, Osnovna šola Vrhovci, Cesta na Bokalce 1, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org.

Tek ● odrasli, Parkirišče nasproti Živalskega vrta, Športni klub 3K šport, 031/288-544, www.3ksport.si.

ČS Rudnik

Gimnastika - ritmična ● predšolski otroci, učenci, Dvorana Krim, Galjevica, Ob Dolenjski železnici 50, Klub za športno ritmično gimnastiko Narodni dom, 031/343-522, www.klubrg-narodnidom.si.

Kajak kanu na divjih vodah ● učenci, odrasli, Kajakaški center Ljubljana, Livada 31, Kajak kanu klub Ljubljana, 040/432-271.

Karate ● predšolski otroci, učenci, Osnovna šola Oskarja Kovačiča, Dolenjska cesta 20, Karate klub Forum, 031/231-440, www.sankukai.org.

STV - splošna telovadba ● starejši, Osnovna šola Oskarja Kovačiča, Dolenjska cesta 20, Športno društvo Rudnik, 041/589-529, www.sdrudnik.org.

Taekwon - do ● učenci, dijaki, študenti, odrasli, Dvorana Krim, Galjevica, Ob Dolenjski železnici 50, Športno društvo Puma, 031/818-940, www.tkd-puma.com.

ČS Sostro

Atletika ● učenci, Osnovna šola Sostro, Cesta II. grupe odredov 47, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Kajak kanu na divjih vodah ● učenci, Osnovna šola Sostro, Cesta II. grupe odredov 47, Kanu klub Simon, 041/417-345, www.kanu-klub-simon.si.

ČS Šentvid

Atletika ● učenci, Osnovna šola Franc Rozman Stane, Prušnikova 85, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si. ● učenci, Osnovna šola Vižmarje Brod, Na gaju 2, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Kajak kanu na divjih vodah ● dijaki, odrasli, Kajakaški poligon Tacen, Marinovševa 8 a, Kajak kanu klub Tacen - KD Slovenica, 01/513-65-30, www.kajakklubtacen.si.

Košarka ● učenci, dijaki, Osnovna šola Franca Rozmana Staneta, Prušnikova ulica 85, Žensko košarkarsko društvo Ilirija, 041/709-460, www.zkdilirija.homestead.com. ● učenci, Osnovna šola Vižmarje Brod, Na gaju 2, Žensko košarkarsko društvo Ilirija, 041/709-460, www.zkdilirija.homestead.com. ● učenci, Športno rekreacijski center Šentvid, Bokalova ulica 14, Športno društvo Šentvid - Ljubljana, 040/209-340, www.sd-sentvid.si.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Franca Rozmana Staneta, Prušnikova 85, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

Smučarski skoki ● učenci, Skakalnica v Guncljah, Smučarsko društvo Dolomiti, 031/364-811. ● učenci, Osnovna šola Franca Rozmana Staneta, Prušnikova ulica 85, Smučarsko društvo Dolomiti, 031/705-909.

STV - splošna telovadba ● odrasli, Športno rekreacijski center Šentvid, Bokalova ulica 14, Športno društvo Šentvid - Ljubljana, 01/518-50-57, www.sd-sentvid.si.

Športno plezanje ● dijaki, študenti, Škofijska klasična gimnazija, Stula 23, Športno plezalni klub Andreja Kokalja, 041/569-530, www.plezanje-kokalj.si.

ČS Šiška

Aerobika ● dijaki, študenti, odrasli, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 01/514-13-30, www.gib-sport.com.

Atletika ● učenci, Športni park Ljubljana, Milčinskega ulica 2, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si. ● učenci, Športni park Ljubljana, Milčinskega ulica 2, Atletsko društvo Kronos, 01/430-02-22, www.kronos-klub.si. ● učenci, Športni park Ljubljana, Milčinskega ulica 2, Atletski klub Olimpija, 051/426-665, www.atletski-klub-olimpija.si.

Balananje ● dijaki, študenti, odrasli, Balinišče BŠD Hermes LL, Ob kamniški progi 1, Balinarsko športno

Foto: Mediaspeed

Shirley Roden na Srečebnanjih v Konzorciju Mladinske knjige.

Foto: Miha Fras

Še do 1. septembra je v Tiviloju na ogled razstava Aljoše Rebolja Skulpturirani čas v gledališču Tomaža Pandurja.

Foto: Miha Fras

Pravkar je zaprl vrata letošnji sijajni poletni Festival Ljubljana.

društvo Hermes LL, 041/557-467, ● učenci, odrasli, starejši, gibalno ovirani – invalidi, Balinišče, Jezerska ulica 5, Balinarsko športno društvo Šiška, 041/876-457.

Deskanje na vodi ● dijaki, študenti, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Ujusansa surf klub, 040/541-527, www.ujusansa.si.

Fitness ● dijaki, študenti, odrasli, starejši, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 030/312-805, www.gib-sport.com.

Gimnastika – akrobatika ● študenti, odrasli, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 030/312-805, www.gib-sport.com.

Gimnastika – športna ● učenci, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 030/312-805, www.gib-sport.com.

Joga ● dijaki, odrasli, študenti, starejši, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 030/312-802, www.gib-sport.com, odrasli, Naš klub, Černetova ulica 12, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org.

Judo ● predšolski otroci, učenci, odrasli, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 041/725-665, www.gib-sport.com, ● predšolski otroci, učenci, Centralno kopališče Tivoli, Dvorana za judo, Celovška cesta 25, Judo klub Olimpija Ljubljana, 041/683-407, www.judo-olimpija.com, ● učenci, BU-BA center, Vodovodna 25, Judo klub Bežigrad, Ljubljana, 051/306-306, www.ilovejudo.com.

Kajak kanu na divjih vodah ● učenci, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Kanu klub Simon, 041/417-345, www.kanu-klub-simon.si.

Karate ● učenci, dijaki, odrasli, Nebeška palača, Celovška cesta 111, Karate klub Grade, 041/362-245.

Kolesarstvo – sobno (spinning) ● dijaki, študenti, odrasli, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 01/514-13-30, www.gib-sport.com.

Košarka ● učenci, Osnovna šola Hinka Smrekarja, Gorazdova ulica 16, Žensko košarkarsko društvo Ilirija, 041/709-460, www.zkdilirija.homestead.com, ● učenci, Osnovna šola Spodnja Šiška, Gasilska 17, Žensko košarkarsko društvo Ilirija, 041/709-460, www.zkdilirija.homestead.com.

Motociklizem – spidvej ● učenci, dijaki, študenti, Športni park Ilirija, Vodnikova cesta 155, Avto-moto touring klub Ljubljana, 031/340-671, www.amtk.si.

Namizni tenis ● učenci, študenti, odrasli, starejši, gibalno ovirani – invalidi, ŠUS, Namiznoteniška dvorana, Vodnikova 155, Namiznoteniški klub Ilirija, 040/415-159.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Valentina Vodnika, Adamičeva 16, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si, ● učenci, Osnovna šola Hinko Smrekar, Gorazdova 16, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

Petanka ● dijaki, študenti, odrasli, starostniki, Balinišče BŠD Hermes LL, Ob kamniški progi 1, Balinarsko športno društvo Hermes LL, 041/557-467.

Plavanje ● predšolski otroci, učenci, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Plavalni klub Ljubljana, 031/556-692, www.plavalniklub-ljubljana.si, ● predšolski otroci, učenci, dijaki, študenti, odrasli, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Športno društvo Aqua, 041/328-189, www.plavanje.net, ● učenci, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, SPM - društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade, 01/520-64-42, www.csd-ljmostepolje.si, ● učenci, dijaki, odrasli, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Plavalni klub Olimpija, 01/433-42-43, www.pko-klub.si,

● učenci, dijaki, odrasli, starostniki, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Športno društvo Ribna, 041/365-542, www.ribna-drustvo.si, ● učenci, dijaki, odrasli, starejši, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Plavalni klub Ilirija, 01/439-75-80, www.plavalniklub-ilirija.si.

Ples - navijaške skupine ● dijaki, študenti, Gimnazija Šiška, Aljaževa ulica 32, Akademsko športno društvo za plesne in navijaške skupine Diamond, 040/468-617, www.zmaji.com.

Rolanje ● predšolski otroci, učenci, Kotalkal, ● predšolski otroci, učenci, Kotalkališče Tivoli, Celovška cesta 25, Smučarsko društvo Novinar, 040/775-779, www.novinar-drustvo.si.

Savate ● učenci, dijaki, študenti, odrasli, Osnovna šola Hinka Smrekarja, Gorazdova ulica 16, Zveza borilnih športov Ljubljana, 040/375-375, www.fencing.si.

Smučarski skoki ● predšolski otroci, učenci, Smučarski skakalni center Mostec, Mostec, Smučarski skakalni klub Costella Ilirija Ljubljana, 041/608-982, www.sskilirija.com.

Športno plezanje ● učenci, Osnovna šola Valentina Vodnika, Vodnikova cesta 162, Športno plezalni klub Andreja Kokalja, 041/569-530, www.plezanje-kokalj.si, ● odrasli, Gimnazija Šiška, Aljaževa ulica 32, Športno plezalni klub Andreja Kokalja, 041/569-530, www.plezanje-kokalj.si.

STV - splošna telovadba ● odrasli, starejši, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 030/312-803, www.gib-sport.com.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, učenci, Dvorana ŠD Gib, Drenikova cesta 32, Športno društvo Gib Ljubljana Šiška, 030/312-805, www.gib-sport.com.

Triatlon ● odrasli, Centralno kopališče Tivoli, Celovška cesta 25, Športno društvo Sokol, 041/226-886, www.sokolgroup.com/sdsokol.

ČS Šmarna gora

Alpsko smučanje ● učenci, Osnovna šola Šmartno pod Šmarno goro, Cesta v Gameljne 7, Smučarsko društvo Novinar, 040/564-643, www.novinar-drustvo.si.

Atletika ● učenci, Osnovna šola Šmartno pod Šmarno goro, Cesta v Gameljne 7, Atletsko društvo Mass Ljubljana, 040/457-876, www.admass.si.

Kolesarstvo ● učenci, Policijski poligon Tacen,

Rocen pod Šmarno goro, Kolesarsko društvo Rog, 01/434-73-79, www.radenska-kdft.si.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Šmartno, Cesta v Gameljne 7, Ženski odbojgarski klub Šentvid, 041/884-648, www.volleyclub-sentvid.si

ČS Trnovo

Joga ● odrasli, Osnovna šola Trnovo, Karunova ulica 14 a, Društvo joga v vsakdanjem življenju Ljubljana, 040/221-108, www.joga-ljubljana.org.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, Osnovna šola Livada, Ulica Dušana Kraigherja 2, Društvo za motopedagogiko in psihomotoriko, 031/583-243, www.motopedagogika.com

ČS Vič

Aerobika ● študenti, odrasli, Partizan Vič, Tržaška 76, Partizan Vič, 041/526-784, www.partizanvic.si.

Aerobika – pilates ● študenti, odrasli, Partizan Vič, Tržaška 76, Partizan Vič, 041/526-784, www.partizanvic.si.

Balinanje ● odrasli, starejši, Športni park Svoboda, Gerbičeva ulica 61, Balinarsko športno društvo Bičevje, 031/430-167.

Gimnastika – športna ● učenci, Partizan Vič, Tržaška 76, Partizan Vič, 041/526-784, www.partizanvic.si.

Joga ● študenti, odrasli, Partizan Vič, Tržaška 76, Partizan Vič, 041/526-784, www.partizanvic.si.

Odbojka ● učenci, Osnovna šola Bičevje, Splitska 13, Športno društvo Fitt Črnuče, 031/360-845, www.drustvo-crnuce.si.

Savate ● učenci, dijaki, študenti, Osnovna šola Bičevje, Splitska ulica 13, Zveza borilnih športov Ljubljana, 040/484-848, www.tepen.si.

STV - splošna telovadba ● odrasli, starejši, Partizan Vič, Tržaška 76, Partizan Vič, 041/526-784, www.partizanvic.si.

Vadba za otroke ● predšolski otroci, Partizan Vič, Tržaška 76, Partizan Vič, 041/526-784, www.partizanvic.si

Pripis: Vključeni so programi društev, pretežno članov Športne zveze Ljubljane, ki smo jih pridobili do konca julija 2010. **Ponudniki vadb, pozor:** Tisti, ki svojih programov tu niste našli, si še vedno lahko privoščite brezplačno objavo na spletu www.szlj.si. Dobrodošli pa ste prav vsi. Informacije: 01/434-72-92, info@szlj.si.

Opomba: Nazivi starostnih oziroma ciljnih skupin, ki so zapisani pri vsaki vadbi, pomenijo moški in (ali) ženski spol.

Slovinci med glavnimi favoriti na svetovnem prvenstvu!

Borut Perko

Foto: Janko Mavec

Slovenska kajakaška reprezentanca.

Foto: Miha Fras

Reprezentante in organizatorje svetovnega prvenstva v kajak kanu slalomu 2010 je na tiskovni konferenci gostil in obdaril župan Zoran Janković.

Svetovno prvenstvo v kajak kanu slalomu (SLOKA 2010) na brzicah reke Save v Tacnu pod Šmarno goro je vse bližje. Še kratek čas (prvenstvo bo od 7. do 12. septembra) nas loči od letošnjega največjega športnega dogodka pri nas, če izvezemo svetovno prvenstvo v smučarskih poletih, ki je bilo že marca letos v Planici. Organizacijske priprave za Sloko 2010 potekajo normalno, o njih sta pred časom poročala županu in podžupanu Ljubljane, Zoranu Jankoviću in Janiju Mödendorferju, predsednik Kajakaške zveze Slovenije in tudi OO svetovnega prvenstva, Bojan Žmavc in generalni sekretar Sloke Ivo Tomc, mi pa smo se pogovarjali z Andrejem Jelencem, nekdanjim svetovnim prvakom v spustu s kajakom na divjih vodah, kajakaškim šampionom svetovnega formata in kasneje dolgoletnim trenerjem naših divjevodašev, zdaj pa direktorjem kajakaških reprezentanc Slovenije, o tem, kaj lahko Slovenci septembra v Tacnu pričakujemo od naših tekmovalcev in tekmovalk.

Pravzaprav do zdaj ni bilo svetovnega prvenstva, pred katerim bi bili lahko tako optimistični in bi s tako visokimi pričakovanji glede uvrstitev naših čakali nanj.

Že ko smo kandidirali za svetovno prvenstvo, je bila naša poglobljena ideja, da z organiziranjem prvenstva na domači progi damo našim tekmovalcem možnost vrhunskih uvrstitev pred domačimi gledalci. Te priložnosti so se očitno zavedeli tudi tekmovalci in trenerji in se na letošnjo sezono odlično pripravili, kot kažejo aktualni uspehi na evropskem prvenstvu v slalomu na divjih vodah v Bratislavi. Veseli smo, da imamo v vsaki disciplini tekmovalca oziroma tekmovalko, ki je sposoben doseči vrhunski rezultat, s čimer se v preteklosti nismo mogli pohvaliti. Ni le Peter Kauzer tisti, na katerega računamo, čeprav vsi po njegovem lanskoletnem dominiranju med kajakaši največ pričakujemo prav od njega. Luka Božič in Sašo Taljat, Benjamin Savšek, Jure Meglič, Dejan Kralj, Urša Kragelj, Nina Mozetič in drugi člani ekipe, da ne naštevam vseh, so ravno tako sposobni vrhunskih uvrstitev.

Imamo izjemno močno reprezentanco, pa še na domačem terenu, v nam ljubem Tacnu, bodo tekme.

Tacen je zelo specifična proga. Kdor na njej veliko trenira, je vsekakor v manjši prednosti. Vendar to ne velja le za Tacen. To je značilnost večine umetnih prog. Ker naši tekmovalci veliko treninga opravijo ravno v Tacnu, se nadejamo, da bo ob dobri pripravljenosti to še dodatna prednost. Zadnje tekme so pokazale, da so tekmovalci tudi zelo izenačeni, kar bo vsekakor zelo dobro tudi za ekipni nastop.

Veseli, da nimamo samo vrhunskih kajakašev, s Kauzerjem na čelu, pač pa tudi vse boljšega kanuista, domačina Benjamina Savška, mlada primorska matadorja v C-2, Taljat in Božič, pa sta sploh posebna zgodba, saj si Slovenci še pred nekaj leti nismo upali niti pomisliti, da bi sestavili kakšen dvojec, da se bo ta uvrščal v svetovni vrh, pa je bila znanstvena fantastika.

Pogled v zgodovino nam pokaže, da smo z izjemo discipline K-1 ženske v vseh drugih že dosegali vrhunske rezultate. Kolajne so slovenski tekmovalci

osvajali tako v K-1, kot v C-1 in C-2. Je pa res, da tako vrhunske posadke dvosedov, kot jo sestavljata Sašo in Luka, še nismo imeli. Navdušujeta predvsem s svojim načinom vožnje, ki gre ob bok najboljši dvojici zadnjega obdobja, bratoma Hochshorner. Savšek je že lani dokazoval, da je treba nanj resno računati prav za vrh, mislim pa, da bo že letos blizu tudi Anže Berčič.

Tudi dekleta so vedno boljša ...

Menim, da imamo tudi izjemno dobro žensko ekipo, ki bi se na svetovnem prvenstvu lahko borila za uvrstitev med prvih pet ekip. Ljubljančanka Eva Terčelj je letos zadnje leto mladinka, tako da njena zrela leta šele sledijo. Zelo pa sta prek pripravljalnega obdobja napredovali Nina Mozetič in Urša Kragelj. Predvsem slednja je letos nekoliko bolj zanesljiva. Ocenjujem, da bi se morali večkrat uvrstiti v finale, kar je bila doslej bolj redkost. Na prvih letošnjih tekmah so imela dekleta precej manjše zaostanke za najboljšimi kajakaši kot v preteklih letih, kar kaže na pomemben dvig kvalitete.

Kaj torej lahko pričakujemo, kakšne so želje za Sloko 2010 septembra na Savi pod Šmarno goro?

Napovedi so vedno nehvaležna reč. Seveda si vsi želimo, da bi doma osvojili kolajno. Peter Kauzer brani naslov svetovnega prvaka in bo v primeru, da ne bi osvojil kolajne, verjetno kar precej razočaran, z njim vred pa še mi. Tudi drugi tekmovalci in tekmovalke so sposobni visokih uvrstitev, veliko pa si obetamo tudi od moštvenih voženj. Je pa slalom sila nepredvidljiv šport. Pričakujem, da bodo vsi športniki, ki bodo nastopili na svetovnem prvenstvu, naredili vse za čim boljši nastop, če pa bodo drugi boljši, jim bomo pač športno stisnili roko.

Dvostorno prvenstvo v kajak kanu slalomu
LJUBLJANA 2010

sloka 2010

ICF Canoe Slalom World Championships
LJUBLJANA 2010

Ljubljana v gibanju

V središču prestolnice nočni tek na 10 kilometrov!

Predstavljajte si, da bi v samem centru Ljubljane za ves promet zaprli nekaj cest in ulic, povrhu pa še predor pod Ljubljanskim gradom ter javne prometne površine spremenili v športno prizorišče množično rekreativnega nočnega teka! Na to idejo je prišel tudi Povodni mož, ki je meščanom bolj znan po triatlonu Ljubljana in zabavnih otroških tekih Povodnega moža. Tekaški dogodek pa bo zgolj osrednja atrakcija kar dvodnevne dogajanja ob Ljubljani – od 9. do 11. septembra bo v samem središču Ljubljane moč videti marsikaj! Zanimiva prireditve je takoj dobila podporo tudi s strani Mestne občine Ljubljana, saj jo je pod svojo pokroviteljstvo vzel podžupan Jani Möderndorfer.

Skupek posameznih segmenov dvodnevne prireditve, ki bodo imeli vrhunskošportno, množično, izobraževalno, promocijsko, pa tudi mednarodno konotacijo, bo potekal pod enotnim okriljem ŠD Povodni mož, T.E.M. športnega marketinga, Sokolske zveze Slovenije in ŠD SOKOL. Organizatorji so se zedinili, da je čas, da se uveljavljeni triatlon, kjer so sredi junija že pet let s plavanjem po Ljubljani zbuja pozornost vrhunski triatlonci iz tujine, šprinterski dvoboj med tekači in kolesarji na 100 m ter otroški teki Povodnega moža združijo v en sam dogodek, ki bi bil izveden na lokalni ravni, imel nacionalni doseg ter ohranil mednarodno udeležbo, dodal pa bi promocijske aktivnosti Sokolske zveze Slovenije, ki se v projekt vključuje z akcijo *Voda za vse*. Vse prireditve so vezane na osnovne športe (plavanje, kolesarjenje, tek, veslanje, pohodništvo), rdeča nit dogajanja pa bo promocija zdravega načina preživljanja prostega časa, torej gibanja, rekreacije, druženja in vseh omenjenih športov. Prav vsi obiskovalci, tako rekreativci, odrasli kot otroci, bodo imeli možnost nastopati in se udeležiti športnih dogodkov, namenjenih vsem starostnim skupinam in stopnjam pripravljenosti, medtem ko bosta dvoboj na 100 metrov in triatlon namenjena le vrhunskim, zgolj povabljenim atletom.

- **Voda za vse**, dogodki ob Ljubljani, Trnovski pristan, predstavitev športnih društev, predstavitev športov na, ob in v vodi, izvedba v sodelovanju s Sokolsko zvezo Slovenije, 9. in 10. september od 10. do 16. ure, www.sokolska-zveza.si
- **4. Dvoboj kolesar tekač**, nikoli odločen dvoboj na 100 m med najboljšimi slovenskimi šprinterji in šprinterkami, Tromostovje, 10. september ob 16. uri, www.sokolgroup.com/sdsokol
- **6. Triatlon Ljubljana 2010**, elitni triatlonski dogodek s tremi tekmami po 15 minut in s 16 izključno povabljenimi triatlonci iz vse Evrope, Tromostovje, 10. septembra od 18. do 19:30 ure, www.triatlonljubljana.si
- **Nočni pohod z baklami na Ljubljanski grad**, pohod z omejenim številom udeležencev in ogled gradu, 11. september ob 23. uri, Tromostovje.
- **Tek za zdravje, zabavni otroški teki Povodnega moža** na 200 m, 400 m, 800 m, Tromostovje, 11. september ob 18. uri, www.tekazdrazavje.com, www.triatlonljubljana.si
- **Nočni tek na 10 km**, množični rekreativno-

Foto: Miha Fras

Organizatorji evropskega ženskega prvenstva v petanki so se predstavili na sprejemu v Mestni hiši.

tekmovni tek, Tromostovje, 11. september ob 21.30 uri, prijave in informacije na: www.ljubljana.net. V okviru dogodkov bo bogat tudi spremljevalni program (žrebanja, delavnice za otroke, predstavitev športne opreme, predstavitve športne prehrane, živa glasba, gosti, druženje ...). Za konec pa še enkrat beseda o nočnem teku. Trasa z začetkom in ciljem na Tromostovju bo potekala po Stritarjevi, čez Ciril Metodov trg, skozi predor pod Gradom in čez Slovensko in Čopovo ulice nazaj do Tromostovja. Število mest bo omejeno na 1000, številke bo moč dvigniti od 10. septembra v šotoru na Pogačarjevem trgu, vsak udeleženec pa bo prejel darila sponzorjev. Organizatorji bodo poskrbeli, da bo »športni in družabni praznik« za zaključek poletne sezone nekaj posebnega, zato se sodelovanja z meščani že vnaprej veselijo in vas vabijo k čim aktivnejši udeležbi!

Evropsko žensko prvenstvo v petanki letos v Ljubljani

Med 19. in 22. avgustom je Ljubljana gostila 5. žensko evropsko prvenstvo v petanki – privlačni francoski igri s krogli, ki jo pozna in igra staro in mlado na praktično vseh kontinentih sveta.

Na začetku druge dekade v avgustu je tako v Slovenijo pripotovalo kar 30 najboljših ženskih reprezentanc iz vse Evrope – iz Francije, Španije in skandinavskih držav, ki veljajo za petankarske velesile v Evropi in svetu, kot država organizatorka pa je Slovenija izkoristila tudi pravico do prijave dveh ženskih ekip. Ker dogodek s svojo odmevnostjo zagotovo pomeni tudi pomembno promocijo naše majhne države in njenega glavnega mesta, tega ni spregledal niti ljubljanski župan Zoran Jankovič, ki je sprejel častno pokroviteljstvo nad prireditvijo.

Dogodek je tudi sicer prelomen. Ne zgolj zato, ker so prvič v zgodovini tekmovalne petanke tako veliko mednarodno tekmovalno odigrava v Sloveniji, temveč tudi zato, ker je Slovenija hkrati tudi prva članica srednjeevropskih držav CEP, ki ji je bila vloga

organizatorja tega prestižnega tekmovanja sploh zaupana.

Boji najboljših evropskih reprezentanc v petanki so se odigrali v novi športni dvorani Zalog, ki tekmovalkam nudi vse potrebno ugodje, gledalcem pa postreže z več kot 800 sedeži. Prvenstvo, katerega uradno maskoto Zmajčico Anko je izdelal slikar in oblikovalec Franci Nemeč, je poleg tekmovalnega dela, ki je trajal tri dni, spremljal tudi poseben promocijski program. - V času prvenstva so s podporo lokalne skupnosti, turističnega informacijskega centra in ob pomoči Mestne občine Ljubljana potekale najrazličnejše dodatne promocijske aktivnosti za prepoznavnost mesta Ljubljane in države Slovenije v tujini ter aktivna promocija igre petanke v Sloveniji.

DOBER TEK! Tekoške proge v Ljubljani – izhodišče Brod

Tomo Šarf

TEK kot oblika rekreacije doživlja v obdobju zadnjega desetletja nesluteno rast – najboljši dokaz za to je udeležba na dveh najbolj priljubljenih slovenskih tekaških prireditvah: Teku trojk in Ljubljanskem maratonu.

Rekreativni tekači iščejo primerne poti za dnevno vadbo običajno v neposredni bližini svojega prebivališča; ne glede na to, ali gre za »staroselce« ali za »priseljence« se predvsem začetniki pogosto sprašujejo, kje so v bližini najprimernejši tereni za tek.

Kako najti primerno tekaško pot je torej vprašanje, s katerim se pogosto sooča marsikateri tekač in pot do odločitve, da vam pri tem pomagamo, ni bila težka. Projekta smo se lotili s podporo Mestne občine Ljubljana in Športne zveze Ljubljana. Projekt urejanja tekaških poti na širšem področju Ljubljane smo si zamislili v več fazah. V prvi bi, oziroma smo že, poiskali najprimernejše poti, pri čemer smo upoštevali različne interese in telesne sposobnosti potencialnih uporabnikov. Naslednji

Ljubljana v gibanju

Tekaška proga 20.

A	Nezahtevno - Brod, Tacen Dolžina km:	št. proge:	10 1,5	11 2,1	12 2,8	13 4,1	14 5,1	15 6,5	17 7,0
B	Valovito - okoli Šmarne gora Dolžina km / višinska razlika m:	št. proge:	20 10,5 / 90	21 12,0 / 95	22 16,0 / 100	23 20,0 / 110			
C	Razgibano - Medenski hrib Dolžina / višinska razlika:	št. proge:	30 - Medenski hrib 9,0km / 195m		31 - Golo brdo-Medenski hrib 13,5 km / 380m				
D	Razgibano - Šmarna gora Dolžina / višinska razlika :	št. proge:	40 (Križ-kraž po ŠG) 9,2km / 225m		41 (Zavrh-ŠG) 13km / 400m				

Izbor tekaških poti.

korak je predstavitev izbora poti na spletnih straneh - prvi, ki zajema širše področje Šmarne gore, je poskusno že predstavljen, sledijo še ostala področja (Rašica, Golovec, Rožnik...). Potem ko je bila v teh dneh sprejeta celostna grafična podoba športa v Ljubljani, ni več ovir za izvedbo naslednjega koraka - to je ureditev informacijskih tabel na izhodiščih in izdajo zloženke s predstavitvijo poti. Končni korak bo označitev poti na terenu, kar pa je zaradi zakonskih formalnosti lahko precej zapleteno.

Tekaške poti – izhodišče Tacenski most

Šmarne gore Ljubljančanom ni treba posebej predstavljati - vsi jo poznamo, večina se nas vsaj tu in tam kdaj povzpne nanjo. Kljub temu, da tradicionalni Tek na Šmarno goro vsako leto pritegne smetano svetovnega gorskega teka, pa šmarnogorske steze za povprečnega ravninskega rekreativnega tekača niso kdo ve kako zanimive. Preveč so strme, preveč je izpostavljenih skal in korenin, ki zahtevajo posebej pri spustih obilo koncentracije in specifične tehnike teka.

Zato pa ponuja čudovite tekaške poti neposredna okolica Šmarne gore. Notranjost polkroga, ki ga na vzhodu omejujejo Črnuče, na severu pobočja Rašice in Šmarne gore, na zahodu Šentviški hrib in na jugovzhodu šišenska predmestna naselja, nudi čudovite tekaške poligone, kjer lahko vsakdo poišče sebi primerne terene tako po dolžini proge in vrsti podlage kot po konfiguraciji oziroma razgibanosti terena.

Proge, katerih skupna dolžina je preko 130 km, so razdeljene v štiri skupine.

V skupini A so krajše, manj zahtevne proge dolžne do 7 km, ki potekajo pretežno po obrobju urbanega naselja (Tacen, Brod), torej večinoma po asfaltu in so pokrite z mestno razsvetljavo. Zato so primerne za jesenske popoldneve in večere, ko so dnevi kratki, zunaj urejenih cest pa je tudi precej blata. Primerne so tudi za sprehode in prve kolesarske izletke z malčki (proge št. 10 - 17).

Skupino B zmerno razgibanih prog, dolgih od 10 do 20 km, družijo krog okoli Šmarne gore. Vse obkrožijo našo Goro v smeri urnega kazalca. Ključni del (severno od Šmarne gore) je skupen, ostalo so variante, ki so izbrane tako, da večja heterogena skupina tekačev lahko prične tek skupaj, nato pa vsaka manjša skupina ubere sebi primerno možnost tako, da se čez dobro uro spet srečajo skupaj na izhodišču na čaju ali pivcu (proge št. 20 - 23).

Skupina C in D predstavljata izbor bolj gorsko obarvanih poti. So zahtevnejše, nekaj vmesnega med gorskim tekom in cestnim tekom. Pri izboru smo skušali poiskati čim bolj tekaške (manj strme) variante in se izogniti blatu, dolžine pa so okoli 10 km. Progi št 30 in 31 sta speljani po Medenskem hribu, 40 in 41 pa po Šmarni gori.

Na spletni strani www.smarnagora.com/tekaske-poti je predstavljen naš izbor poti na področjih, za katera menimo, da so v dosegu tekaškega koraka prebivalcev severozahodnega dela Ljubljane. Opis in zemljevidi so prirejani kar se da uporabniku prijazno - s klikom lahko natisnemo A 4 list in ga vtaknemo v žep.

Torej, ostane vam samo še to, da zberete voljo in se pridružite nam, tekaškim zanesenjacom Tekaškega kluba Šmarnogorska naveza, ki vsak četrtek ob 18. uri organiziramo vadbo teka po opisanih poteh.

Preverite svoj napredek

Športna zveza Ljubljane

Napredek pri redni vadbi lahko sproti spremljate s pomočjo različnih testiranj: od brezplačnih Cooperjevega tekaškega ali plavalnega preizkusa, pa testa hoje na 2 kilometra za popolne začetnike, do testov, podobnih tistim, ki smo jih opravljali v osnovnih šolah (športni karton), da zahtevnejših (in dražjih) testov v zdravstvenih ustanovah sploh ne omenjamo. Lahko pa se udeležite tudi katerega izmed organiziranih rekreativnih dogodkov v septembru. Mi vam ponujamo nekaj samo ljubljanskih, druge pa poiščite na www.rekreacija.si.

Začenjamo s kolesarjenjem. Najprej z dvema zaporednima delavnicama gorskega kolesarjenja za začetnike, ki bo na prvo soboto ter nedeljo izveden na Bokalah (040/ 175-656, www.mtbstudio.si), na čisto pravi izlet pa se, z ljubljanskimi društvi, na izlet z gorskim kolesom lahko odpravite po manj obljudenih poteh nad Vranskim (11. 9., 041/ 611-089, www.pdrustvo-ptlj.si), nad Tolmin (18. 9., 051 /825-072, www.kgkvolja.si) ali pa na Gobariado, to je na kolesarsko-pohodniški izlet na Krim (25. 9., 031/ 551-459, www.sdrudnik.org). S cestnim kolesom se boste po asfaltu lahko vozili po okolici Črnuč (11. 9., 040/ 355-809), na zadnjo septembrsko soboto pa prav tam (in še precej naokoli), naš znani ultra maratonski kolesar pripravlja kar dvesto kilometrov dolgo kolesarjenje, imenovano Brevet (041/ 437-734, www.markobaloh.com).

Med svetovnim kajakaškim prvenstvom se boste lahko dodobra spoznali s ponudbo tamkaj domujočih kajakašev, saj 13. septembra pripravljajo brezplačne predstavitve dejavnosti (01/ 513-65-30, www.kajakklubtacen.si).

Zelo živahno bo ves mesec (in še pol oktobra) po četrtih skupnostih. Začele so se namreč bolj ali manj bogate predstavitve športne ponudbe po mestnih predelih, kjer boste lahko tudi aktivno sodelovali na tekaških, nogometnih, namiznoteniških, kolesarskih in še drugih dogodkih v Šentvidu, na Fužinah, v Centru, na Rudniku, v Sostrem, za Bežigradam ... Za podrobnosti povprašajte v svoji četrtini skupnosti ali pa obiščite spletno stran www.szlj.si.

Če želite hoditi, se lahko udeležite enega izmed jesenskih preizkusov hoje na dva kilometra (že v uvodu smo jih omenili kot možnost za lastno testiranje), pridite pa 2. septembra na PST pri Žalah, 16. septembra na PST pri Koseškem bajerju, 20. septembra k Fužinskemu gradu ali k Taborski piramidi v Šentvidu ali pa 22. septembra spet h Koseškemu bajerju (www.zd-lj.si). Tisti z več kondicije pa se boste lahko udeleževali planinskih pohodov v bližnjo ali malo bolj oddaljeno okolico slovenskega sredogorja ali še više: Krim, Mala planina, Vršč, Golovec, Kanin, Šmarna gora, Rožnik. Med pohodniškimi akcijami le še povabilo na tečaj nordijske hoje, ki se bo 7. septembra začel v ljubljanskem Tivoliju (041/ 447-446, www.szlj.si).

Malo manj kot dva meseca pred ljubljanskim maratonom (mimogrede, o njem lahko več preberete na zadnji strani glasila ali pa obiščite spletno stran www.ljubljanskimaraton.si), bo kar nekaj priložnosti tudi za pripravo nanj. Začnite 2. septembra na Kodeljevem z brezplačnim Cooperjevim tekaškim preizkusom, kjer si boste lahko izmerili še težo, pritisk, višino, dr. Branko Škof pa vam bo povedal tudi kakšen koristen nasvet (www.tek.si), 8., 15. ali 29. septembra se začetniki lahko udeležite tekaškega tečaja z Urbanom Praprotnikom (051/ 346-897, www.tekaskitrener.si), 18. 9. bo na Viču pri tamkajšnji šoli potekal že peti Viški žabji tek (031/ 326-317), 19. 9. bo na Kodeljevem potekal tek na prireditvi *Dan fair playa* (041/ 390-655, www.sportikus.org), 25. septembra boste za dober namen na prireditvi *Tek in hoja za upanje Europa Donna* tekli po ljubljanskem parku Tivoli (01/ 231-21-01, www.europadonna-zdruzenje.si), v nedeljo, 26. septembra, pa bodo 32. *gozdni tek* pripravili na Brdu pri Ljubljani (041/603-455).

Kje se bomo torej srečali?

Nova celostna grafična podoba ljubljanskega športa

Prof. Janez Koželj

Foto: Miha Fras

Podžupan prof. Janez Koželj, predsednik strokovne žirije nove celostne grafične podobe ljubljanskega športa, je čestital avtorju zmagovalne rešitve Žaretu Kerinu na razstavi v Mestni hiši.

Mestna občina Ljubljana je v sodelovanju z Društvom oblikovalcev Slovenije letos razpisala natečaj z namenom, da dobi idejno zasnovo in idejne rešitve za oblikovanje osnovnih elementov celostne grafične podobe Zavoda za šport Ljubljana. Temeljne razpoznavne prvine celostne grafične podobe naj bi bile zastavljene strukturno z vizualno in pomensko poudarjeno vlogo znaka, ki je zasnovan s slikovno in tipografsko prvino, torej v kombinaciji slikovnega in besednega znaka. V razpisu je bila postavljena zahteva, da novo oblikovani krovni znak vsebuje rešitve, ki omogočajo nadaljnjo znakovno ali tipografsko navezavo na več hierarhično različnih prepoznavnih ravni ljubljanskega športa.

Oddelek za šport z Zavodom za šport izvaja podporo razvoju športa v prestolnici in povezuje potenciale športnih organizacij (športna društva, športne zveze, Olimpijski komite Slovenije, združenje športnih zvez) in drugih organizacij, povezanih s športom (šole, univerza, zdravstvene organizacije idr.). Samo Zavod za šport sestavljajo naslednje enote: Center Stožice, Park Tivoli, Park Kodeljevo, Park Ježica, Park Šiška, Park Rudnik, Park Strelišče, Park Vič, Park Zalog.

Struktura športa v Mestni občini Ljubljana je zahtevna in kompleksna, široko razvejana mreža centrov, od krovnega zavoda do posameznih društev – od velikih večnamenskih centrov nacionalnega pomena, športnih parkov do otokov športa v soseskah. Za boljše obvladovanje in upravljanje tako obsežne

organizacije potrebuje Zavod za šport Ljubljana podporni sistem, ki ga nudi celostna grafična podoba. Vanjo so zajeti poslanstvo, vizija in strategija organizacije, zato ta nosi tudi pomembno simbolno sporočilo, ki se nanaša predvsem na odločenost, da bo Mestna občina spodbujala pregledno organiziranost športa, s katero bo zagotavljala kakovostne programe športa otrok in mladine, vrhunske dosežke in dostopno športno rekreacijo, kot je to zahtevala Strategija športa Mestne občine Ljubljana.

Celostna grafična podoba prinaša tudi dodano vrednost storitvam, prinaša ugled in konkurenčno prednost ter vpliva na poslovne rezultate, bo torej dobra naložba v blagovno znamko zavoda in hkrati garancija kakovosti. Identiteta blagovne znamke je celota značilnosti organizacije športa v Mestni občini Ljubljana, ki poudarja njeno edinstvenost in posebnost, po kateri se Ljubljana razlikuje od drugih mest. Premišljeno oblikovan in celovito razdelan grafični in likovni red bo ustvaril videz urejene in prepoznavne podobe športa v Mestni občini Ljubljana, da bi pri organizaciji in izvajanju programov prihranili čas in nepotrebne stroške, hkrati pa bo onemogočal pogosto improvizirane in slabe grafične rešitve, ki so v škodo ugledu Mestne občine Ljubljana. Nova celostna grafična podoba bo veliko pripomogla Zavodu za šport pri organizaciji športa v Mestni občini Ljubljana, ker je enostavno obvladljiva in zagotavlja prožen sistem uporabe.

V pripravljenem priročniku celostne grafične podobe so na enem mestu zbrana navodila za uporabo osnovnih razpoznavnih elementov in urejen sistem zunanega in notranjega označevanja športnih objektov. Dosledna, strokovna in natančna uporaba priročnika je spoštovanje pravil celostne grafične podobe in torej izrednega pomena za razvoj organizacije.

Celostna grafična podoba ustvarja prvi vizualni stik organizacije z javnostjo in nagovarja množico uporabnikov. Poleg obveščanja zunanjih javnosti bo imela celostna grafična podoba ljubljanskega športa pomembno vlogo tudi pri komuniciranju z notranjimi javnostmi, z zaposlenimi, s sodelavci, s celotno upravo Mestne občine Ljubljana. To pomeni, da v ustanovi deluje povezovalno, krepi pripadnost organizaciji in istovetenje z njenimi cilji. Pristojni morajo zato to podobo čim prej posvojiti in vzeti za svojo.

Ocenijska komisija je prispele rešitve vrednotila po naslednjih merilih: ● lahka prepoznavnost in nezamenljivost v primerjavi z vsemi drugimi grafičnimi elementi, ki se kakorkoli pojavljajo v mestu in v slovenskih medijih; ● likovna čistost in razumljivost, kar zagotavlja hitro in nedvoumno razumevanje simbolnega sporočila; ● izvirnost, kar pomeni, da predlog ne spominja na podobne že videne rešitve; ● povezanost ideje in likovne rešitve z mestom Ljubljana, prvinami, ki predvidoma predstavljajo širšo zavest o mestu in njegovo identiteto.

Razpisovalcem in žiriji velja zahvala za opravljeno delo, udeležencem natečaja za namen in ustvarjalen napor, da pomagajo vzponu Ljubljane k športni prestolnici, nagrajencema čestitke za izkazano ustvarjalnost, prvonagrajenemu avtorju pa čim več aplikacij in vztrajnosti, da svoje delo čim bolj dosledno izvede.

(Otvoritveni nagovor podžupana prof. Janeza Koželja na razstavi natečajnih rešitev celostne grafične podobe Zavoda za šport Ljubljana 9. avgusta 2010 v Osrednjem atriju Mestne hiše.)

Avtor zmagovalne rešitve: Žare Kerin, Inovatif d.o.o.
Avtor s častnim priznanjem nagrajene rešitve: Blaž Medja, Gigodesign d.o.o.

Strokovna žirija: prof. Janez Koželj, predsednik, Jani Möderndorfer, Tjaša Ficko, Marko Kolenc, Roman Jakič, Matjaž Vipotnik, mag. Sašo Urukalo, Matjaž Cuk.

Mestna občina Ljubljana, Mestni trg 1, Ljubljana razpisuje

Štipendije za šolsko oziroma študijsko leto 2010/2011

60 štipendij za nadarjene dijake in študente Mestne občine Ljubljana in sicer

18 štipendij za dijake

25 štipendij za študente dodiplomskega izobraževanja in enovitega magistrskega študija v Sloveniji

2 štipendiji za študente podiplomskega izobraževanja v Sloveniji

6 štipendij za dodiplomski študij v tujini

9 štipendij za podiplomski študij v tujini

Na razpis se lahko prijavijo dijaki od vključno 2. letnika srednjega izobraževanja, študenti dodiplomskega in enovitega magistrskega izobraževanja v Sloveniji od vključno drugega letnika, študenti podiplomskega izobraževanja v Sloveniji in študenti, ki študirajo v tujini (kandidati za podiplomski študij in za študij v tujini se lahko prijavijo že v 1. letniku), če izpolnjujejo naslednje pogoje:

- dijaki od vključno drugega letnika, ki ob vpisu v drugi letnik srednje šole niso starejši od 18 let,
- študenti dodiplomskega in enovitega magistrskega študija, ki se izobražujejo v Republiki Sloveniji, od vključno drugega letnika, če ob vpisu v drugi letnik niso starejši od 25 let, razen v primeru, če so predhodno končali dodiplomski študijski program,
- študenti podiplomskega študija, razen enovitega magistrskega študija, ki se izobražujejo v Republiki Sloveniji, od vključno prvega letnika, če ob vpisu v prvi letnik niso starejši od 30 let,
- študenti dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov, ki se izobražujejo v tujini, od vključno prvega letnika, če študenti dodiplomskega študija in enovitega magistrskega programa ob vpisu v prvi letnik niso starejši od 24 let, razen v primeru, če so predhodno končali dodiplomski študijski program, študenti drugih podiplomskih programov pa niso starejši od 30 let.

Starost dijakov in študentov višjih letnikov je lahko sorazmerno višja.

Poleg zgoraj navedenih morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da imajo stalno prebivališče na območju Mestne občine Ljubljana,
- da niso v delovnem razmerju,
- da ne opravljajo samostojne registrirane dejavnosti,
- da niso družbeniki gospodarskih družbe ali ustanovitelji ali soustanovitelji zavodov,
- da niso vpisani v evidenco brezposelnih oseb pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje;
- da hkrati ne prejemajo druge štipendije v Republiki Sloveniji, razen če študirajo v tujini,
- da imajo dijaki v preteklem šolskem letu in študenti, ki se izobražujejo po programih dodiplomskega in enovitega magistrskega študija v tujini, v zaključnem letniku srednjega izobraževanja povprečno oceno najmanj 4,0 iz vseh ocenjenih predmetov, študenti pa v preteklem študijskem letu najmanj povprečno oceno 8 iz vseh opravljenih izpitov in drugih študijskih obveznosti, študenti, ki študirajo v tujini pa z njo primerljivo oceno,
- da so v zadnjih treh šolskih oziroma študijskih letih glede na šolsko leto, za katero uveljavljajo pravico do štipendije, imeli dosežke na posameznem področju in sicer:
 - uvrstitve na tekmovanjih v znanju, športu, raziskovalnem delu in na umetniških področjih,
 - uvrstitve na umetniških, arhitekturnih ali drugih natečajih,
 - javne nastope in predstavitve,
 - objave in predstavitve izvirnih avtorskih del na umetniških, strokovnih ali znanstvenoraziskovalnih področjih, urejanje publikacij, glasil in revij ter vodenje projektov,
 - izboljšave ter registrirane izume in patente,
 - dodatna izobraževanja, vzporedni redni študij, študijske izmenjave,
 - udeležbe na seminarjih in kongresih,
 - funkcije in/ali vloge v različnih organizacijah,
 - priporočila profesorjev, mentorjev in društev,
 - študij na univerzah, ki so visoko uvrščene v svetovnem merilu,
 - uspešen zaključek dveh letnikov v enem študijskem letu
 - druge dosežke.

V skladu z merili iz tretjega odstavka 10. člena Odloka o štipendiranju (Uradni list RS, št. 54 / 2010, spletna stran www.ljubljana.si) morajo kandidati dosežati najmanj skupno 12 točk za dosežke dijakov in najmanj 18 točk za dosežke študentov.

Štipendijo lahko pridobi dijak ali študent, ki nima zahtevane povprečne ocene (dijak 4 in študent 8), če ima vsaj na enem področju dosežke v evropskem ali svetovnem merilu v zadnjih treh letih, glede na šolsko oziroma študijsko leto, za katero uveljavlja pravico do štipendije, in so ti boljši od dosežkov tistih dijakov in študentov, ki te pogoje izpolnjujejo. V tem primeru povprečna ocena dijaka ne sme biti nižja od ocene 3, študenta pa ne nižja od ocene 7 oziroma z njo primerljive ocene, če študent študira v tujini.

Prijavi na obrazcu DZS 1.51 je potrebno priložiti:

- dokazilo o vpisu v izobraževalni program za tekoče šolsko oziroma študijsko leto,
- dokazilo o učnem oziroma študijskem uspehu zadnjega letnika izobraževanja,
- dokazila o dosežkih na posameznem področju v zadnjih treh šolskih oziroma študijskih letih glede na šolsko oziroma študijsko leto, za katero upravičenec uveljavlja pravico do štipendije,
- življenjepis z opisom dosedanjega izobraževanja ter kariernih ciljev.

Vse v roku prispelne in s predpisanimi dokazili opremljene vloge bodo ocenjene v skladu z merili iz 12. do vključno 22. člena Odloka o štipendiranju in uvrščene na prednostne liste za posamezne vrste razpisanih štipendij. Štipendije bodo dodeljene kandidatom po vrstnem redu na prednostni listi glede na število razpisanih štipendij.

Ob enakem številu točk za pridobitev posamezne vrste štipendije ima prednost kandidat z nižjim povprečnim mesečnim dohodkom na družinskega člana.

Vsi kandidati bodo o rezultatih razpisa obveščeni najpozneje v dveh mesecih od poteka roka za prijavo na razpis.

Prijave z vsemi potrebnimi dokazili oddajo dijaki najpozneje do 15. 9. 2010, študenti pa do 15. 10. 2010 v zaprti ovojnici z oznako: »Prošnja za štipendijo – zaupno« na naslov:

Mestna občina Ljubljana, Mestni trg 1, Ljubljana.

Podrobnejše informacije v zvezi s prijavo lahko dobite od 8. 9. 2010 dalje na številki 01/ 306 40 27 ali po elektronski pošti na naslovu: nada.breznik@ljubljana.si.

Ljubljanske novice

Razstava o županu Ivanu Hribarju

Tatjana Pristolč

V Mestni knjižnici Ljubljana, Knjižnici Otona Župančiča smo postavili razstavo *Legendarni ljubljanski župan Ivan Hribar*, ki jo posvečamo politiku, pesniku, prevajalcu, publicistu, podjetniku in dolgoletnemu ljubljanskemu županu ob stoletnici konca njegovega štirinajstletnega obdobja županovanja Ljubljani. Hribar je bil ena od osrednjih figur političnega, družbenega in kulturnega življenja v Ljubljani na prehodu med 19. in 20. stoletjem, župan, ki se ga vse do danes drži karizma enega najbolj aktivnih županov Ljubljane. Na razstavi se dotikamo glavnih postaj njegovega življenja in zlasti njegovega županskega obdobja.

Na ogled so knjige in revije iz naših zbirk, med njimi izbor člankov iz obdobja županskih let Ivana Hribarja, ki jih hrani Slovenska knjižnica. Razstavljeni so tudi predmeti iz zapuščine družine Hribar po izboru kustosinje Irene Žmuc iz ljubljanskega Mestnega muzeja. Med drugimi predmeti so razstavljeni plačeni za sprejemanje vizitit družine Hribar, delovna torba in pisalni pribor Ivana Hribarja. Družina Hribar je uporabljala tudi jedilni servis v barvah slovenske trobojnice, ki ga je dal izdelati sam Hribar – na ogled je prtič v barvah slovenske trobojnice. Iz Hribarjevega političnega udejstvovanja razstavljamo delček spominskih predmetov, ki jih je Hribar dobil v dar ob različnih priložnostih v stikih s tujimi političnimi akterji, na ogled pa je tudi nekaj predmetov, ki orisujejo njegovo poklicno pot in osebna zanimanja.

Ivan Hribar (1851 - 1941) si svojega slovesa ni ustvarjal le kot eden vodilnih liberalnih politikov tistega časa. V obdobju, ki ga je označeval nepomirljiv spor s klerikalci, je bil Hribar demokrat in politik, ki si je prizadeval za napredek svojega naroda in svojega mesta. Sodobniki in zgodovinarji so ga označevali s superlativi, kot so svetovljan, aktivist, idealist. Bil je zaveden Slovan in slovanstvo je bila ena njegovih – deloma tudi uresničenih – življenjskih želja. Na drugi strani pa seveda ni šlo brez nenehnih političnih bojov in diskreditacij iz tabora Hribarjevih številnih nasprotnikov iz vrst opozicijskih strank, ki so mu, med drugim, prilepili oznako »politični komedijant«. Ljubljani je služeval med letoma 1896 in 1910 – kar pet mandatnih obdobji. Šestič, 22. avgusta 1910, cesar Franc Jožef Hribarja ni ponovno potrdil za župana, čeprav so ga predstavniki ljudstva že izvolili.

Teža burnega obdobja se spominjamo tudi skozi izbrane izjave samega Ivana Hribarja, kot jih je zapisal v dveh zvezkih knjige *Moji spomini*, ki so prvič izšli leta 1928. Ljubljana – »blatna, dolga vas«, tako je mesto poimenoval Hribarjev sodobnik in njegov županski naslednik pisatelj in politik Ivan Tavčar – je v času, ko je županski stol zasedal podjetni Hribar, zaradi njegovih prizadevanj postala sodobno mesto. Iz tedaj revne prestolnice je z neznanško željo in energičnostjo ustvaril moderno mesto. Šele v času Hribarjevega županovanja je postala Ljubljana zares glavno mesto tedaj dežele Kranjske; tako po urbanistični in arhitekturni plati. Ko je leta 1941 Jugoslavija podpisala pristop k trojnemu paktu, je Ivana Hribarja okupacija dežele in mesta, ki ga je nadvse ljubil, tako strla, da se je 18. aprila 1941, zavil v slovensko zastavo, podal še na zadnjo pot k ljubljancem. Tudi zadnji protest tega takrat že skoraj 90-letnega moža je prešel v legendo.

Razstava je v Knjižnici Otona Župančiča na ogled še do 7. septembra 2010, nato se bo stalni del razstave selil po enotah Mestne knjižnice Ljubljana. V Knjižnici Šiška bomo razstavo uradno odprli s priložnostnim programom v sredo, 22. septembra, ob 19.30. Vabljeni!

Foto: Miljana Smrdel Butina

Kipar Mirsad Begić je ustvaril celopostavni 3,5-metrski kip župana Ivana Hribarja, ki bo slovesno odkrit na Bregu 30. avgusta ob 18. uri. Kip je bil izbran na vabljenem javnem natečaju in bo postavljen ob stoletnici izteka Hribarjevega vodenja Ljubljane.

Brezplačni računalniški tečaji za Ljubljančane

Ljubljančani, upokojenci, starejši od 55 let, se lahko brezplačno udeležijo računalniškega usposabljanja. Usposabljanje poteka 35 ur v začetnem in 30 ur v nadaljevalnem tečaju, v manjših skupinah na sedežih četrtnih skupnosti, in to trikrat na teden, po dogovoru dopoldne ali popoldne. Prijavite se lahko na sedežu četrtnih skupnosti MOL ali v Službi za lokalno samoupravo, tel.: 01/ 306 48 62 (Vesna Bolle). Tudi če doma nimate računalnika, naj vas ne skrbi, saj lahko brezplačno brskate po spletu na sedežih vseh sedemnajstih ljubljanskih četrtnih skupnosti v času, ko imajo uradne ure. To so tako imenovane e-točke, kjer brezplačno dostopate do interneta.

Najboljši svetovni arhitekti in njihovi sonaravni projekti

1. septembra 2010 ob 19. uri bo na Jakopičevem sprehajališču odprta razstava *Svetovna nagrada za sonaravno arhitekturo*, ena izmed najprestižnejših svetovnih arhitekturnih nagrad za dosežke na področju sonaravne arhitekture. Gre za priznanje svetovno znanim arhitektom, ki se v svoji dolgoletni karieri z inovativnimi pristopi ukvarjajo z okoljsko problematiko. Razstavo bosta odprla ministrica za kulturo Majda Širca in župan Zoran Jankovič, na ogled pa bo do 15. oktobra. Razstavljeni bodo projekti 15 svetovno znanih arhitektov, ki so z inovativnimi pristopi dali nov pomen estetiki, funkcionalnosti in družbeni odgovornosti do okolja. Ogledati si bo mogoče 120 avtorskih fotografij, 15 filmov s portreti posameznih arhitektov pa v Mednarodnem grafičnem likovnem centru. Ob koncu razstave bodo fotografije projektov tudi naprodaj, denar od prodaje fotografij pa bo namenjen ustanovitvi Centra za sonaravno arhitekturo, ki ga bodo na pobudo dr. Špele Hudnik in Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani med drugim soustanovila tudi podjetja, ki so postavitev razstave podprli. Več o Svetovni nagradi za sonaravno arhitekturo: www.globel-award.org.

Foto: Dunja Wedam

Znameniti Kozolec je po vseh zapletih zasijal v prelepi prenovljeni podobi.

rezultati raziskave o problematiki trgovcev mesta Ljubljane in nakupovalnih navadah potrošnikov v Ljubljani (mag. Vida Kožar, Klavdij Skrt), projekt vzpostavitve mestnega marketinga v slovenskih mestih (mag. Roland Murauer), potekala bo tudi okrogla miza o pomenu in prihodnosti mestnih jeder (mag. Roland Murauer, župani občin, vključenih v projekt vzpostavitve mestnega marketinga v slovenska mesta, Tina Sommer, člani UO Evropskega združenja malih podjetij ESBA, mag. Vida Kožar). Program srečanja in okroglo mizo bo povezovala Vida Petrovič, zagotovljeno bo prevajanje, kotizacije ni. Udeležbo je potrebno potrditi na e-naslov: bojana.zarnik@gzs.si ali po tel.: 01/ 58 98 485 najpozneje do 17. septembra 2010.

Plakatna mesta in brezplačni prostor v glasilu Ljubljana v času volilne kampanje

Mestna občina Ljubljana je skladno z določili 8. člena Zakona o volilni in referendumski kampanji (Uradni list RS, št. 41/07) in 16. člena Odloka o oglaševanju (Uradni list RS, št. 87/99, 69/04, 66/07) v petek, 6. avgusta 2010, javno naznanila Pogoje za pridobitev pravice do uporabe plakatnih mest za volilno kampanjo za volitve župana ter članov Mestnega sveta, ki so objavljeni na spletni strani MOL, 18. avgusta pa na podlagi 6. člena Zakona o volilni in referendumski kampanji (Uradni list RS, št. 41/07) in 15. člena Odloka o ustanovitvi in izdajanju javnega glasila Ljubljana (Uradni list RS, št. 66/95 in 10/01) *Pravila za izdajo brezplačnega prostora v glasilu Ljubljana za predstavitve kandidatov, političnih strank, kandidatnih list in njihovih programov v glasilu Ljubljana v času volilne kampanje za lokalne volitve 2010 v Mestni občini Ljubljana*, dostopna na spletni strani MOL.

Povabilo župana Zorana Jankovića na dnevu odprtih vrat v Mestni hiši

Župan Zoran Janković ostaja odprt za predloge, pobude in morebitne težave Ljubljancem in Ljubljancem. Tako ste vsi, ki vam ni vseeno za naše mesto, **vsak prvi torker v mesecu dobrodošli na dnevu odprtih vrat**, ko je župan na voljo med 14. in 17. uro v pritličju Mestne hiše, Mestni trg 1. Župan je dosegljiv tudi na elektronskem naslovu zoran.jankovic@ljubljanaslo.si.

Pisma z vprašanji županu ali Mestni upravi lahko naslovite tudi na **Glasilu Ljubljana, Mestna občina Ljubljana, Dalmatinova 1, Ljubljana in Službo za pobude in pritožbe občanov, Adamič-Lundrovo nabrežje 2, Ljubljana**.

Najem poslovnih prostorov

Mestna občina Ljubljana oddaja več poslovnih prostorov v najem. Vse informacije so objavljene na spletni strani <http://www.ljubljana.si/>, dodatne informacije so vam na voljo na tel. št. 01/306-11-37.

Že štiri od desetih ljubljanskih javnih svetilk so energetsko varčne. Z uvajanjem novih tehnologij razsvetljave smo samo v letu 2009 zmanjšali emisije CO₂ za več kot 800 ton in prihranili več kot 70.000 EUR.

www.ljubljana-pametnomesto.si

Finančne spodbude za energetsko učinkovitost stavb

Mag. Miha Praznik,

Energetsko svetovalna pisarna Ljubljana

Pri izvajanju različnih investicijskih ukrepov na stanovanjskih stavbah, za povečevanje energijske učinkovitosti ter za uvajanje sistemov z obnovljivimi viri energije, se lahko lastniki stanovanjskih enot poslužujejo različnih oblik finančne pomoči. Ekosklad, slovenski okoljski javni sklad, že od leta 2008 dalje izvaja različne oblike finančne pomoči v obliki razpisov in javnih pozivov, pri čemer se program spodbud vsako leto širi. V letošnjem letu je tako poleg ugodnih finančnih kreditov razpisanih tudi večje število okoljskih ukrepov, za katere lahko fizične osebe pridobijo nepovratna sredstva. Iz obsežnega programa finančnih spodbud, ki je skupaj z razpisno dokumentacijo že od konca meseca maja objavljen na spletnih straneh www.ekosklad.si, v nadaljevanju podajamo nekaj ključnih informacij, ki se nanašajo na posamične ukrepe. V naslednji številki pa bodo opisana še preostala področja ukrepov, ki pa so aktualna za obstoječe večstanovanjske stavbe ter energijsko učinkovite novogradnje.

Višina nepovratnih spodbud je praktično za vse ukrepe navzgor omejena na 25 % priznanih stroškov naložbe, pri čemer imajo različni investicijski ukrepi posebej definiran obseg priznanih stroškov ter višino same subvencije. Tako lahko v primeru stanovanjskih stavb kandidirate za vgradnjo solarnega ogrevalnega sistema, pri čemer je višina spodbude omejena na 150 €/m² neto površine za sisteme s ploščatimi sprejemniki ter 200 €/m² za vakuumске sprejemnike. Pri vgradnji sodobne kurilne naprave za centralno ogrevanje na lesno biomaso znaša višina spodbude največ 1.500 ali 2.000 €, glede na vrsto naprave, ki lahko uporablja polena ali pa sekance oz. pelete. Do finančne spodbude so upravičene tudi stavbe, ki se priključujejo na daljinski sistem ogrevanja na obnovljiv vir energije. Zadnji od ukrepov s področja obnovljivih virov energije je vgradnja toplotne črpalke za pripravo sanitarne vode ali za centralno ogrevanje, pri čemer je spodbuda za sisteme za toplo vodo največ 250 €, v primeru ogrevanja pa 1.000 do 2.000 €, odvisno od vrste tehnologije.

Na področju gradbenosanijskih ukrepov za povečevanje energetske učinkovitosti je potrebno opozoriti na zamenjavo zunanjega stavbnega pohištva, pri čemer znaša najvišja spodbuda 50 €/m², dodatna spodbuda pa je možna za primer vgradnje stavbnega pohištva iz lesa. Sistemi za toplotno zaščito fasade oziroma stropa/strehe pa so deležni spodbude z do 12 oziroma z do 10 €/m².

Novost med ukrepi je spodbuda za vgradnjo lokalnega ali centralnega sistema za prezračevanje z vračanjem toplote odpadnega zraka (rekuperacija), kjer je spodbuda navzgor omejena na 400 € za lokalne naprave in do 2.500 € za centralne sisteme.

Vsebinska razpisa podrobno opredeljuje minimalne tehnične zahteve za tehnologije, ki so predmet spodbud. Meščanom predlagamo, da se po pregledu razpisa in oblikovanju izhodiščne ideje za ukrepe oglasijo v Energetsko svetovalni pisarni, kjer lahko skupaj pregledamo tehnične rešitve ter vam ob tem svetujemo.

● **Zdravstvo in socialno varstvo: Ambulanta za ljudi brez zdravstvenega zavarovanja:** tel.: (01) 437 20 10; **Socialna delavka v Ambulanti za ljudi brez zdravstvenega zavarovanja:** tel.: (01) 437 91 82; **Klinični center:** tel.: 01/ 522 50 50; **TOM - telefoni otrok in mladostnikov:** tel.: 080 12 34; **telefonski klic v duševni stiski** (od 19. do 7. ure): tel.: (01) 520 99 00; **telefon za starše pri Mladinskem domu Jarše** (tor. in čet. od 16. do 18. ure): tel.: (01) 543 43 23 ali e-naslov: stanskupina.hisa@guest.arnes.si; **Klepetalnica za starše pri Dijaškem domu Poljane** (pon., tor. in čet. od 14. do 15. ure): tel.: (01) 300 31 34 ali e-naslov: lidija.vranesic@guest.arnes.si; **Pravnoinformacijska pisarna Sveta za varstvo pravic najemnikov stanovanj MOL**, Tavčarjeva 3 (tor. od 18. do 19.30 ure): tel.: (01) 431 23 24; **SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja:** 080 11 55 ● **SOS telefon** je namenjen ženskam in otrokom, ki so doživljali ali še vedno doživljajo nasilje v družini in drugih medosebnih odnosih ter potrebujejo pogovor. SOS telefon je namenjen tudi ženskam in njihovim otrokom, ki potrebujejo umik pred nasiljem v družini v Zatočišče za ženske in otroke – žrtve nasilja v Ljubljani. Prek SOS telefona se ženske lahko vključijo tudi v skupino za samopomoč za ženske, ki so doživljale ali še vedno doživljajo nasilje. Na SOS telefon lahko pokličete ob delavnikih od 12. do 22., ob sobotah, nedeljah in praznikih pa od 18. do 22. Telefonska številka 01 / 524 19 93 pa je telefaks, namenjen gluhih – žrtvam nasilja. ● **ROZA ALARM!** Prijavite homofobno diskriminacijo in nasilje prek spletne prijave na naslovu www.ljudmila.org/lesbo/alarm. Namenjena je prijavam, obveščanju in poročanju o nasilju, zlorabah in diskriminacijah, katerih žrtve so geji, lezbijke, biseksualci in transspolne ter transseksualne osebe. Omogoča hitro in preprosto poročanje o kršitvah ter takojšen dostop do pomoči in podpore. ● **Krizni center Ženske svetovalnice** lahko pokličete 24 ur na dan na telefonski številki: 040/ 260 656 in 031/ 233 211. ● **Svetovalnica Fužine: Svetovanje in informiranje posameznikom, parom, družinam, ki so se znašli v psihosocialnih stiskah in težavah;** Preglov trg 15, tel.: 5206-442, vsak dan od 9. do 17. ure. svetovalnica.fuzine@siol.net, www.csd.ljmostepolje.si ● **Program Korak: svetovanje, informiranje in pomoč uporabnikom nelegalnih drog in njihovim svojcem;** Preglov trg 15, tel.: 5206-442, vsak dan od 9. do 17. ure svetovalnica.fuzine@siol.net; www.csd.ljmostepolje.si ● **Center za psihološko svetovanje POSVET**, Mestni trg 8, 1000 Ljubljana, uradne ure: vsak delovni dan od 12. do 19. ure, tel.: 01/251 29 50, faks: 01/421 77 95, e-naslov: posvet@posvet.org in info@posvet.org, spletna stran: www.posvet.org ● **Pomoč družini na domu: Zavod za oskrbo na domu (ZOD)**, tel.:01/ 23 96 502, **Zavod Pristan:** 01/ 54 79 579, 031/ 702 698. ● **Društvo Al-anon** za družine, v katerih je problem alkohol. Naslov: Lepi pot 6, Mirje, e-naslov: alanon@email.si; dežurni telefon: 041/ 590 789. ● **Anonimni alkoholiki** Vas zanimajo naše izkušnje? Pišite, telefonirajte, pridite! Naslov: P. p. 3512, 1001 Ljubljana, tel.: 01/ 433 82 25, e-naslov: aa.slo@amis.net, spletni naslov: <http://www.aa-drustvo.si> ● **Društvo socialni forum za zasvojenosti in omame**, Resljeva 11, Ljubljana: najava po tel.: 01/ 438 68 00, 01/ 438 68 05 ali na e-naslovu tomazic.katja@siol.net; odprto od ponedeljka do petka med 9. in 15. uro, v ponedeljek in četrtek tudi od 17. do 19. ure. ● **Promet: Oddelek za gospodarske javne službe in promet:** tel.: (01) 306 17 14; številka za zapuščena vozila: tel.: (01) 306 16 25; Redarstvo: tel.: (01) 306 16 32; AMZS, pomoč, vlečna služba, informacije: tel.: 19 87 ● **Služba za pobude meščanov:** tel.: (01) 306 12 82 ● **Okolje: JP Snaga, reklamacije, informacije in naročila:** tel.: (01) 477 96 40 ali (01) 477 96 67; JP Energetika, Center za pomoč uporabnikom: tel.: 080 28 82; dežurna številka Inšpektorata MU MOL, informacije o divjih odlagališčih, prevrnjenih smetnjakih in drugih dejavnih onesnaževanja okolja: tel.: (01) 306 16 04 ● **Varuh človekovih pravic**, brezplačni klic in informacije: tel.: 080 15 30 ● **Policija:** tel. 113 ● **Center za obveščanje, gasilci, reševalna postaja:** tel.: 112 ● **Dnevni center za starejše:** Povšetova, tel.: 01/430 51 520 ● **Zavetišče za živali Gmajnice 30**, tel.: 01/256 02 79. Uradne ure za obiskovalce - delavniki: od 11. do 12. ure in od 14. do 17. ure, sobote, nedelje in prazniki - od 12. do 15. ure. Za oddajo najdenih živali lahko pokličete kadarkoli 24 ur na dan in najdenčka oddaste.

Kakovost vode in zraka v Ljubljani

Rezultati nadzora pitne vode v Ljubljani

Centralni vodovodni sistem mesta Ljubljane in okolice se oskrbuje iz dveh vodnih virov, Ljubljanskega polja in Ljubljanskega barja, kjer se podzemna voda izkorišča v petih vodarnah: Kleče, Hrastje, Jarški prod, Šentvid in Brest.

Notranji nadzor nad skladnostjo pitne vode JP Vodovod-Kanalizacija izvaja na vseh oskrbovalnih območjih skladno z določili Pravilnika o pitni vodi (Ur. l. RS 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09) v okviru mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav, katerih obseg je odvisen od ocene tveganja za določeno vzorčno mesto oz. nadzorno točko sistema. Notranji nadzor izvajajo akreditirani laboratoriji.

Druge javno dostopne informacije uporabniki prejmejo:

- po elektronski pošti na naslovu voka@vo-ka.si,
- na spletni strani JP Vodovod-Kanalizacija www.vo-ka.si.

Dodatne informacije o rezultatih notranjega nadzora pitne vode najdete v podmenijih na spletni strani www.jh-lj.si/index.php?p=3&k=364

Kakovost podzemne vode junija 2010

MV - predpisane mejne vrednosti za podzemno vodo po Uredbi o stanju podzemne vode (Ur. l. RS, št. 25/09)

() - meja zaznavanja merilne metode (LOD)

- - spojine niso bile ugotovljene

< - Meja določanja (LOQ)

Mejne vrednosti za podzemne vode so bile, od vseh izmerjenih parametrov, junija presežene za desetilatrazin (razgradni produkt atrazina) na merilnem mestu Hrastje I a in Brest I a.

Zrak v Ljubljani junija 2010

V tabeli so predstavljeni podatki meritev onesnaženosti zraka na merilnem mestu ob križišču Tivolske ceste in Vošnjakove ulice. Na merilnem mestu junija 2010 nismo zabeležili dnevnih preseganj delcev PM_{10} . Mejna 24-urna vrednost delcev PM_{10} , ki znaša $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, je bila od začetka januarja do konca maja 2010 presežena 46-krat. Preostale izmerjene vrednosti se gibljejo v okviru dovoljenih meja. V skladu z Uredbo o ukrepih za ohranjanje in izboljšanje kakovosti zunanjega zraka (Ur. l. RS, št. 52/02) in Uredbo o ozonu v zunanjem zraku (Ur. l. RS, št. 8/03) veljajo naslednji normativi:

SO₂: Mejna letna koncentracija SO₂ znaša $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, urna mejna koncentracija znaša $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in je lahko presežena največ 24-krat v koledarskem letu. Dnevna mejna koncentracija SO₂ znaša $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in je lahko presežena največ 3-krat v koledarskem letu.

NO₂: Mejna letna koncentracija NO₂ v letu 2010 znaša $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Urna mejna koncentracija znaša $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in je lahko presežena največ 18-krat v koledarskem letu.

Benzen: Mejna letna koncentracija benzena s sprejemljivim preseganjem za leto 2010 znaša $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

PM₁₀: Mejna letna vrednost v koledarskem letu znaša $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, mejna 24-urna vrednost delcev PM_{10} znaša $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in je lahko presežena 35-krat v koledarskem letu.

Rezultati notranjega nadzora julija 2010

PARAMETER	enota	mejna vrednost	OSKRBOVALNO OBMOČJE	
			KLEČE	KLEČE, HRASTJE, JARŠKI PROD, BREST
			6. 7. 2010	6. 7. 2010
pH		6,5-9,5	7,4	7,6
Elektroprevodnost (pri 20°C)	$\mu\text{S}/\text{cm}$	2500	461	425
Celotni organski ogljik (TOC)	$\text{mg}/\text{l C}$	brez sprememb	0,9	1,4
Amonij	$\text{mg}/\text{l NH}_4$	0,5	<0,003	<0,003
Nitrat	$\text{mg}/\text{l NO}_3$	50	15	8,4
Nitrit	$\text{mg}/\text{l NO}_2$	0,5	<0,003	<0,003
Sulfat	$\text{mg}/\text{l SO}_4$	250	13	5,2
Klorid	$\text{mg}/\text{l Cl}$	250	11	3,2
Fluorid	$\text{mg}/\text{l F}$	1,5	<0,10	<0,10
Bor	$\text{mg}/\text{l B}$	1	0,017	0,004
Krom	$\mu\text{g}/\text{l Cr}$	50	1	0,97
Svinec	$\mu\text{g}/\text{l Pb}$	25	<0,20	0,39
Atrazin	$\mu\text{g}/\text{l}$	0,1	<0,03	<0,03
Desetilatratin	$\mu\text{g}/\text{l}$	0,1	0,04	0,08
2,6-diklorobenzamid	$\mu\text{g}/\text{l}$	0,1	<0,03	<0,03
Pesticidi - vsota	$\mu\text{g}/\text{l}$	0,5	<0,05	0,08
Trihalometani in tetrakloroeten - vsota	$\mu\text{g}/\text{l}$	10	<0,5	0,8
Trihalometani - vsota	$\mu\text{g}/\text{l}$	100	<0,1	<0,1
<i>Escherichia coli</i>	v 100 ml	0	0	0
Koliformne bakterije	v 100 ml	0	0	0
OCENA			SKLADEN	SKLADEN

Vir: JP Vodovod-Kanalizacija d.o.o., avgust 2010.

Podatki o kakovosti podzemne vode v vodnjakih vodarn na Ljubljanskem polju in Ljubljanskem barju

merilno mesto	datum	atrazin	desetilatratin	lahkohlapni halogenirani ogljikovodiki	nitrat	krom (skupno)
MV		0,1	0,1	10	50	30
Kleče - Villa	7. 6. 2010	< 0,05	(0,03)	-	13	1,1
Hrastje - Ia	7. 6. 2010	0,1	0,13	1,1	23	17
Šentvid -IIa	7. 6. 2010	< 0,05	< 0,05	-	19	1,5
Jarški prod - III	7. 6. 2010	(0,03)	(0,03)	0,1	12	2
Brest Ia	7. 6. 2010	0,05	0,47	0,1	16	<1,0

Vir: Monitoring kakovosti podzemne vode in površinskih vodotokov za leti 2009 in 2010, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana.

Zrak v Ljubljani junija 2010

MAREC	Merilno mesto Križišče Vošnjakove ul. in Tivolske c.	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀ [*]	Benzen
Povprečna mesečna vrednost		$6 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$50 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$30 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$3 \mu\text{g}/\text{m}^3$
Maksimalna urna vrednost		$12 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$124 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$74 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$5 \mu\text{g}/\text{m}^3$
Maksimalna dnevna koncentracija		$7 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$70 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$48 \mu\text{g}/\text{m}^3$	$3 \mu\text{g}/\text{m}^3$
Število preseganj dovoljenih vrednosti		0	0	3	0

* Po vključitvi sistema FDMS dne 26. 3. 2010 so podatki o delcih korigirani s korekcijskim faktorjem 1.

15. LJUBLJANSKI MARATON

24. OKTOBER 2010

Razpis za 21 in 42 km

1. Kraj prireditve: središče in okolica mesta Ljubljane

2. Čas: nedelja, 24. oktobra 2010 ob 10.00 uri

3. Prirediteljica: Mestna občina Ljubljana

4. Izvajalec: TIMING Ljubljana

5. Prijava: Prijave sprejemamo na spletni strani www.ljubljanskimaraton.si si najpozneje do 19. 10. 2010. Prijavne obrazce lahko dobite tudi na Timingu Ljubljana, v Turistično informacijskem centru v Ljubljani in trgovinah Intersport. Pisne prijave pošljite na naslov: Organizacijski odbor 15. Ljubljanskega maratona, Timing Ljubljana, Staničeva 41, 1000 Ljubljana najpozneje do 19. 10. 2010.

6. Prijavnina 2010: V ceno prijavnine je vključen tudi čip za enkratno uporabo. Če ima udeleženec svoj lastni čip, čipa (4 €) ne plača. Prijavnino lahko poravnate na številko TRR: SI56 0313 4100 7833 866, pripišite sklic, ki je vpisan v spodnjem delu prijavnice oziroma ga boste dobili vkolikor se boste prijavi preko spletne aplikacije.

Prijavnina je za 42.195 m in 21.098 m: ● do 30. septembra 25 €, ● od 1. do 19. oktobra 35 €. Prijavnina za organizirane skupine (najmanj 10 prijavljenih) na 42.195 m in 21.098 m: ● do 30. septembra 20 €, ● od 1. do 19. oktobra 30 €. Skupno prijavnino in plačilo mora izpolniti oziroma izvesti društvo ali klub ali delovna organizacija

Obrazcu za skupinsko prijavo morate obvezno predložiti fotokopijo plačane prijavnine. Če ne bo dokazila o plačani prijavnini, prijavnice ne bomo upoštevali. Prijava velja z datumom plačila prijavnine! Opozorilo: zadnji dan za oddajo prijave je 19. oktober 2010!

7. Tekmovalne kategorije

Maraton na 42.195 m in polmaraton na 21.098 m - start ob 10. uri: ● moški A, rojeni 1992 - 1981 od 18 - 29 let, ● moški B, rojeni 1980 - 1976 od 30 - 34 let, ● moški C, rojeni 1975 - 1971 od 35 - 39 let, ● moški D, rojeni 1970 - 1966 od 40 - 44 let, ● moški E, rojeni 1965 - 1961 od 45 - 49 let, ● moški F, rojeni 1960 - 1956 od 50 - 54 let, ● moški G, rojeni 1955 - 1951 od 55 - 59 let, ● moški H, rojeni 1950 - 1946 od 60 - 64 let, ● moški I, rojeni 1945 - 1941 od 65 - 69 let, ● moški J, rojeni 1940 in starejši nad 70 let.

Maraton na 42.195 m in polmaraton na 21.098 m - start ob 10. uri: ● ženske A, rojene 1992 - 1981 od 18 - 29 let, ● ženske B, rojene 1980 - 1976 od 30 - 34 let, ● ženske C, rojeni 1975 - 1971 od 35 - 39 let, ● ženske D, rojene 1970 - 1966 od 40 - 44 let, ● ženske E, rojeni 1965 - 1961 od 45 - 49 let, ● ženske F, rojene 1960 - 1956 od 50 - 54 let, ● ženske G, rojene 1955 - 1951 od 55 - 59 let, ● ženske H, rojeni 1950 - 1946 od 60 - 64 let, ● ženske I, rojeni 1945 - 1941 od 65 - 69 let, ● ženske J, rojeni 1940 in starejše nad 70 let.

8. Zdravstveno varstvo: Vsakdo tekmuje na lastno odgovornost. Ob progi in na cilju maratona bo dežurna zdravniška služba.

9. Trasa proge: Start teka je na Šubičevi ulici, cilj na Trgu republike. Trasa bo potekala po ulicah in cestah v središču mesta, Bežigradu in Šiški.

Opozorilo: Limit prvega kroga na 42 km je 2 uri in 15 minut.

10. Nagrade in denarne nagrade: Prvi trije tekmovalci v vseh treh disciplinah in kategorijah prejmejo medalje. Spominsko priznanje z vpisanim doseženim časom lahko uvrščeni tekmovalci prevzamejo v cilju oziroma si ga po končanem maratonu natisnejo na spletni strani www.ljubljanskimaraton.si. Tekmovalci v maratonu in polmaratonu prejmejo tudi spominsko medaljo. Prvih osem uvrščenih vabljjenih tekmovalcev in prvih šest vabljjenih tekmovalk, ter prvi trije slovenski tekmovalci in tekmovalke v absolutni kategoriji na 42.195 m prejme denarno nagrado. Denarne nagrade se ne seštevajo.

11. Podelitev nagrad: Javna podelitev priznanj in nagrad bo samo za absolutno moško in žensko kategorijo na 42.195 m in 21.098 m. Prvi trije uvrščeni posamezniki v vsaki kategoriji bodo prejeli priznanja na posebnem prostoru v bližini glavnega odra.

12. Razpis državnega prvenstva v polmaratonu (21.098 m) za leto 2010: Vse klube in društva obveščamo, da je razpis za polmaraton objavljen v knjižici *AZS - Razpisi tekmovalni za leto 2010*. Vse druge podrobnosti so objavljene v podrobnem razpisu organizatorja.

13. Splošna določila: Tekmovanje bo potekalo po pravilih AZS, po tem razpisu in pravilih Mednarodne atletske federacije (IAAF). Informacijska služba, ki bo dajala vsa navodila v zvezi s tekmovalcem, bo poslovala na Timingu Ljubljana, Staničeva 41, 1000 Ljubljana, tel.: 01/234 80 00. Uradni rezultati bodo objavljeni na spletni strani: <http://www.ljubljanskimaraton.si>. Pritožna komisija bo sprejemala pisne pritožbe s predloženo kavcijo v višini 40 € na dan tekmovalja na Trgu republike v prostorih sekretariata.

Razpis rekreativnega teka na 10 km

1. Kraj prireditve: središče in okolica mesta Ljubljane

2. Čas: nedelja, 24. oktobra 2010 ob 8.30 uri

3. Prirediteljica: Mestna občina Ljubljana

4. Izvajalec: Timing Ljubljana

5. Prijava: Prijave sprejemamo na spletni strani www.ljubljanskimaraton.si najkasneje do 19. 10. 2010. Prijavne obrazce lahko dobite tudi na Timingu Ljubljana, v Turistično informacijskem centru v Ljubljani in trgovinah Intersport. Pisne prijave pošljite na naslov: Organizacijski odbor 15. Ljubljanskega maratona, Timing Ljubljana, Staničeva 41, 1000 Ljubljana najkasneje do 19. 10. 2010.

6. Prijavnina 2010: V ceno prijavnine je vključen tudi čip za enkratno uporabo. Če ima udeleženec svoj lastni čip, čipa (4 €) ne plača. Prijavnino lahko poravnate na številko TRR: 03134-1007833866, pripišite sklic, ki je vpisan v spodnjem delu prijavnice oziroma ga boste dobili vkolikor se boste prijavi preko spletne aplikacije.

Prijavnina za rekreativni tek na 10 km: ● do 30. septembra 20 €, ● od 1. do 19. oktobra 30 €. Prijavnina za organizirane skupine (najmanj 10 prijavljenih) na 10 km: ● do 30. septembra 15 €, ● od 1. do 19. oktobra 24 €.

Skupno prijavnico in plačilo mora izpolniti oziroma izvesti društvo ali klub ali delovna organizacija. Obrazcu za skupinsko prijavo morate obvezno predložiti fotokopijo plačane prijavnine. Če ne bo dokazila o plačani prijavnini, prijavnice ne bomo upoštevali. Prijava velja z datumom plačila prijavnine!

Opozorilo: zadnji dan za oddajo prijave je 19. oktober 2010!

7. Rekreativni tek na 10 km - start ob 8.30 uri: ● enotna moška kategorija, ● enotna ženska kategorija.

8. Zdravstveno varstvo: Vsakdo tekmuje na lastno odgovornost. Ob progi in na cilju bo dežurna zdravniška služba.

9. Trasa proge: Start teka je na Šubičevi ulici, cilj na Trgu republike. Trasa bo potekala po ulicah in cestah v središču mesta, Rožne doline in Brda.

10. Nagrade: Prvi trije tekmovalci in tekmovalke prejmejo medalje.

11. Splošna določila: Tekmovanje bo potekalo po pravilih AZS, po tem razpisu in pravilih Mednarodne atletske federacije (IAAF). Informacijska služba, ki bo dajala vsa navodila v zvezi s tekmovalcem, bo poslovala na Timingu Ljubljana, Staničeva 41, 1000 Ljubljana, tel.: 01/234 80 00. Uradni rezultati bodo objavljeni na spletni strani: <http://www.ljubljanskimaraton.si>. Pritožna komisija bo sprejemala pisne pritožbe s predloženo kavcijo v višini 40 € na dan tekmovalja na Trgu republike v prostorih sekretariata.

